

การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชนโดยองค์กรประชาชน
: ศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ
และ กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
**Community Pasture Management by People Organization
: The Comparative Study between Cattle Raising Groups
at Tambol Na-Wa , Amphoe Chana, and Tambol Koa-Taew,
Amphoe Muang in Changwat Songkhla**

บรรจง นะแส
Bunjong Nasae

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
**Master of Science Thesis in Environmental Management
Prince of Songkla University**

2541

เลขหมู่	HD1611.15 244 2541
Bib Key	144139

203

(1)

ชื่อวิทยานิพนธ์

การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชนโดยองค์กรประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบ
กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ และกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน

นายบรรจง นะแส

สาขาวิชา

การจัดการสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการที่ปรึกษา

U. M.

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ)

A

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล)

คณะกรรมการสอบ

U. M.

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ)

A

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล)

admiral

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ กำนันรัตน์)

Dr. Sak

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิตร โสภโณตร)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

Dr. Kan

(รองศาสตราจารย์ ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชนโดยองค์กรประชาชน : ศึกษา-
เปรียบเทียบกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจະนะและกลุ่มเลี้ยงโค
ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน นายบรรจง นะแส

สาขาวิชา การจัดการสิ่งแวดล้อม

ปีการศึกษา 2541

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชนโดยองค์กรประชาชน: ศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจະนะ จังหวัดสงขลา และกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการองค์กร การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และผลการดำเนินงานของกลุ่ม ในรูปของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจโดยเลือกตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้าจำนวน 74 คน และสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่า 38 คน รวมทั้งหมด 112 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบบังเอิญ ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า 70 คน และสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่า 24 คน รวมทั้งหมด 94 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชุด ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานแบบสัมภาษณ์เรื่องการจัดการองค์กร แบบสัมภาษณ์เรื่องการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ แบบสอบถามความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคต่อการดำเนินงานของกลุ่ม และแบบสอบถามความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2536 ถึงวันที่ 1 กันยายน 2536 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ และสถิติที่ทดสอบ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มทั้งสองมีความแตกต่างกันกล่าวคือกลุ่มนาหว้าริเริ่มโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้าราชการ ส่วนกลุ่มเกาะเต่าริเริ่มโดยผู้นำในท้องถิ่น การกำหนดวัตถุประสงค์แตกต่างกันในเชิงเนื้อหา ซึ่งกลุ่มนาหว้าเกิดจากการระดมความคิดของสมาชิกแต่กลุ่มเกาะเต่าเกิดจากการยกร้างของแกนนำจัดตั้งกลุ่มที่ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ทำให้มีการกำหนด

วัตถุประสงค์ที่กว้างและครอบคลุมกว่าวัตถุประสงค์ของกลุ่มนาหว้า ในประเด็นของการจัดองค์ประกอบของทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันในเชิงบทบาทหน้าที่ แตกต่างกันเฉพาะภาระงานที่ขึ้นอยู่กับ จำนวนสมาชิกและพื้นที่ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งกลุ่มนาหว้ามีสมาชิกมากกว่าทำให้มีการจัดองค์ประกอบที่ประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ และมีจำนวนคนมากกว่ากลุ่มเกาะเต่า ส่วนในแง่ของประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์ประกอบ ซึ่งพิจารณาได้จากความคล่องตัว ฉับไว และการประสานงานเพื่อขอรับการช่วยเหลือ และรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่ากลุ่มเกาะเต่ามีการบริหารจัดการองค์ประกอบได้ดีกว่ากลุ่มนาหว้า

2. การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการทุ่งหญ้าของทั้ง 2 กลุ่ม กับหลักการจัดการทุ่งหญ้าตามหลักวิชาการ พบว่าการจัดการทุ่งหญ้าของทั้ง 2 กลุ่มไม่ได้ดำเนินการจัดการทุ่งหญ้าตามหลักวิชาการ ด้วยขาดปัจจัยทางด้านความรู้และงบประมาณในการสนับสนุน ทำให้ทั้ง 2 กลุ่มประสบปัญหาเรื่องหญ้าซึ่งเป็นอาหารของโคมีไม่เพียงพอกับโคที่มีอยู่ และขาดโอกาสที่จะเพิ่มผลผลิตจากการเลี้ยงโคให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. การศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม ในรูปของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในประเด็นของการลงทุนที่สมาชิกร่วมกัน การลงทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก รายได้ของกลุ่ม ค่าใช้จ่ายของกลุ่ม และผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม พบว่าทั้ง 2 กลุ่มมีการลงทุนที่เป็นเงินได้มาจากหน่วยงานภายนอกมากกว่าการลงทุนภายในของทั้ง 2 กลุ่ม โดยเฉลี่ยสมาชิกแต่ละกลุ่มได้ผลตอบแทนที่เป็นเงินตกปีละ 1,400 บาท/คน/ปี เมื่อประเมินรายได้ของสมาชิกจากการทำงานภายในกลุ่มจะมีรายได้คนละประมาณ 38 บาท/วัน ซึ่งนับว่าต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าแรงขั้นต่ำ หรือรายได้จากอัตราดอกเบี้ยฝากประจำของธนาคาร ซึ่งเฉลี่ย 10% ต่อปี แต่อย่างไรก็ตามจากผลของการศึกษาพบว่ายังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากปัจจัยที่เป็นผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้สมาชิกสามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างเหนียวแน่น มั่นคง มีความพึงพอใจต่อกัน ต่อการร่วมกลุ่มกันต่อไป ประเด็นดังกล่าวคือความสัมพันธ์เชิงสังคมที่กลุ่มเป็นปัจจัยก่อให้เกิดเวทีพบปะพูดคุย ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความรู้ บทเรียน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกิจกรรมทางสังคม การประกอบอาชีพที่นอกเหนือจากกิจกรรมของกลุ่ม เป็นปัจจัยประกอบที่สำคัญ ที่ทำให้กลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน

Thesis Title Community Pasture Management by People Organization : The Comparative Study between Cattle Raising Groups at Tambol Na-Wa, Amphoe Chana, and Tambol Koa-Taew, Amphoe Muang in Changwat Songkhla.

Author Mr.Bunjong Nasae

Major Programme Environmental Management

Academic Year 1998

Abstract

The research on Community Pasture Management by people Organization : The Comparative Study between Cattle Raising Groups at Tambol Na-Wa, Amphoe Chana, and Tambol Kao-Taew, Amphoe Muang in Changwat Songkhla is aimed at the comparative study of organizational management, pasture management, and results gained by raising farmer groups in terms of economic return. The studied groups were of 74 members of Na-Wa's and 38 numbers of Kaw-Taew's cow farmers group which made the total of 112 people. The selection of the sample groups was random and comprised 70 numbers of Na-Wa's and 24 members of Kao Taew's cow farmers group. All selected samples were of 94 peoples. There were 5 sets of tool used in this research : the record of data base information of cattle raising groups, the questionnaire of organizational management, the questionnaire of pasture management, the questionnaire of satisfaction which members of cattle raising groups had towards the groups' operation, and the questionnaire of committee's opinions on problems and obstacles in the groups' operation. The collection of data was made from 1 August 1993 to 1 September 1993. The analysis of collected data was content analysis, frequency analysis, percentage analysis, and statistic testing. The

research has found the following :-

1. The factor which caused differences in the set up of both groups was due to the initiator of each group. The group in Na-Wa was initiated by governmental authorities while the group in Koe Taew was initiated by community leaders. The contents of each group's objectives were, therefore, different. The members of the group in Na-Wa had brain-storming, but the group in Koe Taew was created by the key leaders which were mainly governmental officials. The objectives of the group in Koe Taew were, therefore, much wider and more cover than the group in Na-Wa. For the organizational management, both groups had no differences in the roles, but they are different in load of work due to the numbers of members, cattles, and areas in each group. Since the group in Na-Wa had more member, there were more divisions in the management. In terms of efficiency, considering from the quick adjustment of the organization, the coordination for assistance and the support from outsiders, the group in Koe Taew had better organizational mangement than the group in Na-Wa.

2. In comparing the pasture land management of both groups with common management, it was found out that both groups did not follow the technical pasture land management. This was due to the shortage of knowledge and budget and led to the problem of having not enough grass to feed the cattles. Thus, the opportunity to increase the products of cattles raising was not possible.

3. In comparative study of both cattle raising group in terms of economic return, the study was made in the investment which was pooled from the members, the investment which was received from outside, the income of the groups, the expense of the groups, and the benefit gained by members from the

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีเบื้องหลังที่เป็นแรงจูงใจและผลักดันให้ผู้เขียนต้องการศึกษา อยู่ 2 ประการคือ 1. ในช่วงเวลาที่เข้ามาศึกษาในปี 2533 เป็นช่วงที่กลุ่มผู้นำในตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กำลังริเริ่มความคิดจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงโคขึ้นในตำบล เพราะมีทุ่งหญ้า สาธารณะอยู่ประมาณ 2,000 ไร่ ก็เลยคิดว่ากลุ่มเลี้ยงโคที่มีอยู่ในจังหวัดสงขลา น่าจะเป็นบทเรียน ให้กับการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงโคภายในตำบลทุ่งหวังได้ในระดับหนึ่ง 2. ในฐานะที่ผู้เขียนทำงานใน องค์การพัฒนาเอกชนที่มีเนื้อหาของงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน ให้สามารถ ปกป้องทรัพยากร ใช้ทรัพยากรให้มีคุณค่า ให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและ อย่างยั่งยืน ก็ต้องขอขอบพระคุณคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอ ฉะนะ และกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ที่ได้สละเวลาตั้งใจถ่ายทอด ความรู้ บทเรียน และประสบการณ์ของแต่ละกลุ่มให้กับผู้ศึกษาอย่างเต็มที่

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ ในฐานะกรรมการที่ปรึกษา ในการทำวิทยานิพนธ์ที่ให้กำลังใจ ให้โอกาส ให้ความเข้าใจต่อการทำวิทยานิพนธ์ที่ค่อนข้างยืดเยื้อ ฉบับนี้ ตลอดทั้งพี่ ๆ น้อง ๆ ในองค์กรพัฒนาเอกชนหลายท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล และที่สำคัญที่สุดคือครอบครัวที่ให้การหนุนช่วยทั้งกำลังใจและการช่วยเหลือให้การทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ขอขอบพระคุณพี่น้องเกษตรกรผู้ยากไร้ที่เป็นแรงหนุนช่วยให้เกิดความ มานะพยายามที่จะศึกษา จนการศึกษาสำเร็จ และต้องขอบพระคุณคุณวราภรณ์ นุ่นแก้ว ที่รับเป็นธุระจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้กับผู้เขียนอย่างทามรุ่งทามค่า เพื่อให้ทันเวลาจน สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

บรรจง นะเส

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญ	(9)
รายการตาราง	(11)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชน	6
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซาเลี้ยงสัตว์	12
ความเป็นมาของกลุ่มเลี้ยงโค	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
3 วิธีการวิจัย.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	43

4	ผลการวิจัย.....	44
	ข้อมูลพื้นฐานตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.....	44
	ข้อมูลพื้นฐานตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา.....	46
	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเลี้ยงโค	48
	ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กร	53
	ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	87
	ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในรูปแบบเศรษฐกิจ	90
	ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค	93
	ข้อมูลความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงาน	99
5	การอภิปรายผลการวิจัย.....	105
	สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล	106
	ข้อเสนอแนะ	127
	บรรณานุกรม	129
	ภาคผนวก	134
	ประวัติผู้เขียน	179

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า และกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะแก้ว.....	49
2	สรุปข้อมูลการจัดองค์การของกลุ่มเลี้ยงโค.....	82
3	การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ตามหลักวิชาการกับการจัดการ ของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า และตำบลเกาะแก้ว.....	87
4	ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า.....	90
5	ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะแก้ว.....	92
6	จำนวนร้อยละของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	93
7	จำนวนร้อยละของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค จำแนกตามความพึงพอใจ ต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค.....	96
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค.....	98
9	ข้อมูลทั่วไปของกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค	99
10	ความคิดเห็นของกรรมการกลุ่มเลี้ยงโคเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน.....	102
11	ความคิดเห็นของกรรมการกลุ่มเลี้ยงโคเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข.....	104

บทที่ 1

บทนำ

1. ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พศ.2535 - 2539) ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของแผนฯ ไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ประการที่สองการกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และประการสุดท้ายคือเร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (ธีระพล อรุณกสิกร สถาพร ลิ้มมณี และ ไพฑูรย์ นาคฉำ, 2538 : 20) นอกจากนี้แผนดังกล่าวยังได้กำหนดเป้าหมายอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้โดยกำหนดให้องค์กรประชาชนในทุกหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ, 2533 : 14) สำหรับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ประเด็นที่ต้องให้ความสนใจและดำเนินการต่อเนื่องประการหนึ่งคือ การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดิน (ศูนย์ประสานงานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ, 2533 : 57)

จากข้อมูล กชช. 2 ค. ในปี 2533/2534 พบว่า คร่าวเรือนในชนบทที่ไม่มีที่ดินของตนเองมีทั้งหมด 552,977 คร่าวเรือน ส่วนคร่าวเรือนที่มีที่ดินของตนเองและต้องเช่ามา มีทั้งสิ้น 730,751 คร่าวเรือน ในขณะที่คร่าวเรือนที่ทำนาโดยมีขนาดที่นา 1 - 5 ไร่ มีจำนวน 927,728 คร่าวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24.01 ของคร่าวเรือนเกษตรกรทั้งหมดทั่วประเทศจาก 6.90 ล้านคร่าวเรือน ซึ่งเกษตรกรเหล่านี้ต้องไปประกอบอาชีพรับจ้างในภาคเกษตร และรายได้ไม่พอเพียงต่อการครองชีพ ทำให้บางส่วนต้องไปบุกเบิกป่าสงวนหรือต้องไปเช่าที่ดินทำกินเพื่อเพิ่มที่ดินทำกินและเพิ่มรายได้ให้พอเพียงกับครอบครัวหรือไม่เช่าที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น ทั้งนี้มีการประมาณการว่าที่ดินเช่าในภาคเกษตรมีทั้งสิ้น 14 ล้านไร่ สาเหตุที่ทำให้มีการเช่าที่ดินมากขึ้น ได้แก่ การแยกครอบครัวใหม่ การสูญเสียที่ดินให้นายทุน รวมทั้ง

ประมวลกฎหมายที่ดินที่ให้สิทธิการถือครองอย่างเสรีไม่จำกัดจำนวน จึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการถือครองที่ดิน การเช่าที่ดินซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่เฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น (ศูนย์ประสานการพัฒนา ชนบท, 2533 : 57 - 58) และเมื่อพิจารณาถึงระดับรายได้ของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของครัวเรือนในชนบทพบว่ามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก กล่าวคือ ครัวเรือนเกษตรกรรมมีรายได้เฉลี่ยเพียง 2,254 บาทต่อเดือน ส่วนครัวเรือนที่มีกิจกรรมเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับรายได้สูงสุดนั้น ได้รับรายได้เฉลี่ย 4,426 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นประมาณ 2 เท่าของครัวเรือนเกษตรกรรม รองลงมา ได้แก่ กลุ่มครัวเรือนลูกจ้างและกลุ่มครัวเรือนที่ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งมีระดับรายได้เท่ากับ 3,519 บาทต่อเดือน และ 2,468 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณากลุ่มครัวเรือนเกษตรกรรมตามสภาพการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเองมีรายได้สูงกว่าเกษตรกรที่ต้องเช่าที่ดินเป็นส่วนใหญ่ และเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง กล่าวคือ เกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่มีรายได้ 2,420 บาทต่อเดือน ในขณะที่เกษตรกรที่เช่าที่ดินเป็นส่วนใหญ่มีรายได้เพียง 2,087 บาทต่อเดือน และครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเลยและยังชีพโดยการรับจ้างทางการเกษตรมีรายได้เพียง 1,634 บาทต่อเดือน ซึ่งจัดว่าเป็นกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุดในชนบท (การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม ปีพ.ศ.2529 สำนักงานสถิติแห่งชาติ อ้างตามศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ , 2533 : 48 - 49)

การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในส่วนของที่ดินทำกินโดยให้องค์กรชาวบ้านมีบทบาทในการบริหารจัดการซึ่งสอดคล้องกับนโยบายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้น ได้เกิดขึ้นแล้วมากมายในหลายพื้นที่และที่ประสบความสำเร็จได้แก่ การจัดสรรที่ดินทำกินให้กับสมาชิกและผู้ไม่มีที่ดินทำกินโดยองค์กรชาวบ้านที่บ้านหลุบเลา และบ้านนาอ่าง จังหวัดขอนแก่น ในภาคอีสาน ชมรมผู้รักษาป่าชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดเชียงราย ในภาคเหนือ และชุมชนอนุรักษ์พื้นที่ทำกินและป่า หมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาคใต้ (อภิชัย พันธเสน , 2536 : 201 - 205 ในสมฤดี นิโคร์วัฒนยั้งยง และคณะ : บก.) นอกจากนี้แล้วยังมีองค์กรชาวบ้านอีกมากที่ดำเนินการในเรื่องนี้อยู่ ซึ่งมีทั้งที่ได้ก่อตั้งมานานแล้วและเพิ่งจะก่อตั้ง ดังนั้นการศึกษาเปรียบเทียบถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรประชาชนที่ก่อตั้งมานานแล้ว และกลุ่มที่เพิ่งก่อตั้ง

องค์กรประชาชน หมายถึง กลุ่มคนที่มารวมกันเพื่อประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน การวิจัยเรื่องนี้หมายถึงกลุ่มคนที่มารวมตัวกันเป็นกลุ่มเลี้ยงโคของ ตำบลนาหว้า อำเภอจนะ และ กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

7. ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบตัวแปร 3 ตัว คือ

1. การจัดการองค์กร
 - โครงสร้างของกลุ่ม
 - การบริหารของกลุ่ม
 - การดำเนินงานของกลุ่ม
2. การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์
 - ลักษณะของทุ่งหญ้า
 - อัตราส่วนของพื้นที่ต่อโค 1 ตัว
 - วิธีการให้โคกินหญ้า
 - การกำจัดวัชพืชในทุ่งหญ้า
 - การใส่ปุ๋ยทุ่งหญ้า
 - แหล่งน้ำ
 - ปัญหาที่เคยประสบ
3. ผลการดำเนินงาน
 - ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
 - ความพึงพอใจของสมาชิก

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถึงการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชนโดยองค์กรประชาชน เปรียบเทียบกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจนะ และกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย แบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์
3. ประวัติและความเป็นมาของกลุ่มเลี้ยงโค
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชน

ความหมายขององค์กร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2535 หน้า 488 ได้ให้ความหมายของคำว่า "องค์กร" ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Organ" หมายถึง ส่วนประกอบย่อยของหน่วยใหญ่ ทำหน้าที่สัมพันธ์กันหรือ ขึ้นต่อกันและกัน และได้ให้ความหมายของคำว่า "องค์การ" ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Organization" หมายถึง ศูนย์กลางของกิจการที่รวมประกอบกันขึ้นเป็นหน่วย และ สานุกรมศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์/การบริหารรัฐกิจ (อุทัย หิรัญโต , 2526 , 217 - 218) ได้ระบุว่า "องค์การ" แปลมาจากคำว่า "Organization" ในภาษาอังกฤษ นอกจากนี้มีผู้แปลว่า "องค์กร" และ "หน่วยงาน" ก็มี และได้สรุปความหมายขององค์การ ไว้ว่า องค์การหมายถึงกลุ่มคนที่รวมกัน ประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีการจัดระเบียบ (organized) การจัดระเบียบ หมายถึง การจัดการในเรื่องความสัมพันธ์ต่อกัน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคน นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะสำคัญขององค์การ คือ บุคคลจำนวนหนึ่งมาร่วมกันทำงานโดยมีระเบียบแบบแผน

เพื่อบริหารงานได้อย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ความสลับซับซ้อนหรือใหญ่โตขององค์การจะเป็นอย่างไร แล้วแต่ลักษณะของงานที่กระทำซึ่งไม่เหมือนกัน ทุกองค์การจะต้องมีโครงสร้างซึ่งเป็นสายใยที่ยึดโยงให้องค์การดำรงอยู่ได้ดังนี้ คือ 1) ภารกิจหรือหน้าที่ (function) 2) การแบ่งงานกันทำ (division of work) 3) สายการบังคับบัญชา (heirachy) 4) ช่วงการควบคุม (span of control) และ 5.) เอกภาพในการบังคับบัญชา (unity of command)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้การใช้คำว่า "องค์กร" และ "องค์การ" นิยมใช้ในความหมายเดียวกัน เช่น องค์การสหประชาชาติ องค์กรในท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน เป็นต้น และในการวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่า "องค์กร" ในความหมายเดียวกับ "องค์การ"

ความหมายขององค์กรประชาชน

วรเวทย์ ชำรงธัญลักษณ์ (2529 : หน้า 21) ได้ให้ความหมายของ "องค์กรประชาชน" ว่า หมายถึงกลุ่มที่มีการรวมตัวขึ้นอย่างมีเป้าหมายที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชน และกระทำการตามเป้าหมายเพื่อชุมชน องค์กรประชาชนจึงเป็นตัวแทนของชุมชนในการรักษาสถลประโยชน์ และคลี่คลายปัญหาของชุมชน ทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาระยะยาว องค์กรประชาชนจึงสามารถพัฒนาและเลิกได้ตามความจำเป็น

สุชาติ ทวีสิทธิ์ (2526 : 25 - 26) ได้กล่าวไว้ว่า องค์กรประชาชนมีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Community Organization" หรือ "People organization" ส่วนคำศัพท์ในภาษาไทยอาจจะเรียกได้ หลายอย่าง เช่น "องค์กรชาวบ้าน" "องค์กรประชาชน" หรือ "องค์กรชุมชน" เป็นต้น แต่ที่เห็นนิยามกันมากพอสมควรก็คือคำว่า "องค์กรประชาชน" อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการให้ชื่อที่แตกต่างกัน แต่ในความหมายโดยทั่ว ๆ ไป เวลาเราพูดถึงองค์กรประชาชน เราก็มักจะหมายถึงกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเยาวชน เป็นต้น แต่ในความหมายลึกที่แฝงเร้นอยู่ภายใต้โครงสร้างที่เราเห็นได้ด้วยตา องค์กรประชาชน คือ "การรวมตัวขึ้นมาเป็นกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชนที่อาศัยและทำงานอยู่ภายในหมู่บ้านหรือชุมชนเดียวกัน บนพื้นฐานของการมีความต้องการและข้อตกลงร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาของสมาชิก

และของหมู่บ้าน เพราะฉะนั้นสมาชิกกลุ่มจะต้องมีเอกลักษณ์และค่านิยมร่วมกัน"

นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2536 : 4) กล่าวว่า องค์กรชุมชนหรือองค์กรชาวบ้านคือ องค์กรเพื่อดำเนินกิจการของชาวบ้าน เกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านในการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเอนกประสงค์มีขนาดต่าง ๆ อาจมีขนาดระดับหมู่บ้านหรือเล็กกว่าหมู่บ้านก็ได้ สุดแต่ความสามารถในการจัดการขององค์กร

จากความหมายขององค์กรประชาชนดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า "องค์กรประชาชน" หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้านเพื่อดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และในการวิจัยครั้งนี้ องค์กรประชาชนที่ศึกษาเป็นกลุ่มประชาชนในหมู่บ้านที่รวมตัวกันเพื่อเลี้ยงโค เรียกว่า "กลุ่มเลี้ยงโค"

วิวัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชน

สุขสันต์ บุญยากร (2529 : 1-5) ได้แบ่งช่วงวิวัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชนตั้งแต่ปี 2435 - 2529 เป็น 5 ระยะ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1 (พ.ศ.2435 - 2440) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำริให้มีกำนันผู้ใหญ่บ้านขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2435 โดยให้ทดลองจัดให้มีการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นครั้งแรกที่บ้านเกาะ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ประชาชนได้ปกครองดูแลตนเอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการจัดตั้งองค์กรประชาชนในระดับตำบลหรือหมู่บ้านรูปแบบแรก

ระยะที่ 2 (พ.ศ.2440 - 2504) ในช่วงระยะนี้ แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชนมักจะเป็นผลจากการไปศึกษาหรือไปดูงานต่างประเทศ รวมทั้งจากคำแนะนำของที่ปรึกษาชาวต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากการพยายามจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ. 2475 โดยได้แนวความคิดจากรูปแบบสหกรณ์ท่าทุนไรต์ไฟเซน ของประเทศเยอรมันในสมัยนั้น เพื่อให้เป็นองค์กรที่ประชาชนได้ร่วมกันดำเนินการหาทุนช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิกหรือกลุ่มสวัสดิการ

ส่วนแนวความคิดให้มีองค์กรประชาชนรับผิดชอบ ในการบริหารงานท้องถิ่นของตนเพิ่มมาก

ขึ้นนั้นได้เริ่มเด่นชัดขึ้น กล่าวคือการจัดองค์กรประชาชนในรูปแบบเทศบาล สุขาภิบาล และสภาตำบล ทั้งนี้จะเห็นได้จากการเริ่มจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอมเป็นแห่งแรกเมื่อปี พ.ศ.2449 การเริ่มจัดตั้งเทศบาลเป็นครั้งแรก 48 แห่ง ในปี พ.ศ.2478 และการเริ่มจัดตั้งสภาตำบล ในปี พ.ศ.2496 นอกจากนั้นแนวความคิดในการจัดตั้งองค์กรประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้เริ่มมีขึ้นนับแต่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรเมื่อปี พ.ศ.2496

ระยะที่ 3 (พ.ศ.2505 - 2516) ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาภาคต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2504 และนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 การจัดตั้งกรมการพัฒนาชุมชนในปี พ.ศ.2505 และให้มีโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทในปี พ.ศ.2506 หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เริ่มมุ่งที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับตำบลและหมู่บ้านขึ้นมากมาย จึงได้มีการจัดตั้งองค์กรประชาชนในรูปกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อรองรับงานของตน และเพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

ระยะที่ 4 (พ.ศ.2516 - 2524) ในช่วงปี พ.ศ.2516 - 2518 ได้มีการจัดตั้งองค์กรประชาชนในรูปแบบที่หลากหลาย แต่หลังจากเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ก็สลายตัวไปจำนวนมาก ในภาครัฐบาลได้มีการก่อตั้งพลังมวลชนต่าง ๆ เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ไทยอาสาป้องกันชาติ นับเป็นความสำเร็จในการจัดตั้งองค์กรประชาชนเพื่อความมั่นคงและสามารถยืนหยัดต่อสู้ร่วมกับภาคราชการ ต่อมาจึงได้มีการยอมรับที่จะให้ประชาชนริเริ่มจัดตั้งองค์กรของตน และเริ่มเน้นให้ประชาชนปฏิบัติเองโดยภาคราชการให้ความรู้ และสนับสนุนด้านอื่น ๆ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น

ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525 - 2529) ผลจากการกำหนดแผนงานพัฒนาชนบทที่ชัดเจน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ในระยะแรก (พ.ศ.2525 - 2527) หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท ได้ปรับแนวทางการจัดตั้งองค์กรประชาชนให้สอดคล้องกับการพัฒนาชนบทมากขึ้น ได้มีการกระตุ้นให้ประชาชนจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ของตน ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มประมงหมู่บ้าน กลุ่มปั้นโอ่ง ธนาคารโค - กระบือ และกลุ่มอุตสาหกรรมในครอบครัว เป็นต้น โดยกำหนดแนวทางให้ภาคราชการเป็นเพียงผู้เสนอแนะให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ในส่วนที่เกินความ

สามารถเท่านั้น กับทั้งได้มีแนวทางที่จะเพิ่มความสามารถขององค์กร โดยการเพิ่มขีดความสามารถให้สมาชิกขององค์กรประชาชนมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมากขึ้น เช่น เกษตรกรหมู่บ้านและลัทธิบาลอาสาหมู่บ้าน เป็นต้น และในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 รัฐเริ่มมองว่าทำอย่างไรจึงจะให้ประชาชน "พึ่งตนเองได้" ดังนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชนจึงได้เน้นหนักในการพึ่งตนเองมากขึ้น โดยพยายามให้องค์กรประชาชนได้มีความสามารถ "คิดเป็นทำเป็น" จนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ภาคราชการจึงได้พยายามเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงานแก่องค์กรประชาชนมากขึ้น จะเห็นได้ชัดเจนจากการจัดทำโครงการรณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ โดยพยายามให้องค์กรประชาชนรับรู้ปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองโดยการใช้จปฐเป็นเครื่องชี้วัด การพยายามที่จะพัฒนากองทุนเฉพาะกิจต่าง ๆ ให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อให้ไม่ต้องพึ่งพากราชการมากนัก เป็นต้น

ภายหลังจากปี พ.ศ.2529 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรประชาชนก็ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อองค์กรประชาชนมากขึ้นตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) ซึ่งมีทิศทางการพัฒนาประกอบด้วย 2 เป้าหมาย 4 แนวทาง และ 10 แผนงานหลัก ซึ่งในแต่ละแผนงานหลักก็จะระบุถึงการสนับสนุนบทบาทขององค์กรประชาชนไว้ด้วย เช่น

1. แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบุว่าให้ใช้แผนงานและโครงการในระดับพื้นที่เป็นเครื่องมือประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติต่างชนิดกัน พร้อมทั้งสนับสนุนให้องค์กรในท้องถิ่น เช่น สภาตำบล และสถาบันเกษตรกร ให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้น

2. แผนพัฒนาชนบท ระบุว่าให้เพิ่มการมีส่วนร่วมขององค์กรประชาชนในการพัฒนาชนบท

3. แผนพัฒนาสังคม พัฒนาคุณภาพ พัฒนาถึงสังคมและแรงงาน ระบุว่า ให้จัดระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเมืองให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเขตชุมชนแออัดบริเวณเขตที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางด้านสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้ควรเน้นการสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งองค์กรขึ้นเอง

4. แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด เทคโนโลยี และการสร้างงาน ระบุว่าสนับสนุน

ให้เกษตรกรรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น สหกรณ์ เป็นต้น

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พศ.2535 - 2539) ก็ได้ให้ความสำคัญกับองค์กรประชาชน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาชนบทได้ระบุถึงองค์กรประชาชนในเป้าหมายอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่ากำหนดให้องค์กรประชาชนในทุกหมู่บ้าน ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบท แห่งชาติ , 2533 : 14)

ลักษณะขององค์กรประชาชน

การแบ่งลักษณะขององค์กรประชาชนได้มีผู้แบ่งไว้หลายแบบ เช่น วรเวทย์ อารังธัญลักษณ์ (2529 : 22 - 23) ได้แบ่งองค์กรประชาชนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. องค์กรตามธรรมชาติ ได้แก่ องค์กรที่มีอยู่แล้วในชุมชนมีชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเองเพื่อการทำงานและแก้ปัญหาาร่วมกันในชุมชน ซึ่งมีทั้งที่เป็นองค์กรถาวรและเฉพาะกิจ เช่น กลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน หรือกลุ่มแก้ปัญหาภัยธรรมชาติ เป็นต้น

2. องค์กรจัดตั้งจากภายนอก ได้แก่ องค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยส่วนราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สหกรณ์กลุ่มเกษตรกร และคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้องค์กรประชาชนอาจแบ่งตามสภาพการรองรับตามกฎหมายได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (ไพรัตน์ เตชะรินทร์, 2527 : 12)

1. องค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ เป็นกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจในการพัฒนาชุมชนสังคม มีการรวมตัวกันเองในกลุ่มขนาดเล็กในระดับหมู่บ้าน หรือ ระดับตำบล อำเภอ ในตัวเมือง เพื่อร่วมทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ทสภช. ชมรมศูนย์ประเภทต่าง ๆ

2. องค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ องค์กรเหล่านี้มีการจดทะเบียนในรูปแบบสมาคม มูลนิธิตามกฎหมาย และยังมีรูปการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ชาวไร่ กลุ่มเกษตรกรตามกฎหมาย คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรประชาชนเหล่านี้จะทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียน หรือ ตามระเบียบกฎหมายบัญญัติบทบาทหน้าที่ไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแทนของ

ประชาชน หรือสมาชิกในการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาร่วมกับราชการหรือจัดทำเองตามบทบาทหน้าที่ เมื่อพิจารณาการแบ่งลักษณะขององค์กรประชาชนตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์กรประชาชนที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มเลี้ยงโค ของตำบลนาหว้า อำเภอจະนะ และกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จัดเป็นองค์กรตามธรรมชาติและเป็นองค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ และได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานทางราชการในบางส่วน เช่น งบประมาณ การฝึกอบรมศึกษาดูงาน ฯลฯ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

ความหมายของทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (pasture) หมายถึง พื้นที่หรือบริเวณที่มีหญ้าขึ้นอยู่ ซึ่งหญ้าที่ขึ้นนี้อาจจะงอกขึ้นตามธรรมชาติหรืออาจจะเนื่องจากมนุษย์ได้ทำการปลูกขึ้นก็ได้ ซึ่งมีประโยชน์หลักก็คือใช้เป็นอาหารหยาบของโค กระบือ ม้า แพะ แกะ (ตรีพล เจาะจิตต์, 2527 : 100)

Ibrahim (1975, อ้างในสายัณห์ ทัดศรี, 2522 : 1) ได้ให้ความหมายของทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ไว้ 3 ประการ คือ (1) พืชหญ้าหรือพืชชนิดอื่นที่ใช้เป็นอาหารให้สัตว์ทะเล็ม (2) พื้นที่ที่ล้อมไว้ด้วยรั้วเพื่อปล่อยให้สัตว์เข้าทะเล็ม และ (3) พื้นที่ที่ได้รับการไถพรวน และนำพันธุ์หญ้าและถั่วเข้าไปปลูกแล้วปล่อยให้สัตว์ทะเล็มเอง

นิวัตติ เรื่องพานิช (2535, 1-3) ได้กล่าวไว้ว่า ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์หรือทุ่งปลูกสัตว์ (pastureland) แตกต่างจากทุ่งหญ้า (rangeland) ในหลักใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ

ประการแรก ทุ่งหญ้า (rangeland) เป็นที่ดินประเภทที่ไม่ได้ใช้เพื่อการเพาะปลูก ส่วนทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (pastureland) จัดเป็นที่ดินประเภทใช้เพื่อการเพาะปลูก

ประการที่สอง ในด้านการใช้ประโยชน์ทุ่งหญ้านั้นมุ่งในแง่การใช้ประโยชน์เอนกประสงค์ (multiple purpose) คือ ดำเนินถึงประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นสำคัญ เช่น ใช้เป็นที่ผลิตพืชอาหารสัตว์เพื่อให้สัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยงทะเล็มเป็นอาหาร ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ใช้เป็นแหล่ง

ต้นน้ำลำธาร หรือเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนใช้เป็นที่ศึกษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอีกด้วย ส่วนทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์นั้นมุ่งประโยชน์ในด้านเพิ่มผลผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลสูงสุดจากการเลี้ยงปศุสัตว์ แต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ทางอื่น ๆ

ประการที่สาม การจัดการทุ่งหญ้า (range management) จัดการโดยอาศัยพื้นฐานทางนิเวศวิทยาเป็นหลัก เช่น เน้นด้านการทดแทน การสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ เป็นต้น สำหรับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์จัดการโดยอาศัยพื้นฐานทางการเกษตรเป็นหลัก เช่น การปลูก การเก็บเกี่ยว การไถพรวน และอาศัยการชลประทานเข้าช่วย เป็นต้น

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่าทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ หมายถึง บริเวณที่มีหญ้าขึ้นอยู่ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือมนุษย์ทำขึ้นโดยมุ่งประโยชน์ในการใช้เลี้ยงสัตว์เป็นหลัก

ชนิดของทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ และทุ่งหญ้าที่มนุษย์ทำขึ้น (ตรีพล เจาะจิตต์ , 2527 : 100)

1. ทุ่งหญ้าธรรมชาติ (natural pasture) หมายถึง ทุ่งหญ้าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีหญ้าหรือพืชหลายชนิดขึ้นอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นพืชยืนต้น พืชพวกกอพุ่มเตี้ย ๆ และรวมทั้งหญ้าซึ่งสามารถปล่อยให้โค กระบือกินได้

ชาญชัย มณีคุณย์ (2519 , อ้างใน สายัณห์ ทัดศรี , 2522 : 174) ได้รายงานถึงทุ่งหญ้าธรรมชาติที่มีอยู่ในประเทศไทย ได้แก่

ก. ทุ่งหญ้าเพ็ก เป็นทุ่งหญ้าที่ประกอบด้วยหญ้าเพ็ก (*Arundinaria pusilla*) เป็นส่วนใหญ่ และอาจมีพวกหญ้าโจด (*Arundinaria ciliata*) ขึ้นปะปนอยู่บ้าง หญ้าเพ็กจัดอยู่ในพวกไม้ไผ่ ซึ่งมีลักษณะการเจริญเติบโต คล้ายไม้พุ่ม มีอายุหลายปี ใบหยาบกระด้าง และลำต้นแข็งแบบไม้ไผ่ ส่วนหญ้าโจดต้นโตกว่าหญ้าเพ็ก ทุ่งหญ้าเพ็กพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข. ทุ่งหญ้ากลม ประกอบไปด้วย หญ้ากลม (*Themeda triandra*) หญ้าหนวดเสือ (*Heteropogon contortus*) และหญ้าใบขาว (*Schima nervosum*) เป็นส่วนใหญ่ พบว่ามีมากที่ทุ่งลำพูนกลาง ทุ่งจันทิก จังหวัดนครราชสีมา และทุ่งศรีพระยา จังหวัดกาญจนบุรี

ค. ทุ่งหญ้าหนวดเสือ พบมากในพื้นที่ระหว่างจังหวัดตากและลำปาง ในบริเวณอำเภอปราบ

เกิดในที่สูงและเชิงเขา

ง. พุ่มหญ้าคา ประกอบด้วยหญ้าคา (*Imperata cylindrica*) เป็นส่วนมาก มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย พุ่มหญ้ามักเกิดขึ้นเมื่อป่าไม้ได้ถูกทำลายไป แหล่งใหญ่ของหญ้ามักมีอยู่ทางภาคเหนือของประเทศ

จ. พุ่มหญ้าคา-พุ่มหญ้าแซมม้า ประกอบด้วยหญ้าคาและหญ้าแซมม้า (*Eulalia* sp.) ขึ้นปกคลุมเป็นส่วนใหญ่

ฉ. พุ่มหญ้าคา-พุ่มหญ้าหยาบ พบมากในบริเวณทุ่งละออง ทุ่งหวา จังหวัดระนอง มีหญ้ามักขึ้นเป็นหย่อม ๆ สลับกับหญ้าหยาบ (*Ischaemum aristatum*)

ช. พุ่มหญ้าหยาบ เป็นพุ่มหญ้าที่มีหญาล้วน ๆ ขึ้นเป็นทุ่งกว้างอยู่ในเขตอำเภอละงู อำเภอทุ่งใหญ่ และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

2. พุ่มหญ้าที่มนุษย์ทำขึ้น (tame pasture)

หมายถึง พุ่มหญ้าที่มนุษย์ได้ปลูกขึ้นโดยมีจุดประสงค์หลัก ปลูกเพื่อเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะ พุ่มหญ้าชนิดนี้จึงต้องมีการเตรียมดิน มีการปลูกดูแลรักษา มีการใส่ปุ๋ย มีการชลประทาน และมีการจัดการทุ่งหญ้าอย่างเหมาะสม ดังนั้นในพื้นที่เท่า ๆ กัน พุ่มหญ้าที่มนุษย์ทำขึ้นนิยมให้หญ้าที่มีผลผลิตสูงกว่าและมีคุณภาพดีกว่าหญ้าที่ได้จากทุ่งหญ้าธรรมชาติ พุ่มหญ้าที่มนุษย์ทำขึ้นแบ่งเป็น 4 ชนิด คือ (ตรีพล เจาะจิตต์ , 2527 : 101 - 102)

ก. พุ่มหญ้าถาวร (permanent pasture) หมายถึง พุ่มหญ้าที่มีพืชหรือหญ้าประเภทค้างปีหรือหลายฤดูขึ้นอยู่ พืชหรือหญ้างดงกล่าวมีอายุยืนนานปลูกครั้งเดียวจะมีชีวิตอยู่หลายปี

ข. พุ่มหญ้าหมุนเวียน (rotational pasture) หมายถึง พุ่มหญ้าที่ปลูกหญ้าหรือพืชที่มีอายุค้างปีเหมือนทุ่งหญ้าถาวร แต่จะมีการปลูกพืชที่ใช้สำหรับหมุนเวียนเพื่อรักษาความสมบูรณ์ของเนื้อดิน

ค. พุ่มหญ้าชั่วคราว (temporary or emergency or supplemental pasture) หมายถึง พุ่มหญ้าที่ได้จัดทำขึ้นชั่วคราวเพื่อใช้เป็นทุ่งหญ้าเสริม ในกรณีนี้ทุ่งหญ้าถาวรและทุ่งหญ้าหมุนเวียนปลูกไม่ได้ผลดีและพืชหรือหญ้าที่นำมาปลูกมักจะเป็นพวกแบบมีอายุปีเดียว (annual forage) กล่าวคือ เมื่อผลิตเมล็ดแล้วต้นเดิมก็ตายไป

ง. พืชทุ่งหญ้าที่ต้องปลูกทุกปี (annual pasture) หมายถึง พืชทุ่งหญ้าที่ต้องปลูกทุก ๆ ปี และพืช หรือหญ้าที่ใช้ปลูกก็มักจะเป็นพวกมีอายุปีเดียว (annual forage)

ปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตของทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

ผลผลิต และคุณค่าทางอาหารสัตว์ของทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่สำคัญ พอจะสรุปได้ดังนี้ (เฉลิมพล แซมเพชร , 2526 : 153)

1. ภูมิอากาศ

แสง อุณหภูมิและความชื้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภูมิอากาศที่เป็นตัวกำหนดความสมบูรณ์ ของทุ่งหญ้าในเขตร้อน

2. ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ไนโตรเจนและฟอสฟอรัสเป็นแร่ธาตุอาหารหลักที่พืชทุ่งหญ้าต้องการในปริมาณสูง เมื่อเปรียบเทียบกับแร่ธาตุอาหารอื่น และดินบ้านเราโดยทั่วไปก็มักจะขาดแร่ธาตุทั้งสองนี้ หญ้ามีความต้องการไนโตรเจนสูง ผลผลิตและโปรตีนของหญ้าจะขึ้นอยู่กับปริมาณไนโตรเจนในดิน หญ้าที่ปลูกอยู่ในดินที่ขาดไนโตรเจนมาก นอกจากจะทำให้ผลผลิตต่ำแล้ว ในผลผลิตนั้นยังมีปริมาณโปรตีนต่ำ ไม่เพียงพอแก่ความต้องการของสัตว์

3. พันธุ์

พันธุ์หญ้าและถั่วอาหารสัตว์แต่ละพันธุ์มีความสามารถที่จะให้ผลผลิตและคุณค่าทางอาหาร สัตว์ไม่เท่ากัน หญ้าบางพันธุ์ให้ผลผลิตสูงถ้าดินมีความชื้นเพียงพอ เช่น หญ้าเนเปียร์ หญ้าขน หญ้ากิบนี บางพันธุ์ถึงแม้จะให้ผลผลิตไม่สูงเท่า แต่มีความทนทานต่อความแห้งแล้งดี เช่น หญ้า- บัฟเฟิล หญ้าโรดส์ เป็นต้น นอกจากนี้แต่ละพันธุ์ยังมีความทนทานต่อการแทะเล็มเหยียบย่ำและ เก็บเกี่ยวไม่เท่ากัน

4. การจัดการ

การแทะเล็มหรือเก็บเกี่ยวด้านกำหนดความถี่ (ความบ่อย) และความสูงของการตัดหรือแทะเล็มจะเป็นตัวกำหนดผลผลิตและคุณภาพ รวมทั้งการฟื้นตัวของพืช พืชที่ถูกตัดบ่อยจะให้ผลผลิต รวมต่ำกว่าการตัดที่ไม่บ่อย แต่จะมีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรตีนสูงกว่า พืชยิ่งแก่คุณภาพโดย ส่วนรวมยิ่งลดลง

การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

ตรีพล เจาะจิตต์ (2527 : 105-109) กล่าวว่า ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์จะให้ผลผลิตต่อไร่สูงหรือจะมีอายุในการใช้ประโยชน์ได้ยืนยาวเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการและการปรับปรุงทุ่งหญ้าเป็นปัจจัยสำคัญ การจัดการและการปรับปรุงทุ่งหญ้าสรุปได้ ดังนี้

1. ควบคุมการแทะเล็มของสัตว์ให้เหมาะสม

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว หญ้าที่เพิ่งปลูกใหม่ควรให้มีอายุได้ไม่ต่ำกว่า 80 วัน จึงจะปล่อยให้สัตว์ลงไปแทะเล็มได้และการปล่อยครั้งต่อไปก็ควรมีระยะห่างไม่ต่ำกว่า 40 วัน ทั้งนี้ต้องพิจารณาการเจริญเติบโตและความแข็งแรงของหญ้าด้วย การควบคุมการแทะเล็มของสัตว์ทำได้โดย

1.1 การปล่อยสัตว์แทะเล็มหญ้าแบบหมุนเวียนทุ่งหญ้า (rotational grazing)

จุดประสงค์ของวิธีการนี้ก็เพื่อที่จะให้หญ้าที่ถูกสัตว์แทะเล็มได้พักฟื้นตัวและจะได้แตกกอ เร็วขึ้น สิ่งที่จะต้องระวังก็คืออย่าปล่อยให้สัตว์แทะเล็มหญ้าแปลงหนึ่งแปลงใดนานเกินควร (overgrazing) เพราะจะทำให้หญ้าในแปลงนั้น ๆ ไม่มีเวลาพักตัวเพียงพอและจะทำให้หญ้าขึ้นไม่ทันหญ้าอาจจะแคระแกร็นเพราะสัตว์คอยแทะเล็มยอดหญ้าอยู่ตลอดเวลา ผลสุดท้ายจะทำให้ทุ่งหญ้าแปลงนั้น ๆ ให้ผลผลิตลดลงและหญ้าจะอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ ซึ่งอาจจะทำให้วัชพืชเกิดแทรกแซงขึ้นได้เร็วยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้าม จะต้องระวังไม่ให้สัตว์แทะเล็มทุ่งหญ้าสม่ำเสมอทั่วแปลง ซึ่งจะทำให้หญ้าถูกใช้ประโยชน์อย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและคุณภาพของหญ้าในแปลงก็ย่อมไม่เท่ากัน

1.2 อัตราส่วนระหว่างจำนวนสัตว์และพื้นที่ทุ่งหญ้า

โดยปกติแล้วสภาพของทุ่งหญ้าในเมืองไทยควรใช้อัตราส่วน 3-4 ไร่ ต่อโคโตเต็มที 1 ตัว

2. การกำจัดวัชพืชในทุ่งหญ้า

การกำจัดวัชพืชในทุ่งหญ้าที่ปลูกหญ้าใหม่ ๆ ควรใช้วิธีชุดแบบถอนโคนเลยทีเดียวซึ่งเป็นการกำจัดค่อนข้างจะได้ผลสมบูรณ์

3. การปลูกหญ้าแซมเพิ่มเติม

4. การใส่ปุ๋ยในทุ่งหญ้า

หลักเกณฑ์การใส่ปุ๋ยในทุ่งหญ้า มีดังนี้

- ก. ถ้าหากดินเป็นกรด ควรแก้ไขโดยใช้ปูนขาวเพื่อปรับระดับความเป็นกรดของดินให้อยู่ในระดับ 6.5 และควรใส่ก่อนใส่ปุ๋ยอย่างอื่น
- ข. วิเคราะห์ว่าขาดธาตุปุ๋ยอะไรบ้าง
- ค. ถ้าผลผลิตต่อไร่ต่ำ หญ้ามีใบน้อย หรือใบเรียวยาวเล็กผิดปกติ ควรเพิ่มปุ๋ยพวกไนโตรเจนลงไป
- ง. การใส่ปุ๋ย NPK จะใช้สูตรใดนั้นขึ้นอยู่กับทุ่งหญ้าขาดธาตุปุ๋ยอะไร ก็ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีธาตุนั้น ๆ
- จ. ในกรณีที่ทางฟาร์มโคมีมูลโคอยู่อย่างพอเพียง การใส่ปุ๋ยมูลโคใส่ทุ่งหญ้าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด หญ้าทุกพันธุ์เจริญงอกงามดี นอกจากนี้โอกาสที่ดินจะเสียก็แทบจะไม่มีเลย

5. การชลประทาน

การชลประทานเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งในการทำทุ่งหญ้าให้มีผลผลิตสูง ทุ่งหญ้าที่ดีต้องมีการระบายน้ำออกได้สะดวกในขณะที่น้ำท่วมและต้องมีน้ำใช้สะดวกในฤดูแล้ง โดยสรุปทุ่งหญ้าที่ดีนั้นควรมีความชื้นพอเหมาะตลอดเวลา

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจนะ และ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ใน 7 ประเด็น คือ ลักษณะของทุ่งหญ้า อัตราส่วนของพื้นที่ต่อโค 1 ตัว วิธีการให้โคกินหญ้า การกำจัดวัชพืชในทุ่งหญ้า การใส่ปุ๋ยในทุ่งหญ้า แหล่งน้ำ และปัญหาการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

3. ความเป็นมาของกลุ่มเลี้ยงโค

3.1 กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า อ.จนะ จ.สงขลา

เริ่มจากปี 2519 นายถวิล โคปาโล พัฒนาการตำบลนาหว้าเข้ามาแนะนำชาวบ้านในตำบลนาหว้าให้ทราบถึงการให้ประโยชน์ในที่สาธารณะร่วมกัน และสภาตำบลต้องการที่จะตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวในตำบลนาหว้า ส่งผลให้ชาวบ้านหมู่ที่ 1 บ้านนาหว้า ซึ่งมีที่สาธารณะประโยชน์ประมาณ 1,500 ไร่ สนใจที่จะร่วมก่อตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวขึ้นมา

(ที่สาธารณประโยชน์ ต.นาหว้า มีทั้งหมด 6,908 ไร่ เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 3,500 ไร่ พื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ว่างเปล่า 3,408 ไร่ -ข้อมูลจากแนวทางการพัฒนาการเกษตร ตำบลนาหว้า อ.จະนะจ.สงขลา)

ชาวบ้านนาหว้าจึงได้ร่วมกันก่อตั้งคณะกรรมการกลุ่มเลี้ยงวัวขึ้นมาโดยมีนายหนู หนูแก้ว ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในขณะนั้นเป็นประธาน นอกจากนั้นยังมีนายเคล้า แก้วเพชร เป็นเหรัญญิก และกำนันทองแก้ว สังข์แก้ว เป็นที่ปรึกษากลุ่มเลี้ยงวัวดังกล่าว แต่ต้องหยุดเพียงเท่านี้เนื่องจากไม่มีเครื่องมือหรือหน่วยงานสนับสนุนการบุกเบิกจึงยังไม่ได้วางแผนตกลงกันว่าจะเริ่มต้นดำเนินการกันอย่างไรต่อไป ต่อมาหลังจากที่ รพช.ตัดถนนผ่านตำบลนาหว้าในปี 2522 รพช.ก็มีโครงการสนับสนุนกลุ่มเลี้ยงวัว และเริ่มดำเนินการโดยปรับโฉมพื้นที่เพื่อตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวดังกล่าวในหมู่ 5 บ้านประจําเหนือ แต่มีปัญหากับผู้ไ้ประโยชน์ในที่สาธารณะอยู่ก่อนทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้จึงเปลี่ยนพื้นที่เป้าหมายมาเป็นหมู่ที่ 1 บ้านนาหว้า เนื่องจากพัฒนาการตำบล นายถวิล โคบาล เป็นผู้ติดต่อ รพช.เอง และตั้งใจอย่างไรก็ได้บุกเบิกในตำบลนาหว้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านนาหว้ามีการตั้งคณะกรรมการไว้ตั้งแต่ ปี 2519 จึงถือได้ว่ามีความพร้อมระดับหนึ่ง ทางรพช. จึงย้ายเครื่องจักรมาในเดือนกรกฎาคม 2522

กลุ่มเลี้ยงโคทุ่งทราย บ้านนาหว้าจึงเกิดขึ้นเป็นกลุ่มเลี้ยงโคกลุ่มแรกในจังหวัดสงขลา เนื้อที่ในช่วงเริ่มต้นประมาณ 400 ไร่ ซึ่งส่วนหนึ่งมีผู้เข้ามาใช้ประโยชน์อยู่ก่อนในการทำสวนยาง และสวนมะม่วงหิมพานต์ แต่สามารถตกลงกับผู้เกี่ยวข้องได้จึงไม่มีเรื่องความขัดแย้งเกิดขึ้นรุนแรงนัก

กลุ่มเลี้ยงโคทุ่งทรายมีวัตถุประสงค์(ตามที่ระบุในระเบียบ ปี 2524) ว่าเพื่อต้องการให้บริเวณทุ่งหญ้าเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์สาธารณะสำหรับกลุ่มให้สมาชิกได้รับประโยชน์

- เป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงวัวเนื้อโดยมีแหล่งทุ่งหญ้าเพียงพอ ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้แก่สมาชิก
- รวมกลุ่มสมาชิกให้ทำงานร่วมกัน โดยรู้จักหน้าที่ของตน และหน้าที่ของกลุ่มซึ่งเป็นพื้นฐานประชาธิปไตยขั้นต้น

ในช่วงเริ่มต้นนี้มีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านหมู่ที่ 1 บ้านนาหว้า และหมู่ที่ 2 บ้านเกาะทากเหนือซึ่งเป็นชาวมุสลิมประมาณ 20 คน จากการสอบถามทราบว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วมเป็นเพราะคิดว่ารายได้

ไม่น่าจะคุ้มกับการลงทุน

11 ตุลาคม 2522 มีการประชุมอย่างเป็นทางการครั้งแรกของกลุ่ม สมาชิกเข้าร่วมประชุม จำนวน 85 คน โดยมีนายถวิล โคปาโล พัฒนาการ เป็นผู้ดำเนินการประชุม กำหนดและผู้ใหญ่บ้านเป็น กรรมการที่ปรึกษา ควบคุม เพื่อชี้แจงความเป็นมาและจุดประสงค์ในการตั้งกลุ่มตลอดจนหน้าที่ของ สมาชิก และในวันนั้นสมาชิกได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ผู้มีรายชื่อต่อไปนี้เป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่ม

1. นายหนู่น	หนูแก้ว	ประธานคณะกรรมการ
2. นายร้อหมาน	หมัดสอ	รองประธานคณะกรรมการ
3. นายเคล้า	แก้วเพชร	เหรัญญิก
4. นายนอง	จันทร์ช่วย	ปฏิคม
5. นายอาหรีด	มันหวัง	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นายทองแก้ว	สังข์แก้ว	ทะเบียน-เลขา
7. นายเตียร	สุวรรณรัตน์	ผู้ช่วยเลขา
8. นายถาวร	หนูแก้ว	กรรมการ
9. นายยูโส๊ะ	หลินา	กรรมการ

จะเห็นได้ว่าตำแหน่งที่ตั้งไว้ตั้งแต่ปี 2519 ยังคงเดิมนอกจากนั้นที่ประชุมได้ตกลงให้คณะกรรมการฝ่ายดำเนินการร่างระเบียบข้อบังคับของกลุ่มมาจากการประชุมครั้งนี้สมาชิกนัดกันมาช่วยกัน เตรียมพื้นที่ เก็บรากไม้ เผาไม้โดยมาพร้อมกันในช่วงบ่ายวันจันทร์และวันพฤหัสบดี เพราะต้องไป กรีดยางในช่วงเช้า

ต่อมาปี 2523 กลุ่มมีสมาชิกจำนวน 119 คนกลุ่มเลี้ยงโคฟุ้งทรายได้ขยายพื้นที่เป็น 715 ไร่ ซึ่งพื้นที่ที่มีผู้เข้ามาใช้ประโยชน์อยู่ก่อนจึงมีปัญหาแต่สามารถคลี่คลายได้ ในที่สุดสมาชิกจึงร่วมกันทำ แปลงหญ้า และหว่านหญ้าซึ่งได้พันธุ์มาจาก รพช. ทาง รพช. ได้ให้ความช่วยเหลือโดยให้ยืมวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน ชุดสระเล็กให้ 4 แห่ง ขนาดประมาณ 20 x 20ม. และ 15 x 30 ม. นอกจากนั้นยังตัดถนนเข้ามาในหมู่บ้านจนถึงกลุ่มและตัดถนนล้อมรอบพื้นที่กลุ่มเลี้ยงวัวให้

นอกจากนี้ทางกลุ่มได้ตกลงกับสภาตำบล ให้ร่วมการดำเนินการของกลุ่มโดยให้สภาตำบล เป็นพี่เลี้ยง

คณะกรรมการฝ่ายดำเนินการได้ร่างระเบียบไว้ ซึ่งจากการสอบถามนายุ่น หนูแก้ว ให้ข้อมูลว่าตนเป็นผู้ร่างระเบียบของกลุ่มในช่วงเริ่มต้นเองแล้วจึงนำมาให้สมาชิกพิจารณาร่วมกันให้ที่ประชุมรับรองจึงมีการเพิ่มเรื่องการปรับผู้ลักลอบตัดหญ้าเข้าไปในระเบียบ

4 ธันวาคม 2523 เจ้าหน้าที่ รพช. ซึ่งแจ้งว่ายังไม่ควรให้วัวเข้าไปกินหญ้าในแปลง ที่ประชุมจึงมีมติให้ใช้วิธีตัดหญ้าให้วัวกินที่บ้านไปก่อน ในช่วงที่กลุ่มดำเนินงานไปนี้สมาชิกบางส่วนที่เกิดความเบื่อหน่ายก็เริ่มลาออกจากกลุ่มไปเป็นระยะ ๆ

5 มกราคม 2524 กรมส่งเสริมกระทรวงเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ยืมวัวพันธุ์อเมริกันบรามันมา 2 ตัวทางกลุ่มได้มอบหมายให้ นายุ่น หนูแก้ว ประธานและนายคนร้อหมาน หมัดสอ รองประธาน เป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงคนละตัว

1 กุมภาพันธ์ 2524 ทางกลุ่มได้ตกลงปล่อยวัวแม่พันธุ์มาเลี้ยงในทุ่งหญ้าได้คนละ 2 ตัว โดยในขั้นแรกนี้ให้นำลูกติดแม่มาเลี้ยงได้ แต่เมื่อถึงวัยอันสมควรก็ให้ออกกลับไปเลี้ยงที่บ้าน เพื่อไม่ให้วัวในกลุ่มมีมากเกินไปเพราะจะทำให้ทุ่งหญ้าทรุดโทรมได้ง่าย การรวมกลุ่มเลี้ยงวัวในช่วงต้นนี้จึงเป็นเพียงการมาใช้แปลงหญ้าร่วมกัน นำวัวมาเลี้ยงแบบมาเข้า-เย็นกลับ และทำงานในแปลงหญ้าร่วมกันเท่านั้น การจัดการอื่น ๆ เกี่ยวกับวัวนั้นต่างคนต่างก็จัดการกันเอง

ในปีนี้ทางราชการให้งบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคารและสิ่งจำเป็นในวงเงิน 430,000 บาท

วันที่ 29 มิถุนายน 2524 มีสมาชิกรวม 92 คน ในปีนี้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารกลุ่มโดยนายุ่น หนูแก้วซึ่งเป็นประธานยุบคณะกรรมการชุดเก่าทั้งหมด และให้เลือกกรรมการชุดใหม่จำนวน 19 คนโดยการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย 9 กลุ่ม ตามกลุ่มบ้าน แล้วเลือกหัวหน้ารองหัวหน้ากลุ่มละ 2 คน เพื่อจะใช้วิธีกระจายอำนาจให้รับผิดชอบหน้าที่การทำงาน และการเงินในแต่ละกลุ่ม จากนั้นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 19 คน ก็ประชุมเลือกกรรมการบริหารกลุ่มกันเอง (วิธีการนี้ นายุ่น หนูแก้ว ซึ่งแจ้งว่าการทำงานได้ผลดีขึ้น) ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. นายุ่น	หนูแก้ว	ประธานกลุ่ม
2. นายแอ	หล่าเยะ	รองประธาน
3. นายเฟื่อง	ชะสะหมะ	เลขานุการ
4. นายเตียร	สุวรรณรัตน์	ผู้ช่วยเลขานุการ

5. นายเคล้า	แก้วเพชร	เหรัญญิก
6. นายเซย	สังขเวท	ผู้ช่วยเหรัญญิก
7. นายพวง	จันทร์ช่วย	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
8. นายหอม	ขุนดำ	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
9. นายเกลือ้ม	แก้วกลับ	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
10. นายนิยม	แก้วอินทร์	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
11. นายเขียน	สายทองแก้ว	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
12. นายเถื่อน	จันทร์ทอง	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
13. นางน้อม	นิลสุวรรณ	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
14. นายกลิ่น	แก้วกลับ	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
15. นายหวาน	พวงเพชร	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
16. นายเอื้อน	หนูแก้ว	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
17. นายจินต์	ชูชื่น	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
18. นายร้อหมาน	หมัดสอ	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน
19. นายเลาะ	เต๊ะจี	กรรมการฝ่ายดำเนินงาน

มีการกระจายอำนาจการปกครองออกไปเป็นกลุ่มย่อยรับผิดชอบในหน้าที่การงานและการเงิน ให้หัวหน้ากลุ่มย่อยทำหน้าที่เป็นประธาน รองหัวหน้ากลุ่มย่อยเป็นรองประธาน ในปีนี้มีการเก็บค่าบำรุงเข้ากลุ่ม สมาชิกแต่ละคนต้องจ่ายค่าบำรุงกลุ่มตัวละ 25 บาทต่อปี เนื่องจากสมาชิกต้องการให้ได้ผลเร็วขึ้นจึงตกลงกันว่าจะรวบรวมเงินคนละ 2,000 บาท เพื่อดำเนินการซื้อแม่พันธุ์โดยตรง แต่ในที่สุดก็ไม่ได้ทำเนื่องจาก ราช.คัดค้าน และให้เหตุผลว่าใช้วัวพื้นเมืองดีกว่าอยู่แล้ว

วันที่ 27 สิงหาคม 2524 กลุ่มมอบหมายให้ทุกคนเอาวัวเข้าคอกได้ จัดสมาชิกมาเข้าเวร เป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน เปลี่ยนเวรเวลา 17:00 น. ดูเลขทุ่งหญ้าผลัดละ 24 ชม. แต่ละผลัดจะอยู่เวรวันเดิม ทุกอาทิตย์ แบ่งการทำงานของกรรมการเป็นดังนี้

ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ดูผลงานในหน้าที่ทั่วไป
เหรัญญิก ดูแลการเงิน

กรรมการบริหาร - ตรวจหาญาติที่ทรุดโทรม

- ดูแลความเรียบร้อยในทุ่งหญ้า
- ดูแลการทำงานของสมาชิกในทุ่งหญ้า
- ติดต่อสัตวแพทย์มาฉีดวัคซีนวัว ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากปศุสัตว์
อย่างสม่ำเสมอ

ต่อมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการทุ่งหญ้าตามที่ได้ปรึกษากันซึ่งเป็นช่วงที่มีแม่วัวประมาณ 100 ตัว โดยแบ่งทุ่งหญ้าเป็น 2 แปลง คือสำหรับวัวตัวผู้ที่จะขุนขาย และแม่วัวในปีนี้มีลูกวัวที่เกิดมาจากวัวพ่อพันธุ์และแม่พื้นเมืองเป็นลูกผสม 50-60 % มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องพ่อพันธุ์เป็นกลุ่มรับผิดชอบ สิ้นสุดค่าตอบแทนสำหรับผู้เลี้ยงพ่อพันธุ์ใน ปี2525

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2525 นายทองแก้ว สังข์แก้ว ได้รับเลือกให้เป็นประธานกลุ่มหลังจากที่นายหนุ่ม หนูแก้วลาออกเพราะรู้สึกว่ตนเองอายุมากแล้ว มีการเลือกสมาชิกให้เลี้ยงพ่อพันธุ์อย่างเป็นทางการของกลุ่มให้มีผู้รับผิดชอบการจัดการปุ๋ยคอก ปลูกหญ้าเสริม สำหรับแม่พันธุ์ และพ่อพันธุ์ ช่วงนี้ทางอำเภอเริ่มเข้ามาเพื่อจะให้กลุ่มขยายพื้นที่ออกไปอีก

19 มิถุนายน 2525 นายทองแก้ว สังข์แก้ว ประธาน และคณะกรรมการบางคนลาออก มีการเลือกตั้งซ่อม คณะกรรมการชุดใหม่มีรายชื่อดังนี้

1. นายเคล้า	แก้วเพชร	ประธาน
2. นายเชย	สังข์เวช	รองประธาน
3. นายจิต	แหดงใจ	เลขานุการ
4. นายเอี่ยม	แก้วทอง	เหรัญญิก
5. นางพริ้ม	รัตน์ะ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นายแอ	หล้าเหยะ	ดำเนินงานฝ่ายก่อสร้าง
7. นายเกื้อม	แก้วกลับ	สัตวบาล
8. นายทะยี่ดาโหะ	เหล็มน้อย	บริหารภายใน
9. นายนอม	ขุนดำ	กรรมการภายนอก
10. นางน้อม	นิลสุวรรณ	ฝ่ายบริการ

11. นายนิยม แก้วอินทร์ กรรมการ

และตกลงกันว่ามีการทำงาน ถึง 2 กุมภาพันธ์ 2526 ห้ามลาออก ซึ่งหลังจากการเลือกตั้งครั้งนี้แล้ว นายเคล้า แก้วเพชร ซึ่งเป็นประธานกลุ่มเลี้ยงวัวครั้งแรกก็เป็นประธานกลุ่มต่อมาอีกหลายสมัย

วันที่ 16 สิงหาคม 2525 ที่ประชุมได้พูดถึงวัวในกลุ่มซึ่งมีจำนวนมาก คือมีวัวแม่พันธุ์ 192 ตัว พ่อพันธุ์ 9 ตัว วัวลูกผสมอีก 140 ตัว ซึ่งเป็นวัวจำนวนมากเมื่อเทียบกับแปลงหญ้าที่มีอยู่ ผู้เชี่ยวชาญจากออสเตรเลียแนะนำว่าหากจะให้เหมาะกับแปลงหญ้าที่มีแล้วควรมีวัวประมาณ 120 ตัว เนื่องจากสมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎที่ว่าเมื่อวัวเกิดมาประมาณ 7-8 เดือน ให้เอาออกไปเลี้ยงกันส ในระยะนี้หญ้าที่ปลูกไว้โตรมลงมาก เริ่มเกิดปัญหาหญ้าไม่เพียงพอสำหรับวัว ทางรพช. พัฒนาการ และผู้เชี่ยวชาญจากออสเตรเลียจึงเสนอวิธีแก้ไข คือ

1. นำวัวลูกผสมหรือแม่พันธุ์พื้นเมืองไปเลี้ยงทางบ้าน 3 เดือน ให้เหลือในทุ่งหญ้าเพียง 93 ตัว เพื่อจะได้ปรับปรุงพันธุ์หญ้า และภายใน 1 ปี หยุคปล่อยวัวเข้าไปในทุ่งหญ้าหลังจากนั้นค่อยเริ่มต้นใหม่

2. ปลูกหญ้าตัดให้วัวซึ่งขังไว้ในคอก

3. ลดจำนวนวัวลงเรื่อย ๆ

4. ขยายทุ่งหญ้าออกไปอีก

กรรมการกลุ่มจึงชี้แจงการรวมวัวให้เป็นของกลุ่มเป็นเจ้าของเดียวกันเพื่อควบคุมจำนวนวัว และแก้ปัญหาแปลงหญ้าเช่นกัน โดยมีรายละเอียดคือ

- ไม่ต้องเสียค่าบำรุง และค่าพ่อพันธุ์ต่อไป

- หากเกิดความเสียหายก็รับผิดชอบร่วมกัน

- มีเงินกองกลางไว้ใช้ยามจำเป็น

- ตั้งคณะกรรมการการเงินและการขาย

สมาชิกคิดว่าหากนำวัวออกจากทุ่งหญ้าตามที่เจ้าหน้าที่แนะนำจะเกิดปัญหาแต่หากจะใช้วิธีรวมวัวเป็นเจ้าเดียวก็ยังไม่มั่นใจ จึงยังไม่ตกลงกันว่าจะทำอย่างไรในขณะนี้

10 พฤศจิกายน 2525 รพช. ประชุมกันเรื่องแก้ปัญหาหญ้าไม่พออีกครั้งเจ้าหน้าที่จากอำเภอ

ยังยืนยันวิธีเดิมคือเสนอให้เอาวักกลับไปเลี้ยงที่บ้านเหลือไว้ที่กลุ่มเพียงคนละตัวคือ 93 ตัว แต่สมาชิกไม่เห็นด้วยจึงเลือกที่จะแก้ปัญหาด้วยการรวมวักให้เป็นของกลุ่มเพียงเจ้าเดียว ซึ่งวิธีนี้แท้จริงแล้วในสมัยนายหนุ่น หนูแก้วได้ริเริ่มขึ้นขณะเป็นประธาน แต่ทางผู้เชี่ยวชาญจากออสเตรเลีย และเจ้าหน้าที่จากทางราชการไม่เห็นด้วย มาจนถึงนายทองแก้ว สังข์แก้วก็เห็นด้วยกับวิธีนี้เช่นกัน แต่ก็ยังไม่ได้ดำเนินการใด ๆ กระทั่งถึงช่วงนายเคล้า แก้วเพชร เป็นประธาน ก็ใช้เวลาในการพูดคุยทำความเข้าใจกับสมาชิกตั้งแต่เริ่มรับตำแหน่ง จนถึงวันนี้สมาชิกจึงเริ่มเห็นด้วย อย่างไรก็ตามปรากฏว่าสมาชิกมีความเห็นแตกแยกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก รวมวักเป็นเจ้าเดียวกัน สมาชิกจำนวน 84 คน ให้นำวักอยู่ในกลุ่มคนละ 2 ตัว ใหญ่หรือเล็กไปบ้างก็อนุโลมกันได้ ส่วนลูกวักตัวผู้ที่อยู่ในกลุ่มหากไม่เอาออกไป ทางกลุ่มจะจัดการขายเอง

กลุ่มที่ 2 ซึ่งมีเพียง 9 คนเป็นมุสลิมทั้งหมดไม่เห็นด้วยกับการรวมวักเป็นของกลุ่มเจ้าเดียว ให้ปฏิบัติตามระเบียบเดิม เนื่องจากทางกลุ่มคิดว่า อุตสาหกรรมร่วมกันมานานจึงเป็นสมาชิกกลุ่มต่อไป โดยที่ให้แม่พันธุ์อยู่ในกลุ่มเพียงคนละ 2 ตัว (รวม 18 ตัว) แต่ต้องชำระค่าบำรุงทุ่งหญ้า และค่าผสมพันธุ์ตามระเบียบนอกจากนั้นยังต้องแยกวักออกมาเลี้ยงต่างหาก ส่วนช่วงกลางคืนก็ขังคนละคอกกับวักที่เป็นเจ้าเดียวของกลุ่ม และให้จัดเวรมาคินละ 1 คน ทำงานร่วมกับกลุ่มที่รวมวักเป็นเจ้าเดียว ส่วนการขายวักให้แยกเป็นอิสระไม่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการ ซึ่งภายหลัง 9 คนนี้จึงลาออก เนื่องจากไม่พอใจระเบียบต่าง ๆ ของกลุ่ม ตามที่ตกลงกัน

เมื่อตกลงแน่ชัดแล้วว่าใช้วิธีรวมวักเป็นเจ้าเดียวในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ นายเคล้า แก้วเพชร จึงชี้แจงต่อนายไพศาล แก้วผสม นายอำเภอจะนะซึ่งเตรียมงบประมาณ และเริ่มดำเนินการเรียกประชุมชาวบ้าน เพื่อให้ขยายพื้นที่กลุ่มเลี้ยงวักเพิ่มอีกเป็น 1,000 ไร่ ดังได้กล่าวแล้วในสมัยนายทองแก้ว สังข์ดี อดีตนประธานกลุ่มแต่สมาชิกไม่เห็นด้วย นายเคล้าจะชี้แจงเหตุผลที่สำคัญคือ จะทำให้คนในหมู่บ้านแตกแยกกันเพราะต้องแย่งที่ทำกินกันแล้วก็ตาม โดยเฉพาะเป็นการเอาชีวิตเข้าเสี่ยงกับเรื่องที่ตนคิดว่าไม่คุ้มกัน ซึ่งผลการจัดการของนายอำเภอทำให้ชาวบ้านถึงขั้นพกอาวุธข่มขู่ เกือบยิงกัน นายเคล้า แก้วเพชร จึงแจ้งว่าตนรับผิดชอบดูแลเพียง 715 ไร่ เท่านั้น ส่วนที่สาธารณะที่เหลือเป็นหน้าที่ของสภาตำบลหากทางอำเภอ และรพช. ต้องการให้ขยายเนื้อที่ก็ให้ดำเนินการเอง

นายอำเภอจึงทำเรื่องถึงสำนักนายกรัฐมนตรีว่า นายเคล้า แก้วเพชร ปล่อยให้ผู้ยื่นใบ รุกที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านซึ่งควรจะนำมารวมเป็นที่ของกลุ่มเลี้ยงโคทุ่งทราย ทางรองผู้ว่า ราชการจังหวัดจึงเรียกนายเคล้าไปชี้แจง นายเคล้ายืนยันยืนยันเช่นเดิม ส่งผลให้นายอำเภอไม่พอใจ เป็นอย่างมากถึงกับเรียกข้าราชการที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่มกลับไป

ช่วงปลายปีก็ถึงเวลาลงมือทำจริง ๆ ในการรวมวัวเป็นเจ้าเดียว สมาชิกที่มีอยู่ 93 คนก็นำวัว มาเข้ากลุ่มคนละ 2 ตัว รวมมีวัวในกลุ่ม 186 ตัวในช่วงเริ่มต้นโดยมีมาตรฐานคือ วัวน้ำหนักจ้วละ 80 กิโลกรัม ราคากลาง 5,500 บาท สมาชิกแต่ละคนจึงถือหุ้น 55 หุ้น หุ้นละ 100 บาท วัวของ สมาชิกคนใดราคาขายไปก็ต้องเพิ่มเงิน แต่หากมากไปกลุ่มจะทอนเงินให้ หรือคิดชดถันไปคนที่วัว ราคาสูงก็ถือหุ้นจำนวนมากไปก่อน คนที่วัวราคาต่ำก็ถือหุ้นจำนวนน้อย แล้วค่อยๆ ทะยอยชดใช้กัน จนเท่ากับจำนวนหุ้นมาตรฐานในปีต่อๆ ไปในที่สุด

นอกจากนี้ยังมีสมาชิกกิตติมศักดิ์ 2 คน ไม่ต้องทำงานในทุ่งหญ้า และถือหุ้นราคาเดิมมา ตลอดคือ ปลัดจังหวัด (นายวิเชียร สุคนธาภิรมย์) ถือหุ้น 55 หุ้น พัฒนาการ (นายถวิล โคบาล) ถือหุ้น 40 หุ้น วันสุดท้ายที่ชั่งวัวกันคือ วันที่ 28 ธันวาคม 2525 และตกลงกันว่าหากสมาชิกลาออก ก็จะใช้เงินชดถันให้ตามหุ้นที่ถือ ต่อมาทางกลุ่มได้รับฟอแพ้นธุ์เรดเชนดีจากกรมการพัฒนาชุมชน แต่กลับ ไม่มีสมรรถภาพในการผสมพันธุ์เพราะอายุมากแล้ว หลังจากติดต่อกับพัฒนาการ นายอำเภอ และปลัด สัตว์แล้ว จึงสรุปว่าจะขาย และนำเงินที่ได้ไปซื้อโคแม่พันธุ์ของกรมการพัฒนาชุมชน โดยหากมีลูก ออกมาจะแบ่งกันระหว่างกลุ่มกับทางกรมพัฒนาชุมชน

ปี 2526 ซึ่งมีนายเคล้า แก้วเพชร เป็นประธานต่อไป และมีสมาชิก 88 คน ร่วมกันปรับปรุง แปลงหญ้าโดยหว่านเมล็ดหญ้าในแปลง ส่วนกฎเกณฑ์ที่เปลี่ยนแปลงอีกก็คือ บุคคลภายนอกที่นำ วัวมาผสมไม่ว่าจะได้ผลหรือไม่ต้องจ่าย 25 บาท และสมาชิกที่จะขายหุ้น ในปีนี้ตกลงกันว่าต้องขาย ให้กลุ่มเท่านั้น และจะคิดให้เพียงค่าหุ้นอย่างเดียว มีการตั้งระเบียบสำหรับสมาชิกที่แยกวัวออกไป หากต้องการเข้าร่วมกลุ่ม ต้องคิดค่าเป็นหุ้นมูลค่า 6,500 บาท ดังนั้นการปันผลจึงมีสิทธิ์เท่ากัน หรือ เพิ่มลดกันตามแต่มูลค่าวัวของสมาชิก

ปี 2526 นี้เองเป็นปีแรกที่มีการคิดเงินปันผลแต่ไปจ่ายจริงในปี 2527 สมาชิกได้หุ้นละ 10 บาท และยังมีเงินสมาชิกเหลืออยู่ในกลุ่มอีกโดยทรัพย์สินจะแจ้งยอดเงินให้สมาชิกทราบทุกเดือน

สำหรับสมาชิกกิตติมศักดิ์ที่ไม่ต้องเข้าร่วมการทำงาน คือ นายวิเชียร สุคนธาภิรมย์ ปลัดจังหวัด และ นายถวิล โคบาล พัฒนาการ ก็ได้รับเงินปันผล หุ้นละ 10 บาท เช่นกัน
ระเบียบในการขายวัวที่ตกลงกันในปีนี้เป็นดังนี้

- ให้คณะกรรมการบริหารเป็นผู้เสนอขายวัว เพื่อขออนุมัติที่ประชุมทุกครั้ง
- ที่ประชุมจะกำหนดประเภทของวัวที่จะขายแน่นอน เช่น แม่วัวแก่ วัวไม่สมบูรณ์ เลี้ยงลูกไม่ดี หรืออื่น ๆ

- กรรมการไม่สิทธิขายเกินมติที่ประชุม โดยให้ตัวแทนกลุ่มละคนจากทั้ง 9 กลุ่มร่วมกันตีราคา แล้วนำไปให้ผู้ซื้อประมูลอีกครั้งโดยเอาราคาที่ร่วมกันกำหนดเป็นฐาน

- หากวัวตาย กรรมการ 9 คน ดังกล่าวจะพิจารณาว่าจะทำอย่างไร

จากคำแนะนำของ ดร.พานิช ทินนิมิต คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ ในเดือนตุลาคมที่ประชุมตกลงกันว่าซื้อวัวภายนอกมาเลี้ยงเพิ่มในวงเงิน 15,000 บาท เมื่อสมบูรณ์แล้วจึงขายนำเงินมาปันผลกัน นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีสวัสดิการสำหรับสมาชิกคือ ขอกู้เงินได้ไม่เกิน 110,000 บาท โดยเสียดอกเบี้ยร้อยละ 1.25 บาท หรือไม่เกินหุ้นของตน หากเกินต้องมีผู้มาค้ำประกัน และเสียดำจ้งให้ผู้รับผิดชอบฝาก-ถอนเงินด้วย ซึ่งส่วนมากเป็นสมาชิกหมู่ 2 บ้านเกาะทากเหนือ ซึ่งเป็นมุสลิมมากก็เพราะไม่มีออมทรัพย์ในหมู่บ้าน กู้ได้ไม่เกินจำนวนหุ้นคือ 5,500 บาท ถัดมาในปี 2527 มีสมาชิกจำนวน 87 คน จัดให้มีผู้รับผิดชอบรักษาพยาบาลวัว 7คน มีอายุการทำงาน 1 ปีจากการสอบถามพบว่าภาระงานของกลุ่มจะมีพิธีกรรมร่วมอยู่เสมอๆ ในเดือนเมษายนของทุกปีกลุ่มร่วมกันทำพิธีฉลองที่ทำการกลุ่มโดยมีทั้งการเลี้ยงพระและเชิญโต๊ะครู (ช่วงเริ่มต้นกลุ่มมีสมาชิกซึ่งเป็นมุสลิมประมาณ 20 คน ในปี 2527 มี 9 คน ปัจจุบันมี 8 คน) โดยทางอำเภอจะรับผิดชอบเรื่องเต็นท์มหรสพ และเชิญผู้มีเกียรติมาร่วมงาน ส่วนรพช.จะตักแต่งถนน และเปลี่ยนพ้อพันธุ์ให้ใหม่ ให้สมาชิกนำเสามาร่วมกันทำรั้วลวดหนาม

ในปี 2526 นี้เองที่มีการเสนอให้ตั้งเงินสวัสดิการสำหรับคณะกรรมการชุดต่อไป แต่ไม่ผ่านในมติของที่ประชุมสมาชิก ปลายปี 2527 ตกลงกันว่าจะดำเนินการเลี้ยงแม่วัวขายลูก อายุ 7-8 เดือน ราคาประมาณ 4,500 บาท ให้ทำสัญญาที่ประธาน และนำเงินมาจ่ายกับเหรียญภายใน 30 วัน หลังจากนั้นเสียดอกเบี้ย ร้อยละ 1.25 บาท วิธีนี้เริ่มจากการที่ นายเคล้า แก้วเพชร ไปดูงานที่

จ.กาญจนบุรี ซึ่งกลุ่มเลี้ยงโคใช้วิธีเลี้ยงแม่ขายลูกให้กับสมาชิกแล้วนำเงินมาคืนตามราคามาตรฐานที่ตกลงกันได้ จะได้กำไรหรือขาดทุนอย่างไรก็เป็นของผู้ซื้อลูกวัวไปเอง เมื่อเห็นพ้องต้องกันแล้วจึงเสนอโครงการนี้กับกลุ่ม โดยคิดว่าจะช่วยแก้ปัญหาหญ้าไม่พอเพราะไม่ต้องเลี้ยงวัวนาน ปรากฏว่าสมาชิกในกลุ่มเห็นด้วย และในปีนี้กลุ่มได้มีมติให้แบ่งแปลงหญ้าให้สมาชิกคนละ 1 ไร่ เพื่อใช้ปลูกหญ้าเลี้ยงวัว หากมีสมาชิกลาออกไปก็จะใช้วิธีจับสลากให้ผู้ที่ยังไม่มีแปลงหญ้าต่อไป ช่วงนี้วัวมีจำนวนมากเกินไปหญ้าไม่พอจึงมีมติให้คัดแม่พันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์ออกขาย เหลือไว้เพียง 100 ตัว

ปี 2528 มีสมาชิกจำนวน 88 คน ได้กำหนดวันที่ 17 ของทุก ๆ เดือนเป็นวันประชุมร่วมกัน เริ่มมีปัญหาเรื่องสมาชิกไม่รับผิดชอบการอยู่เวร มักจะให้เด็ก ๆ มาทำหน้าที่แทนก่อให้เกิดปัญหาการปฏิบัติงานในกลุ่มขึ้น และเริ่มมีปัญหาวัวตาย กลุ่มใช้วิธีขาย คือแม่วัวแก่ราคา 3 กิโลกรัม 100 บาท ส่วนวัวหนุ่ม ๆ ราคา 2 1/2 กิโลกรัม 100 บาท วัวใกล้ตาย 2 กิโลกรัม 100 บาท และวัวที่ปกติหากบุคคลภายนอกต้องการซื้อต้องมีสมาชิกกลุ่มค้ำประกันด้วยต้องคัดวัวที่ไม่สมบูรณ์ ไม่สวย สายเลือดไม่แท้ ขายเพื่อให้จำนวนวัวสมดุลกับทุ่งหญ้า ส่วนการใช้พ่อพันธุ์ของกลุ่มผสมพันธุ์ให้วัวของบุคคลภายนอกนั้นปีนี้เป็นบริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ เพียงแต่แจ้งให้เวรทราบเท่านั้น เปลี่ยนวันร่วมปรับปรุงทุ่งหญ้าเป็นวันพุธ ตั้งแต่ เดือนเมษายน 2528 ถึง เดือนเมษายน 2529

ปี 2529 มีสมาชิกจำนวน 85 คน เป็นปีที่คณะกรรมการอายุครบ 3 ปี ต้องออกตามวาระ จึงเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่ โดยมีนายเคล้า แก้วเพชร เป็นประธานกลุ่มต่อไป และเช่นเดียวกับปีก่อน ๆ คือกลุ่มประสบปัญหาแปลงหญ้าไม่เพียงพอกับจำนวนวัว สมาชิกจึงร่วมกันหมักซังข้าว ให้ให้วัวกินแทนหญ้าตามคำแนะนำของปศุสัตว์อำเภอ และเริ่มคิดแก้ปัญหาหญ้าไม่พอด้วยการปันวัวให้สมาชิกในปีนี้กลุ่มได้ร่วมกันกำหนดค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ที่ต้องการสมัครเข้าเป็นสมาชิกใหม่เป็นเงิน 33,552 บาท เพื่อชดใช้ให้กับผู้ที่ทำงานมาก่อนถึง 8 ปี ส่วนการปรับปรุงแปลงหญ้าในปีนี้ใช้วิธีปรับปรุงแปลงหญ้าโดยปลูกพืชคลุมดินใหม่แปลงที่ไถใหม่ และใช้วิธีแบ่งแปลงหญ้าให้วัวแม่ลูกอ่อนในช่วงปลายปี

ปี 2530 มีการจ่ายค่าตอบแทนให้กรรมการเป็นครั้งแรก ตกลงกันว่า 3 % (แต่ในบันทึกเงินปันผลมีเพียง 200 บาท เท่านั้น) รพช.ช่วยไถปรับพื้นที่เพื่อปลูกหญ้าใหม่ 100 ไร่ สมาชิกเสนอให้

กำหนดถือหุ้นเท่ากับสมาชิกคือ 5,500 บาท และเข้าประชุมทุกครั้งเพื่อให้โอกาสกำหนดได้มีส่วนร่วมในกิจการงานของหมู่บ้าน แต่เมื่อออกจากตำแหน่งก็หมดสิทธิ์รับผลประโยชน์ กำหนดคนใหม่ก็เริ่มใช้วิธีเดียวกัน

นอกจากนี้กลุ่มยังได้งบประมาณ 223,511 บาทจากคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติมาทำคอกวัวหลังใหม่โดยใช้เป็นคาวัวสดทั้งหมด แล้วใช้รายได้จากการขายวัวเป็นค่าแรงสำหรับสมาชิก ส่วนวิธีการขายวัวนั้นก็ตกลงเปลี่ยนแปลงกันอีก โดยให้มีผู้รับผิดชอบการขาย 5 คน ต้องตกลงกันได้ 3 ใน 5 คนจึงจะขาย จากนั้นจะมีผู้ถือเอกสารการขาย 3 คน คือนายเคล่า แก้วเพชร ประธานกลุ่ม, ผู้ยูเวร และ เทรญญิก เมื่อมีผู้มาซื้อ ผู้ยูเวรต้องดูให้เอกสารตรงกัน และกำหนดให้ผู้ซื้อเพื่อเป็นใบผ่านทางว่าจะเอาวัวไปทำพันธุ์ และได้จ่ายวัวเรียบร้อยแล้ว แต่หากซื้อเป็นจำนวนมากทางผู้ซื้อต้องไปติดต่อกับปศุสัตว์เพื่อขอใบอนุญาต

ต่อมาในปี 2532 ปีนี้เลี้ยงจัดแม่วัวซึ่งมีอยู่ ประมาณ 200 ตัว ผอมมากจึงแบ่งให้สมาชิกคนละ 1 ตัว เพื่อลดภาระของกลุ่ม โดยการหยิบสลากเลือกแล้วเฉลี่ยมูลค่าให้เท่ากันโดยผู้ที่ได้วัวราคาสูงต้องจ่ายเงินชดเชยให้กับผู้ที่ได้วัวราคาต่ำกว่า

ปี 2533 ประธานกลุ่มไปอบรมที่ชลบุรี ซึ่งมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลี้ยงแม่วัวขายลูกวัว จึงกลับมาปรับปรุงกลุ่มอีกครั้ง โดยการขายลูกวัวให้กับสมาชิกไปเลี้ยงนอกกลุ่ม หลังจากขายวัวแล้วทางกลุ่มจะมีคณะกรรมการติดตามผลเพื่อป้องกันสมาชิกปิดฟาร์ม เช่น ปล่อยปละละเลยในการดูแลซื้อมาแล้วขายไปทันที ซึ่งวิธีการนี้มีสมาชิกบางคนไม่ค่อยพอใจ ประธานจึงชี้แจงว่าเป็นการให้ลูกวัวไปเลี้ยงเพื่อเสริมรายได้ แต่หากวัวตายหรือถูกขโมยต้องนำเงินมาชดเชยทันที วิธีการนี้ยังมีจำกัดผู้ซื้อจึงต้องใช้วิธีหยิบสลาก ราคาในการขายลูกวัวจากกลุ่ม เป็นดังนี้

สมาชิก ชื่อกิโลกัระ 25 บาท

คนภายนอก ชื่อกิโลกัระ 28 บาท

ปี 2534 สมาชิกลดจำนวนลงเหลือ 76 คน มีนายนิยม แก้วอินทร์ เป็นประธานกลุ่มเนื่องจากนายเคล่า แก้วเพชร ป่วยและต้องการให้ผู้อื่นทำงานแทน ดังนั้นเองสมาชิกก็เสนอให้เลี้ยงวัวขายกันอีกครั้ง แต่ที่ประชุมก็มีมติให้ขายลูกวัวต่อไปแต่ขายเฉพาะตัวผู้ และใช้ราคาเดียวกันไม่ว่าสมาชิกในกลุ่มหรือบุคคลภายนอก โดยให้ราคา 4,500 บาท ต้องจ่ายเงินในเวลาไม่เกิน 2 ปี

ปี 2535 ทางกลุ่มได้เลือกนายเคล้า แก้วเพชรเป็นประธาน โดยกำหนดว่าประธานและรองประธาน มีอายุการทำงาน 4 ปี ส่วนกรรมการจะสลับเปลี่ยนกันเองแต่ละกลุ่มภายในระยะเวลา 3 เดือน และ คณะกรรมการจะได้รับค่าตอบแทน ดังนี้

จาก 3 % ที่แบ่งมาจากรายได้ แบ่งเป็น

- ประธาน 10 เปอร์เซ็นต์
- รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก 8 เปอร์เซ็นต์
- กรรมการ 6 เปอร์เซ็นต์

$$(10 + (3 \times 8) + (6 \times 11) = 100 \%)$$

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2535 จ้างสมาชิกปลูกหญ้าแทนการจ่ายเงินปันผล หากไม่ทำงานก็จะไม่ได้รับเงิน

ที่ประชุมมีมติเห็นชอบกับข้อเสนอของรองประธานที่ว่าให้มีการผสมเทียมวัว โดยเมื่อวัวเป็นสัดเวรใด ให้ไปตามปศุสัตว์มาทำการผสมเทียม ทางกลุ่มจะจ่ายค่ารถให้เวร 20 บาท หากผสมติดจะให้เพิ่มอีก 100 บาท และในปี 2535 สำนักงานปฏิรูปที่ดินได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเรื่องน้ำโดยขุดสระขนาดประมาณ 12 ไร่ ทั้งๆ ที่ทางกลุ่มทำเรื่องขอไปเพียง 3 ไร่ วันที่ขุดสระนายเคล้าไม่อยู่ ทางสง.มาขุดให้ไม่เป็นไปตามตำแหน่งที่ทางกลุ่มระบุ นอกจากนั้นทางสง.แจ้งว่าต้องการให้เป็นสระที่มีประโยชน์ใช้ร่วมกันทั้งกลุ่มกับหมู่บ้าน ไม่เฉพาะแต่กลุ่มเลี้ยงวัวเท่านั้น และทางประมงได้มาปล่อยปลาให้ด้วยในวันที่ 25 กันยายน 36

ต่อมาช่วงปลายปีวัวพอมลงเพราะขาดหญ้า หลังจากนั้นก็ตายเป็นจำนวนมากโดยไม่ทราบสาเหตุแน่ชัดแม้จะส่งมูลวัวที่ป่วยไปตรวจที่ศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ที่ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช แล้วก็ตาม ทางกลุ่มจึงพยายามป้องกันโดยแยกวัวพอม และวัวแม่ลูกอ่อนออกจากกลุ่ม ทางปศุสัตว์อำเภอจะนะก็ติดต่อสัตวแพทย์จากศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ที่ทุ่งสงมาฉีดยาให้วัวที่เป็นโรค และให้ยาฆ่าเชื้อไว้หากวัวไม่สบายอีกให้ติดต่อปศุสัตว์ อ.จะนะต่อไป

ปี 2536 มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน 72 คน ประมาณเดือนเมษายนทางกลุ่มซื้อปลานิลมาปล่อย 12 ก.ก.ในสระใหญ่

นอกจากนี้ นายเคล้า แก้วเพชร ประธานกลุ่มยังได้ทำโครงการขอสะพานขนาด 20 ไร่ อีก เป็นสระลึก 7 ม. จะใช้เครื่องสูบน้ำ สูบไปเก็บในถังใหญ่ซึ่งสูงจากพื้น 2 ม. เพื่อที่จะปล่อยลงมาเลี้ยง แปลงหญ้า โดยเสนอโครงการฝ่ายผู้แทนราษฎรไปแล้วแต่ยังไม่ได้คำตอบ ส่วนเรื่องวัวพ่อพันธุ์ ประธานที่ปรึกษาเสนอให้ประธานขอจากกรมปศุสัตว์ 3 ตัว ซึ่งทางประธานกลุ่มจะเสนอขอให้ และส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มมีความสามารถเรื่องผสมเทียมการรักษาวัว โดยจะจัดให้สมาชิกไปอบรมที่กำแพงแสนต่อไป ในเรื่องการเงินกลุ่มมีมติให้ทรัพย์สินเงินของกลุ่มมาฝากกับกลุ่มออมทรัพย์นทว่าเพื่อความสะดวกในการเบิกจ่าย นอกจากนี้ประธานเห็นว่าฝ่ายดูแลรักษาวัวสมควรได้รับคำตอบแทนจึงให้ 1 % จากส่วนของประธานเอง เวรยามในปัจจุบันก็ใช้วิธีรับเวร เวลา 17:00 น. ของวันนี้ และนอนค้างที่กลุ่มเพื่อทำงานในวันรุ่งขึ้น และส่งเวรในเวลา 17:00 น. ของวันต่อไป และมาร่วมกันทำงานเดือนละ 2 ครั้ง ในปีนี้ไม่มีการปันผลเป็นเงินแต่ใช้วิธีปันแม่วัวให้สมาชิกคนละ 1 ตัวอีกครั้ง ทั้งหมด 72 ตัว

ปัญหาของกลุ่มในต้นปี 2536 คือวัวเป็นโรคตายเพิ่มสูงถึง 30 ตัว ซึ่งทางศูนย์วิจัยโรคสัตว์เองก็ไม่สามารถแก้ไขให้ได้ทางกลุ่มจึงพยายามทุกวิถีทางกระทั่งล่าสุดได้จัดพิธีสวดคายโคขึ้นในเดือน พฤษภาคม (2536) เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่กลุ่ม หลังจากนั้นก็คิดว่าอาจจะเป็นเพราะวัวมากเกินไป หญ้าไม่พอ จึงแก้ปัญหาด้วยการปันแม่วัวไป 72 ตัว ซึ่งครั้งแรกเกิดจากหญ้าไม่พอทำให้วัวไม่สมบูรณ์ ทางกลุ่มจึงปันแม่วัวให้สมาชิกไป เหลือแม่วัวประมาณ 30 ตัว ตัวผู้ 80 กว่าตัว ทำให้ปี 2537 ประสบปัญหาขาดแคลนวัว กลุ่มจึงพยายามเพิ่มจำนวนวัวขึ้น และวางแผนว่าจะให้มีแม่วัวถึง 200-250 ตัวโดยตั้งเป้าหมายว่าจะขายลูกวัวให้ได้ประมาณ 4 แสนบาท แต่ก็มาประสบกับปัญหาแปลงหญ้าไม่เพียงพอ วัวเป็นโรคตาย จนต้องปันวัวให้สมาชิกอีกครั้งเพื่อลดจำนวนวัว โดยใช้ราคากลางคือ 3,310 บาท วัวติดแม่ตีราคา 1,500 บาท หากวัวเล็กหรือใหญ่ไปก็ใช้วิธีชดเชยเงินตามปกติ

จากการสอบถามนายเศียร สุวรรณรัตน์ เลขาธิการกลุ่มจึงทราบว่า การลดจำนวนวัวลงได้ผลทำให้สุขภาพของวัวที่เหลือดีขึ้นจริง ๆ อีกปัญหาที่มีมานานแล้ว ดูเหมือนจะเป็นเพราะเป็นกลุ่มเลี้ยงโคกลุ่มแรกในจังหวัดสงขลา และเกิดจากความต้องการของหน่วยราชการมิได้เริ่มมาจากความต้องการที่แท้จริงของเจ้าของพื้นที่ นอกจากนั้นการประชุมของกลุ่มจะมีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมเป็นจำนวนมากแทบทุกครั้ง และมักเป็นผู้ดำเนินการประชุมหรือจัดการเรื่องราวต่าง ๆ ให้ แม้กระทั่งกลุ่มมีคณะกรรมการ

เองแล้วทางเจ้าหน้าที่ก็ยังไม่ปล่อยให้ทางกลุ่มได้ตัดสินใจมากนัก กลุ่มเลี้ยงโคนาหว่าจึงดำเนินไปตามความคาดหวังของทางราชการก่อให้เกิดมีภาพที่ค่อนข้างเข้มแข็งมั่นคง นำเอาเป็นแบบอย่างในสายตาของคนภายนอก เมื่อมีผู้ไปเยี่ยมชมการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบก็จะกล่าวถึงแต่ด้านดีจึงทำให้ไม่มีการคิดแก้ไขปัญหาแท้จริงให้ตรงจุด ทั้งที่สมาชิกในกลุ่มเองรับรู้อยู่ร่วมกันว่าการดำเนินงานของกลุ่มไม่ได้ประสบความสำเร็จมากนัก

นอกจากนั้นผลการประชุมสมาชิกเปลี่ยนแปลงไปแทบทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการใดๆ ตั้งแต่การเข้าเวร ค่าปรับ ผลตอบแทนกรรมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการทางด้านการขาย ซึ่งยังเป็นปัญหาถกเถียงกันว่าแบบไหนจึงจะทำให้กลุ่มได้รับกำไรมากที่สุด คณะกรรมการจึงแก้ปัญหาโดยเปลี่ยนการประชุมสมาชิกจากทุกเดือนเป็น 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้คณะกรรมการได้ดำเนินงานก่อน จึงจะฟังมติของที่ประชุมใหญ่อีกครั้ง สำหรับเทคโนโลยีที่ทางกลุ่มพยายามจะนำมาปรับปรุงกลุ่มก็คือการจัดการเรื่องน้ำ โดยใช้เทคนิคสูบน้ำขึ้นไปเก็บในที่สูงแล้วปล่อยมาเพื่อบำรุงหญ้า และทดลองใช้ลวดไฟฟ้าแยกวัวในแปลงหญ้า แต่ปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มทั้งในเรื่องการจัดการองค์กร การจัดการทุ่งหญ้าก็ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน

3.2 กลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา

กลุ่มเลี้ยงโคเกาะแก้วเกิดขึ้นจากการริเริ่มของนายจำนงค์ นันทสาร ซึ่งเป็นกำนันตำบลเกาะแก้วในขณะนั้น และ รตอ.เฟื่อง ชาตรัตน์ ผู้เป็นพี่เขย มีความคิดร่วมกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินงานในหมู่บ้าน และเห็นว่า ต.เกาะแก้วนี้มีพื้นที่สาธารณะน่าจะเป็นประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับมติสภาตำบลที่เห็นว่าพื้นที่สงวนสาธารณะอันกว้างใหญ่นี้เหมาะที่จะเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

กำนันจำนงค์ นันทสาร จึงได้เริ่มดำเนินการขอขบประมาณจากสภาตำบลมาปรับโฉมพื้นที่ดังกล่าวเพื่อปลูกหญ้าที่ประมาณ 80ไร่ เพื่อให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ด้วยการตัดหญ้าไปเลี้ยงวัว หลังจากนั้นทั้งสองจึงร่วมกับนายสมปอง คงประดิษฐ์เรียกประชุมชาวบ้านทั้งตำบลเพื่อปรึกษาหารือกันถึงเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงวัวในที่สาธารณะ จากการพูดคุยก็ทำให้รวบรวมสมาชิกได้ถึง 120 คน แต่เมื่อมาตกลงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ร่วมกันแล้ว สมาชิกหลายคนไม่สามารถปฏิบัติตามได้จึงลาออกไป

ในปี 2526 กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงวัวพันธุ์เนื้อ ต.เกาะเต่าก็เกิดขึ้น เริ่มต้นด้วยการใช้ที่สงวนในหมู่ที่ 2 จากการอนุมัติของสภาตำบล คือ แปลงที่ 5, 6 เนื้อที่ 373 ไร่ กับ 1 งาน โดยกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวในตำบลเกาะเต่าและพื้นที่ใกล้เคียงได้ปรับปรุงพันธุ์วัวที่เลี้ยงอยู่เป็นวัวพันธุ์เนื้อให้มีผลผลิตและรายได้มากขึ้น โดยสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นและดำเนินงานร่วมกันไม่ว่าจะเป็นศาสนาใด จากนั้นกำหนดจำนวนคั นันทสโร ซึ่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอยู่ด้วยก็ดำเนินการติดต่อกับทาง รพช. จังหวัดสงขลา ยืมโคฟอพันธุ์มา 2 ตัว และทางกลุ่มได้มอบหมายให้นายสีแก้ว ไชยบัญญัติษฐ์ เป็นผู้ดูแล สมาชิกที่เหลือประมาณ 70 คน เป็นชาวเกาะเต่าหมู่ที่ 1,2,3,4 และ 6 ก็ร่วมกันปรับพื้นที่ต่อไปซึ่งเดิมเป็นป่าเสม็ด และที่ชาวบ้านใช้ทำนาอยู่ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งภายในพื้นที่ แต่ภายหลังก็สามารถตกลงกันได้ โดยใช้เหตุผลของการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม สมาชิกจึงช่วยกันฟันถาง เผาไม้เหลือต้นไม้ใหญ่ ๆ ไว้เป็นร่มเงา และขุดสระเล็ก ๆ ไว้ใช้อีก 1 สระ

เมื่อจำเป็นต้องใช้เงินสมาชิกจึงร่วมกันลงทุน คนละ 20 บาท เพื่อใช้ในการทำรั้วโรงเรียนวัวชั่วคราว และผลัดกันเป็นเวรยาม รวมทั้งนัดกันมาทำงานทุกวันอาทิตย์ ตั้งแต่ เวลา 9:00-16:00 น. ต่อมาสมาชิกมีปัญหาหลายอย่าง เช่น บางคนก็ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมบวกกับปัญหาค่าครองชีพและมีโรงงานในบริเวณใกล้เคียงเพิ่มมากขึ้นสมาชิกจึงลาออกเป็นจำนวนมาก บางคนไปทำงานในโรงงานวันที่ 15 มีนาคม 2526 ซึ่งเป็นวันเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มปรากฏว่ามีสมาชิกเพียง 53 คน ส่วนผู้ที่ลาออกตกลงกันว่าค่าสมัครที่จ่ายไว้ก็ยกให้กลุ่มไป

คณะกรรมการบริหารชุดแรกของกลุ่มมีจำนวน 12 คน ดังรายชื่อดังนี้

1. ร.ต.อ.เฟื่อง	ชาตรัตน์	ประธาน
2. นายนอม	สุขศรี	รองประธาน
3. นายหมาน	ริตโต	รองประธาน
4. นายถาวร	พันธุ์รัตน์	เหรัญญิก
5. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นายสีทอง	ไชยบัญญัติษฐ์	เลขานุการ
7. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

8. นายพิณ	เพชรรัตน์	กรรมการ
9. นายคล้าย	ไชยรัตน์	กรรมการ
10. นายสุก	ทองเจริญ	กรรมการ
11. นายจำนงค์	นันทสารโร	กรรมการ
12. นายนุ้ย	รักษ์สุวรรณ	กรรมการ

ในวันนั้นได้ตกลงระเบียบร่วมกันว่าสมาชิกที่ขาดงานเสียค่าปรับครั้งละ 30 บาท และต้องนำวัวตัวเมียมารวมกันคนละ 1 ตัว ตามคุณสมบัติที่กำหนดร่วมกัน คืออายุไม่น้อยหรือมากเกินไป ให้กับคณะกรรมการตรวจรับแม่โค แม้ขนาดวัวจะแตกต่างกันไปบ้างก็ยึดหยุ่นให้ไม่ต้องจ่ายเพิ่มหรือทอนเงิน จึงเห็นได้ว่ากลุ่มเลี้ยงโคเกาะเต่าเป็นการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากกว่าที่จะมุ่งเน้นผลประโยชน์ ต่อมาได้โคพ่อพันธุ์เพิ่มจากทางปศุสัตว์ อ.เมืองสงขลา อีก 1 ตัว กลุ่มจึงมีพ่อพันธุ์โคอเมริกันบราห์มันในช่วงเริ่มต้นจำนวน 3 ตัว

กลุ่มเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อเกาะเต่า มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2526 โดยมีนายเอนก โรจนไพบุลย์ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาเป็นประธาน และปลัดอำเภอ มาร่วมในพิธี ต่อมาไม่นานนักก็ได้เงินบำรุงห้องที่จากทางจังหวัดมาปรับโฉมพื้นที่ เงินที่เหลือจากการจ้างไถนำมาสมทบเข้ากลุ่ม จากคำบอกเล่าทำให้ทราบว่าหลังจากนั้นประมาณปีกว่า ๆ กำนันจำนงค์ นันทสารโร ก็ถูกฆ่าตาย บ้างก็ว่ามีสาเหตุมาจากคิดจะขยายทุ่งหญ้าเลี้ยงวัวของกลุ่มเข้าไปในที่สาธารณะหมู่ที่ 5 แต่มีปัญหากับชาวไทยมุสลิมที่เข้ามาทำกินอยู่ก่อน กำนันจึงถูกทำร้าย และถูกยิงเสียชีวิตในที่สุด

ปี 2527 หลังจากที่โรงเรียนหลังเก่าพังไป กลุ่มได้ขอขบประมาณจากเงินกสช. ของสภาตำบลเกาะเต่ามาทำโรงเรียนขนาดกว้าง 9 เมตร ยาว 45 เมตร และถังเก็บน้ำแบบ ค.4/4.5 โดยมีสมาชิกร่วมกันลงแรง และคุมงานกันเอง ทำให้มีเงินค่าแรงเหลืออยู่ จึงนำไปซื้อลวดหนามมาช่วยกันทำรั้ว เมื่อวัวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเกินพื้นที่ทุ่งหญ้าที่กลุ่มมีอยู่ ทางกลุ่มจึงเสนอเรื่องขอเพิ่มพื้นที่จากสภาตำบลแต่ไม่ได้รับอนุมัติทั้ง ๆ ที่ขณะนั้น ต.เกาะเต่ามีที่สาธารณะเหลืออยู่อีกประมาณ 5-6 แปลง ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นสถานที่ราชการต่าง ๆ และพื้นที่หมู่ที่ 8 สภาตำบลก็ตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวขึ้นมาอีกกลุ่มใช้เนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่

ในเดือนมีนาคม 2527 สมาชิกไม่ไว้วางใจกรรมการชุดเดิม เสนอให้ยุบและทำการเลือกใหม่

ในอาทิตย์แรกของเดือน มกราคม 2528

ในปี 2528 จำนวนสมาชิกเปลี่ยนแปลงทั้งลาออก และสมัครเข้าใหม่ รวมสมาชิกในปีนี้ทั้งสิ้น 43 คนได้ร่วมกันเลือกกรรมการชุดใหม่โดยวิธีเปิดเผย ผลการเลือกได้คณะกรรมการชุดใหม่เป็นดังนี้

1. นายคล้าย	ไชยรัตน์	ประธาน
2. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	รองประธาน
3. นายถาวร	พันธุรัตน์	กรรมการ
4. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	กรรมการ
5. นายสมาน	ริตโต	กรรมการ
6. นายสีทอง	ไชยบัญญัติษฐ์	กรรมการ
7. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	กรรมการ
8. นายสีแก้ว	ไชยบัญญัติษฐ์	กรรมการ
9. นายยวง	จันทลิก	กรรมการ

ปี 2529 ถึงวาระเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ แต่สมาชิกมีมติให้คณะกรรมการชุดเดิมบริหารงานต่อไป ในปีนี้มีสมาชิกเหลือจำนวน 38 คน และคงที่มาจนถึงปัจจุบัน สมาชิกตกลงเปลี่ยนวันทำงานเป็นเดือนละ 1 ครั้งคือวันอาทิตย์สัปดาห์แรกของเดือนหรือแล้วแต่กรรมการเห็นสมควร ในปีเดียวกันนี้ก็ตกลงร่วมกันที่จะเดินสายไฟฟ้าเข้ากลุ่ม เพื่อใช้กับเครื่องสูบน้ำให้วัว สมาชิกจึงช่วยกันตัดต้นไม้ในแปลงหญ้ามาทำเสาไฟฟ้า ในปี 2530 หลังจากเลือกตั้ง คณะกรรมการชุดใหม่ คือ

1. นายคล้าย	ไชยรัตน์	ประธาน
2. นายแคล้ว	พันธุรัตน์	รองประธาน
3. นายवास	พงศ์เจริญ	เลขานุการ
4. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	เหรัญญิก
5. นายสมาน	ริตโต	รองเหรัญญิก
6. นายหนูแก้ว	ไชยบัญญัติษฐ์	กรรมการ
7. นายเจ๊ะเหม	ฮิกะศิริ	กรรมการ

สมาชิกร่วมกันเจาะบ่อบาดาลเพื่อสูบน้ำให้วัวกิน และคุยกันถึงวิธีการที่จะปรับปรุงกลุ่ม เนื่อง

จากสมาชิกหลายคนเลี้ยงไก่ที่บ้านเห็นว่าได้ผลดี ในเดือนพฤศจิกายน 2530 สมาชิกจึงมีมติให้กลุ่มเลี้ยงไก่เพิ่มเติม เพื่อจะได้มีเงินปันผลแต่ละปีเพิ่มขึ้น โดยใช้พื้นที่ส่วนที่ไม่สามารถปลูกหญ้าได้ เพราะเป็นดินทราย และร่วมกันลงทุนคนละ 3,000 บาท จากนั้นจึงให้ประธานกลุ่มไปตกลงกับกลุ่มออมทรัพย์ว่าสมาชิกคนใดจะกู้เงินเท่าไร เพื่อนำมาร่วมลงทุนโดยให้เจ้าตัวรับผิดชอบจ่ายดอกเบี้ยตอนสิ้นปี แล้วค่อย ๆ ทักเงินต้นจากเงินปันผล ซึ่งปัจจุบันนี้จ่ายหมดแล้ว หากสมาชิกลาออกกลางคันกลุ่มจะเป็นผู้รับซื้อหุ้นเลี้ยงไก่นั้น ๆ เอง หลังจากนั้นจึงติดต่อบริษัทต่าง ๆ สุดท้ายทางกลุ่มตกลงเลือกบริษัทเมืองเกษตรในการรับลูกไก่ อาหารไก่ โดยทางกลุ่มเป็นเพียงผู้รับจ้างเลี้ยง

เดือนธันวาคม 2530 นายแคล้ว พันธุ์รัตน์ผู้เป็นรองประธานกลุ่ม ติดต่อกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลา เพื่อขยายเขตติดตั้งไฟฟ้าเข้ากลุ่ม โดยใช้เงินกลุ่มประมาณ 20,000 บาท และขอความร่วมมือจากผู้ต้องการใช้ที่อยู่ใกล้เคียงคนละ 1,000 บาท หากบุคคลใดมาขอใช้ที่หลังทางกลุ่มตกลงกันว่าจะต้องจ่ายให้กลุ่มคนละ 2,000 บาท ต่อมากลุ่มได้รับคำแนะนำจากนายสุรใจ ศิรินพงษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาเยี่ยมกลุ่มให้รู้จักกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานเรื่องการเลี้ยงโค ทางกลุ่มซึ่งมีความสนใจที่จะปรับปรุงการดำเนินงานเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงส่งตัวแทนไปฝึกอบรม ณ หมู่บ้านสอนดำพัฒนา อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ในปี 2531

ปี 2532 มีการเปลี่ยนแปลงประธานกลุ่มจากนายคล้าย ไชยรัตน์ซึ่งดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ปี 2528 เป็นนายแคล้ว พันธุ์รัตน์ จนถึงปัจจุบันรายชื่อคณะกรรมการชุดใหม่ เป็นดังนี้

1. นายแคล้ว	พันธุ์รัตน์	ประธานกลุ่มเลี้ยงโค
2. นายสมาน	ริตโต	รองประธานคนที่ 1
3. นายคล้าย	ไชยรัตน์	รองประธานคนที่ 2
4. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	เหรัญญิกฝ่ายวัว
5. นายถาวร	พันธุ์รัตน์	เหรัญญิกฝ่ายไก่
6. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	เลขานุการ
7. นายยวง	จันทฤทธิ์	ผู้ช่วยขานุกร
8. นายवास	พงศ์เจริญ	ผู้ช่วยเหรัญญิกฝ่ายไก่
9. นายหนูแก้ว	ไชยบัญญัติษฐ์	ผู้ช่วยเหรัญญิกไก่(ฝ่ายขาย)

10. นายเจเหม	เอกะศิริ	ผู้ช่วยเหรัญญิกฝ่ายวัว
11. นายหมัดหนู	หมานเจริญ	ผู้ช่วยเหรัญญิกวัว(ฝ่ายชาย)
12. นายยอด	แสงสุวรรณ	ผู้ช่วยเหรัญญิกไก่
13. นายหมัด	หิมเจริญ	ผู้ช่วยเหรัญญิกฝ่ายวัว
14. นายสีทอง	ไชยบัญญัติษฐ์	ทั่วไป
15. นายสุคนธ์	เพชรวงค์	ทั่วไป

ในปี 2533 สมาชิกร่วมกันปลูกยูคาลิปตัสตามแนวรั้ว และปรับปรุงแปลงหญ้า โดยแบ่งให้สมาชิกดูแลรักษา คนละประมาณ 1 ไร่

ปี 2534 สมาชิกมีมติให้ดำเนินการจดทะเบียนกลุ่มให้ถูกต้องตามระเบียบราชการแต่ยังไม่สำเร็จ ถึงแม้จะดูเหมือนว่ากลุ่มพึ่งพาตนเองมาตลอดในการดำเนินงานแต่ก็ได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการอยู่เป็นระยะ ๆ เช่นกัน โดยเฉพาะในปี 2535 ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย 584,300 บาท สมาชิกสมทบ 200,000 บาท โดยคิดจากแรงงานในการปรับปรุงแปลงหญ้า และทางราชการจัดการจ้างรถไถให้ด้วย ถมหน้าดิน 15 ไร่ และให้พันธุ์หญ้ารัฐมาหว่าน ซึ่งได้ผลดี

ในปี 2536 เกิดน้ำท่วม ทางกลุ่มจึงต้องไปขอพันธุ์หญ้ามาจากสตูลเพื่อแก้ไขปัญหานี้ และได้รับเงินช่วยเหลือน้ำท่วมประมาณไร่ละ 500 บาท นอกจากนั้นยังได้งบประมาณมาชุดขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อใช้น้ำรดหญ้าซึ่งน่าจะดีกว่าให้วัวไปกินซึ่งข้าวในหน้าแล้ง และที่สำคัญคือต้องมีการประชุมกันดูก่อนว่าสมาชิกในกลุ่มมีความเห็นอย่างไร ซึ่งที่ผ่านมามีวิธีการจัดการแปลงหญ้านั้น กลุ่มเริ่มต้นด้วยแปลงหญ้าธรรมชาติซึ่งเติบโตบนดินทรายจึงไม่ค่อยงอกงามเท่าที่ควร สมาชิกช่วยกันตกแต่งไปเรื่อย ๆ บางปีก็จ้างไถแล้วแต่การลงความเห็น ใช้งบประมาณจากทางราชการบ้าง ของกลุ่มเองบ้าง หญ้าที่นำมาหว่านก็เป็นหญ้ารัฐ โดยขอพันธุ์จากปศุสัตว์อำเภอสงขลาและปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง จนถึงปี 2530 หลังจากเลี้ยงไก่ก็ใส่ปุ๋ยซีไทม์มาตลอด

วิธีการขายก็เหมือนกับที่ผ่านมาก็คือ แบ่งวัวเป็นกลุ่ม กลุ่มแรกคือแม่วัวที่มีลักษณะไม่ดี นาน ๆ จะขายสักครั้ง กลุ่มที่สองคือวัวสาวที่ลักษณะไม่ดีสำหรับกลุ่มแต่มีผู้ต้องการนำไปเป็นแม่พันธุ์ ที่อื่น กลุ่มที่ 3 คือวัวตัวผู้แบ่งเป็นลูกวัวและวัวขุน ซึ่งมักจะขายในเดือนธันวาคม ของทุกปี เมื่อมีลูกค้ำมาติดต่อ ก็จะประชุมกันทั้งหมดว่าจะขายหรือไม่ จากนั้นจะตั้งราคาโดยให้สิทธิ์ขาดแก่

กรรมการฝ่ายขาย โดยต่างคนต่างเขียนราคา แล้วนำมาเฉลี่ยเป็นราคาขายหรือทางกลุ่มตกลงกันว่า จะขายแล้วให้สมาชิกบอกต่อ ๆ กันไป เพื่อให้ผู้ที่ประสงค์จะซื้อได้ทราบ เรื่องการตลาดก็ไม่มีปัญหา เพราะวักกลุ่มต่าง ๆ ยังเป็นที่ต้องการกันมาก และได้เปรียบเพราะผู้ขายเป็นฝ่ายตั้งราคาเอง แม้ราคาจะไม่สูงเท่ากับขายให้ร้านอาหารใหญ่ ๆ ซึ่งต้องส่งเป็นประจำ แต่หากเทียบกับวักพื้นเมืองแล้ว ต้องใช้เวลาถึง 2 - 3 ปี จึงจะได้ราคาถึง 5,000 บาท ในขณะที่เวลาเพียงปีเศษวักในกลุ่มก็สามารถขายได้ราคาเดียวกัน เมื่อได้กำไรมากกลุ่มจะหักไว้ 10 % เพื่อใช้เป็นพัฒนาที่ดินต่อไป

หากจะกล่าวถึงรายได้แล้วกลุ่มเลี้ยงโคมีรายได้หลักจากขายวัว ค่าจ้างเลี้ยงไก่ และการขายมูลวัว กลุ่มเริ่มมีรายได้เหลือจากหักค่าใช้จ่ายในปี 2530 จึงเริ่มจ่ายเงินปันผลครั้งแรกในปี 2531 เป็นเงิน 941 บาท 1,320 บาท 1,800 บาท 1,569 บาท ในปีต่อมาตามลำดับ และล่าสุด 3,552 บาท/คน ในปี 2535 และมีเงินคงเหลือ 10,750 บาท จึงแบ่งเป็นทุนสำรองสำหรับไก่ และ โค อย่างละ 5,375 บาท เท่า ๆ กัน ปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงโคเกาะเต่ามีสมาชิกจำนวน 38 คนเป็นชาวบ้านหมู่ที่ 1,2,3 และ 4 ซึ่งร่วมกันตั้งกลุ่มมาตั้งแต่ต้น สมาชิกให้ความเห็นว่าคงจะไม่มีสมาชิกใหม่มาเพิ่มแล้ว เพราะหากตีราคาค่าสมัครตามงานที่พวกตนได้ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มขึ้นมาก็คงจะสูงประมาณ 12,000 บาท ปัจจุบันในกลุ่มมีวัวจำนวน 120 ตัว เป็นพ่อพันธุ์ 3 ตัว ซึ่งซื้อจากหน่วยราชการคือศูนย์บำรุงพันธุ์สัตว์กรงอีตา อ.เทพา จ.สงขลา วัวแต่ละตัวจะใช้งานได้นานประมาณ 3-4 ปี แล้วจึงขายเอารายได้จากการขายพ่อพันธุ์ไปซื้อพ่อพันธุ์ใหม่ จะไม่ใช้ลูกวัวในกลุ่มกลับมาเป็นพ่อพันธุ์เพราะจะทำให้ความเข้มข้นของสายพันธุ์ลดลง สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้สึกภูมิใจที่ไม่ได้พึ่งพาทางราชการมากเกินไป อาศัยการร่วมแรงร่วมใจกันเอง การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีแม้จะมีการขัดแย้งในการแสดงความคิดเห็นกันบ้างก็มีเพียงเล็กน้อยเพราะสมาชิกส่วนใหญ่รู้สึกว่าการรวมกลุ่มนั้นนอกจากจะได้เงินปันผลมาเป็นรายได้เสริมแล้วยังส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในหมู่บ้านอีกด้วย โดยจะมาพูดคุยกัน และร่วมกันทำงานให้กลุ่มทุกวันอาทิตย์ และผลัดกันเวรละ 2-3 คนมานอนเฝ้ากลางคืนตั้งแต่เวลา 17:00 น. และดูแลวัวในเช้าวันต่อไปถึงเวลา 17:00 น. ประมาณเดือนละ 2 ครั้งสำหรับแต่ละคน นอกจากนี้การดำเนินงานของกลุ่มยังได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกมากขึ้น ส่งผลให้ได้ช่วยปรับปรุงพันธุ์วัวในพื้นที่ใกล้เคียงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากมีผู้นำโคมารับบริการผสมพันธุ์จากกลุ่มเป็นประจำซึ่งทางกลุ่มให้บริการโดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ไม่มีงานวิจัยเล่มใดมีเนื้อหาเกี่ยวข้อง/คล้ายคลึงกับการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชนโดยองค์กรประชาชน แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยองค์กรชาวบ้าน จำนวน 1 เรื่อง คือ งานวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบการจัดการป่าชายเลนโดยองค์กรของรัฐกับองค์กรชาวบ้านในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง" (เกื้อตระกูลกำจาย, 2536) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการจัดการโดยองค์กรของรัฐกับองค์กรชาวบ้านในการจัดการป่าชายเลน ในพื้นที่ป่าชายเลนสัมปทานหมวดที่ ตง.2 กับป่าชายเลนใช้สอยชุมชน ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยเปรียบเทียบใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะทางกายภาพของป่าชายเลน และความมั่งคั่งของชุมชน ข้อมูลภาคสนามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของป่าชายเลน ทั้งที่เป็นป่าสัมปทานและป่าใช้สอยชุมชนนั้นสำรวจโดยการวางแผนและกำหนดแปลงย่อยเพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้ ตัวอย่างสัตว์หน้าดิน และตัวอย่างดิน ส่วนความมั่งคั่งของชุมชน ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์คนในชุมชนแบบ Participatory Rural Appraisal (PRA) ร่วมกับ Focal interview

ผลการศึกษาค้นคว้า มีข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างการจัดการป่าชายเลนโดยองค์กรของรัฐกับองค์กรชาวบ้าน นั่นคือการจัดการโดยองค์กรของรัฐที่เกี่ยวกับแผนการจัดการและการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนล้วนเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐทั้งสิ้น นอกจากนี้เมื่อให้การสัมปทานทำไม้ ผู้รับสัมปทานจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง ส่วนการจัดการโดยองค์กรชาวบ้านนั้น มีชาวบ้านเป็นแกนนำในทุกกระบวนการ และเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ โดยมีหน่วยราชการบางหน่วยงาน นักวิชาการ และองค์กรอื่น ๆ จะคอยให้ความช่วยเหลือการทำงานของชุมชน

ลักษณะทางกายภาพของป่า พบว่าลักษณะทั่วไปของป่าที่จัดการโดยองค์กรชาวบ้าน ดีกว่าป่าสัมปทานที่จัดการโดยองค์กรของรัฐ ตัวอย่างเช่น ขนาดของพันธุ์ไม้ในป่าชุมชนโตกว่าป่าสัมปทาน ($P < 0.05$) ปริมาตรพันธุ์ไม้และความหนาแน่นของลูกไม้สูงกว่าป่าสัมปทานด้วย และรวมถึงชนิดและปริมาณของสัตว์หน้าดินก็เช่นกัน ($P < 0.05$) ส่วนคุณสมบัติทางเคมีของดินมีค่าใกล้เคียงกันทั้ง 2 พื้นที่

ในเรื่องของความมั่งคั่งของชุมชน การจัดการโดยองค์กรชาวบ้านที่มีชาวบ้านเป็นผู้นำใน

การวางแผนและทำงานร่วมกันเพื่อจัดการป่าชายเลน ได้ช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งของปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการขึ้นในชุมชน คือ 1. องค์การชุมชน 2. องค์ความรู้ของชุมชน 3. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน แต่การจัดการโดยองค์กรของรัฐที่ปราศจากการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ไม่ทำให้เกิดการพัฒนาปัจจัยที่สำคัญต่อการอยู่รอดของชุมชนแต่อย่างใด

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มุ่งศึกษาการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชนโดยองค์การประชาชน เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจະนะ กับกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา รายละเอียดของการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจະนะ จำนวน 74 คน และสมาชิกของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 38 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 112 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า จำนวน 70 คน และสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 94 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้
2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา มีจำนวนทั้งหมด 5 ชุด คือ

ก. แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเลี้ยงโค มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีจำนวนทั้งหมด 7 ข้อ (ภาคผนวก 3)

ข. แบบสัมภาษณ์เรื่องการจัดองค์กรของกลุ่มเลี้ยงโค (ภาคผนวก 4) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีจำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กร จำนวน 5 ข้อใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดส่วนงานและการแบ่งงาน การกำหนดความสัมพันธ์ในองค์กร การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ การมอบหมายงานและการกระจายอำนาจ และการพัฒนาองค์กร

ค. แบบสัมภาษณ์เรื่องการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (ภาคผนวก 5) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็น ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีจำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีจำนวน 17 ข้อ

ง. แบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค (ภาคผนวก 7) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค มีจำนวน 12 ข้อ ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด เลือกตอบได้ 5 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีค่าคะแนนดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	มากที่สุด	มีค่าคะแนน	5	คะแนน
	มาก	มีค่าคะแนน	4	คะแนน
	ปานกลาง	มีค่าคะแนน	3	คะแนน
	น้อย	มีค่าคะแนน	2	คะแนน
	น้อยที่สุด	มีค่าคะแนน	1	คะแนน

จ. แบบสอบถามความคิดเห็นของกรรมการกลุ่มเลี้ยงโคเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค (ภาคผนวก 6) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม ลักษณะคำถามมีทั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด มีจำนวนทั้งหมด 11 ข้อ

3. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วทั้ง 5 ชุดไปตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

ผศ.ดร.สมพร เฟื่องจันทร์
 ผศ.ดร.วิชัย กาญจนสุวรรณ
 ผศ.สมพงษ์ เทศประสิทธิ์

4) แก้ไขปรับปรุงเครื่องมือทั้ง 5 ชุด ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อดูความชัดเจนของข้อคำถามและระยะเวลา ซึ่งพบว่าผู้ตอบเข้าใจข้อคำถามได้ถูกต้องและสามารถตอบข้อคำถามได้ตรงจุด โดยใช้เวลาของการตอบแบบสอบถาม/การสัมภาษณ์แต่ละครั้งประมาณ 5 - 10 นาที

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 2 คน ได้แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลต่อสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม ทำการเก็บข้อมูลโดยการสอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกต ในวัน/เวลาที่แต่ละกลุ่มเลี้ยงโคมีกิจกรรมของกลุ่ม โดยกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้าจะมีกิจกรรมกลุ่มในวันเสาร์ของทุกสัปดาห์ ส่วนกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่ามีกิจกรรมกลุ่มในวันอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2536 สิ้นสุดเมื่อ 1 กันยายน 2536 ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 1 เดือน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ของกลุ่ม เช่น หนังสือประวัติของกลุ่ม รายงานการประชุมประจำเดือน และรายงานประจำปี ข้อมูลเหล่านี้บันทึกตามแบบบันทึกข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงจำนวน และนำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กร ได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตามแบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์การจัดองค์กร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงจำนวน และนำเสนอในรูปของตาราง

ประกอบกรบรรยาย

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เรื่องการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงจำนวน และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบกรบรรยาย
4. ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจ ได้จากแบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติที (t-test) และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบกรบรรยาย
5. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นกรรมการกลุ่มเลี้ยงโคเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบกรบรรยาย
6. ข้อมูลผลการดำเนินงานในรูปแบบผลตอบแทนทางเศรษฐกิจรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ของกลุ่ม เช่น รายงานการประชุมประจำเดือน และรายงานประจำปี นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบกรบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 8 ส่วน ดังนี้คือ

- 1 ข้อมูลพื้นฐานตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
- 2 ข้อมูลพื้นฐานตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
- 3 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเลี้ยงโค
- 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กร
- 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์
- 6 ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในรูปของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
- 7 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค
- 8 ข้อมูลความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละส่วนเรียงตามลำดับดังนี้

1 ข้อมูลพื้นฐาน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ตำบลเกาะเต่าเป็น 1 ใน 6 ตำบลของอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมือง ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองสงขลา 14 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 408 มีพื้นที่ประมาณ 28.59 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 17,871 ไร่ ซึ่งมีอาณาเขตทางทิศเหนือติดกับตำบลเขารูปช้าง ทิศใต้ติดกับตำบลทุ่งหวัง ทิศตะวันออกติดกับอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดกับตำบลพะวง ตำบลเกาะเต่าแบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน จากการสรุปภาพรวมของสำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลาเมื่อปี 2532 พบว่าใน 8 หมู่บ้าน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา มีดังนี้คือ

หมู่ที่ / ชื่อบ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร	จำนวนพื้นที่
1. บ้านแหลมเคียน	260	1,362	1,307 ไร่
2. บ้านสามกอง	115	719	1,065 ไร่
3. บ้านชุมพอ	250	1,176	923 ไร่
4. บ้านด่าน	163	762	1,374 ไร่
5. บ้านด่าน	281	1,385	1,083 ไร่
6. บ้านเกาะเต๊ว	326	1,588	1,679 ไร่
7. บ้านเกาะวา	142	633	1,176 ไร่
8. บ้านบ่ออิฐ	189	1,252	298 ไร่
รวม 8 หมู่บ้าน	1,726 ครัวเรือน	8,877 คน	8,905 ไร่

60% ของประชากรนับถือศาสนาพุทธ 40% นับถือศาสนาอิสลาม อาชีพส่วนใหญ่ของประชากรเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่เฉลี่ยครอบครัวละ 4 - 10 ไร่ เช่นการทำนา สวนยางพารา สวนผลไม้ ราษฎรส่วนใหญ่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ในเรื่องปัจจัยพื้นฐานเช่น มีข้าว ผลไม้ พืชผักสวนครัว สัตว์เลี้ยงในครัวเรือน

จากปัจจัยแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการเกษตรทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ค่อนข้างสูง และในขณะเดียวกันการที่ตำบลเกาะเต๊วอยู่ใกล้ตัวอำเภอเมืองสงขลาที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวกทำให้การส่งสินค้าเกษตรจากพื้นที่เข้าสู่ตัวเมืองได้สะดวกและรวดเร็ว มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมาก เช่น การเข้าไปรับจ้างทำงานในตัวเมืองสงขลาไปเช้า เย็นกลับ ทำให้สามารถลดรายจ่ายในส่วนของคุณค่าอาหาร ค่าเช่าบ้าน เศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนจึงค่อนข้างดี

ในขณะเดียวกันการอยู่ใกล้ชิดตัวเมืองใหญ่ การที่ผู้คนในชุมชนสามารถเชื่อมถึงตัวเมืองได้รวดเร็ว ทำให้การรับรู้ข่าวสารทางสังคม การรับเอาวัฒนธรรมแบบเมือง การบริโภคแบบเมือง ก็เป็นทั้งปัจจัยทางบวกและลบต่อชุมชน โครงสร้างทางอำนาจของชุมชนในตำบลเกาะเต๊วเชื่อมโยงกับอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นและการเมืองในระดับชาติค่อนข้างสูง ผู้นำทั้งที่เป็นผู้นำทางการเมืองและผู้นำตามธรรมชาติ มีการรับรู้มีอำนาจวิเคราะสูง แม้ปัจจัยของความแตกต่างทางศาสนาในชุมชนซึ่งนำไปสู่การแบ่งแยก การแย่งชิงการนำในการปกครองในระดับตำบลเช่น

การเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปรากฏอยู่บ้างของการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง แต่ก็ไม่ได้กระทบต่อความเชื่อมโยงของกลุ่มผู้นำที่มีอยู่ดั้งเดิมมากนัก

ในการรวมกลุ่มกันดำเนินการกิจกรรมในกรณีของกลุ่มเลี้ยงโค จึงเป็นเพียงปัจจัยเสริมของชุมชนในหลาย ๆ กิจกรรมที่มีอยู่เช่นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มปรับปรุงคุณภาพยางแผ่น กลุ่มเลี้ยงไก่ ฯลฯ เบื้องหลังอย่างหนึ่งของความเป็นมาของการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงโคของตำบลเกาะแก้วคือความพยายามของกลุ่มผู้นำในพื้นที่ที่พยายามหาหนทางกันพื้นที่สาธารณะของตำบลเอาไว้ให้ได้ เพราะบทเรียนที่ผ่านมา ที่ดินสาธารณะของตำบลได้ถูกหน่วยงานราชการต่าง ๆ เข้ามาขอใช้ไปเป็นจำนวนมากเช่น เทศบาลเมืองสงขลา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม ทำให้ตำบลต้องสูญเสียที่ดินสาธารณะไปเป็นจำนวนมากการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงโคนั้นจึงเป็นทางออกทางหนึ่งในการที่จะสามารถกันที่สาธารณะของตำบลเอาไว้ได้

2 ข้อมูลพื้นฐานตำบลนาหว้า อำเภอฉะนะ จังหวัดสงขลา

ตำบลนาหว้าเป็น 1 ใน 15 ตำบล ของอำเภอฉะนะ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวอำเภอจะห่างจากที่ว่าการอำเภอฉะนะ 5 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 44,553 ไร่ อาณาเขตของตำบลนาหว้าคือทางทิศเหนือติดกับตำบลคลองเปียงะ ทิศใต้ติดกับตำบลแคและตำบลคู ทิศตะวันออกติดกับ ตำบลป่าชิง และทิศตะวันตกติดกับอำเภอนาหม่อม ตำบลนาหว้าประกอบด้วย 11 หมู่บ้านคือหมู่ที่ 1 บ้านนาหว้า หมู่ที่ 2 บ้านเกาะทากเหนือ หมู่ที่ 3 บ้านเกาะทากใต้ หมู่ที่ 4 บ้านนาบอน หมู่ที่ 5 บ้านประจำเหนือ หมู่ที่ 6 บ้านประจำใต้ หมู่ที่ 7 บ้านนาโน หมู่ที่ 8 บ้านควนไม้ไผ่ หมู่ที่ 9 บ้านควนขี้แรด หมู่ที่ 10 บ้านว่าหลัง และหมู่ที่ 11 บ้านควนยาง มีประชากรทั้งตำบล 5,098 คนใน 1,012 ครัวเรือน ราษฎรส่วนใหญ่ 60% นับถือศาสนาพุทธ 40% นับถือศาสนาอิสลาม

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ตำบลนาหว้าประกอบด้วยพื้นที่ราบ และที่ราบสูงตามเชิงเขาทำให้อาชีพของประชากรในตำบลนาหว้ามีลักษณะแตกต่างกันใน 2 ลักษณะกล่าวคือหมู่ที่ 1 - หมู่ที่ 7 ตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่เป็นที่ราบอาชีพหลักคือการทำนา ปลูกผักและสวนผลไม้ พื้นที่ในหมู่ที่ 8 - หมู่ที่ 11 ตั้งอยู่ในที่ราบสูงอาชีพหลักของประชากรคือการทำสวนยาง สวนผลไม้

ชุมชนตำบลนาหว้าเป็นชุมชนเกษตรดั้งเดิมและค่อนข้างเป็นชุมชนปิด ด้วยปัจจัยของการอยู่ห่างจากตัวเมืองใหญ่อย่างอำเภอหาดใหญ่ หรือตัวอำเภอเมืองสงขลา ตัวเมืองใหญ่ใกล้ชิดตำบลนาหว้ามากที่สุดคือตัวอำเภอจะนะและตัวอำเภอนาทวี ซึ่งเป็นเพียงแหล่งขายผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะยางพารา ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมาแม้เส้นทางคมนาคมจะสะดวกมากขึ้น แต่วิถีทางการเกษตรดั้งเดิมของชุมชนก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

การเป็นชุมชนปิด การเคลื่อนตัวของผู้คนที่จะเข้าไปสัมพันธ์กับชุมชนเมืองมีไม่มากนักทำให้หน่วยงานพัฒนาภายในตำบลมักขึ้นต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนใหญ่ กลไกของรัฐมีบทบาทสูงในการกำหนดแผนการพัฒนาต่าง ๆ ภายในตำบล ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นกิจกรรมพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานเช่น ถนน ไฟฟ้า หรือกลุ่มกิจกรรมเช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเลี้ยงโค ก็เป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันโดยหน่วยงานของรัฐ มีบางกิจกรรมที่ทางชุมชนนาหว้าได้เรียนรู้จากชุมชนใกล้เคียง คือกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์

โครงสร้างภายในของชุมชน องค์ประกอบของผู้คนที่เป็นผู้หน้าที่เป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติ นอกจากความสัมพันธ์ภายในที่เป็นกลุ่มเครือญาติที่มีความสัมพันธ์เป็นกลไกหลักของชุมชนในการดูแลกันเองภายในชุมชนการเชื่อมต่อกับกลไกภายนอกส่วนใหญ่ผูกพันและขึ้นต่อกฎไกทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เช่นการเป็นหัวหน้าของสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คนใดคนหนึ่งอย่างมั่นคง ภายใต้การเมืองในระบบอุปถัมภ์เหมือนชุมชนปิดทั่วไป

ผลกระทบของวัฒนธรรมเมืองในด้านการศึกษาด้านข้อมูลข่าวสารมีไม่มากนัก มีการตื่นตัวทางการศึกษาในระบบในระยะ 5 - 10 ปีที่ผ่านมา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้นำหรือประชากรส่วนใหญ่เป็นการรับผ่านสื่อจำพวกทีวี วิทยุ ทำให้การวิเคราะห์ มีข้อจำกัด เหมือนกับชุมชนเกษตรส่วนใหญ่ของสังคมไทย ที่มีขบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพียงด้านเดียว

การเกิดขึ้นของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า ส่วนหนึ่งเกิดจากการมองเห็นปัญหาเรื่องการบุกรุกที่ดินสาธารณะของเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบในพื้นที่ กลุ่มเลี้ยงโคจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการหยุดยั้งการบุกรุกยึดที่ดินสาธารณะเป็นของตนเอง ของประชากรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่รอบ ๆ ที่สาธารณะของตำบล และมีความสอดคล้องกับวิถีชุมชนเกษตรระดับหนึ่ง กล่าวคือการเลี้ยงโคเป็นสิ่งที่มียูในชุมชน ไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ การรวมกลุ่มที่มีการบริหารการจัดการแม้จะเป็นสิ่ง

ใหม่ที่เข้ามาในชุมชน ชุมชนก็สามารถเรียนรู้ได้ในระดับหนึ่ง และเป็นขบวนการเรียนรู้ในระบบที่สำคัญต่อการพัฒนาชาวบ้าน ผู้นำของชุมชนตำบลนาหว้า ในปัจจุบัน

3 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเลี้ยงโค

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเลี้ยงโคตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิธีการเก็บข้อมูลมีหลายวิธี ประกอบด้วย การสังเกตการณ์ในพื้นที่ การสอบถามสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค และการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ของกลุ่มเลี้ยงโค ผลการศึกษาดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า และกลุ่มเลี้ยงโคตำบลบ้านเกาะแก้ว

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มเลี้ยงโค	
	ตำบลนาหว้า	ตำบลเกาะแก้ว
1. จำนวนเนื้อที่ของทุ่งหญ้า	715 ไร่	373 ไร่ 1 งาน
2. จำนวนคร้วเรือนทั้งหมด	- ราษฎรที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง คือ หมู่ที่ 1, 2, 3 และ 4 จำนวน 515 คร้วเรือน	- ราษฎรที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงในหมู่ที่ 1, 2, 3, 4 และหมู่ที่ 6 จำนวน 966 คร้วเรือน
3. จำนวนประชากรทั้งหมด	- ประชากร 2,852 คน	- ประชากร 6,207 คน
4. จำนวนสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค (1 คน : 1 คร้วเรือน)	74 คน	38 คน
5. วันที่ก่อตั้งครั้งแรก	11 ตุลาคม 2522	12 กุมภาพันธ์ 2526
6. กรรมการเมื่อเริ่มก่อตั้ง	9 คน	12 คน
7. สมาชิกเมื่อเริ่มก่อตั้ง	85 คน	86 คน
8. รายละเอียดของการริเริ่มก่อตั้ง 8.1 บุคคล/กลุ่มผู้ริเริ่ม	- เริ่มจากพัฒนากรประจำตำบลนาหว้า (คุณทวีล โคปาลี) ในปี 2519 พิจารณาเห็นว่า ตำบลนาหว้ามีที่สงวนรกร้างว่างเปล่าอยู่เป็นจำนวนมาก จึงชักชวนให้ราษฎรมารวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งกลุ่ม โดยประสานงานกับสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทให้ทำการปราบพื้นที่รกร้างเพื่อทำแปลงหญ้า	- เริ่มจากกำนันตำบลเกาะแก้ว (นายจ่ารงค์ นันทสารโร) ในปี 2526 โดยพิจารณาเห็นว่าในตำบลเกาะแก้วมีทุ่งหญ้าสาธารณะในหมู่ที่ 1 โดยปรึกษาทหารเรือ ร.ต.อ.เฟื่อง ชาศะรัตน์ ผู้เป็นพี่ชาย และครูสมปอง คงประดิษฐ์ ซึ่งเป็นครูประชาบาลในตำบลร่วมกันผลักดันเพื่อจัดตั้ง

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มเลี้ยงโค	
	ตำบลนาหว้า	ตำบลเกาะแก้ว
8.2 ที่มาของแนวคิดในการก่อตั้งกลุ่ม	- แนวคิดหลักมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐคือพัฒนากรตำบล	- แนวคิดหลักเกิดจากผู้นำในท้องถิ่นคือกำนัน ญาติ และครูประชาบาลในพื้นที่
8.3 การได้มาซึ่งกรรมการชุดแรก	- ทางพัฒนากรได้เรียกผู้ที่สนใจที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งแรงวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินงานและให้สมาชิกเสนอชื่อกรรมการกลุ่มชุดแรก	- กำนัน ญาติ และครูประชาบาล ได้ทำการรวบรวมสมาชิกที่สนใจจะร่วมกลุ่มมาประชุมร่วมกัน แล้วดำเนินการเลือกกรรมการชุดแรกของกลุ่ม
8.4 การจัดองค์กร	- การจัดองค์กรของกลุ่มในครั้งแรกให้มีกรรมการ 9 คน มีการกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ คือ <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานคณะกรรมการ 2. รองประธาน 3. เทร่ญญิก 4. ปฏิคม 5. ผู้ช่วยเทร่ญญิก 6. ทะเบียน-เลข 7. ผู้ช่วยเลข 8. กรรมการ 2 คน 	- การจัดองค์กรของกลุ่มในครั้งแรกมีกรรมการ 12 คน โดยกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ คือ <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานกรรมการ 2. รองประธาน 2 คน 3. เทร่ญญิกและผู้ช่วยเทร่ญญิก 4. เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ 5. กรรมการ 5 คน
8.5 งบประมาณ	-จากการลงทุนของสมาชิก = 462,000 -จากการสนับสนุนของทางราชการ = 703,511 บาท รวม = 1,165,511 บาท	-จากการลงทุนและลงทุนภายในของสมาชิก = 288,760 บาท -จากการสนับสนุนของหน่วยราชการ = 1,384,300 บาท รวม = 1,653,060 บาท

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มเลี้ยงโค	
	ตำบลนาหว้า	ตำบลเกาะแก้ว
8.6 การสนับสนุนจากทางราชการที่เป็นตัวเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - งบจาก รพช. = 430,000 บาท - งบจากกระทรวงกลาโหม (กนช.) จำนวน = 223,511 บาท - งบจากกรมพัฒนาชุมชน = 50,000 บาท รวม = 703,511 บาท 	<ul style="list-style-type: none"> - จากงบพัฒนาตำบล = 49,500 บาท - จากงบองค์การบริหารส่วนจังหวัด สงขลา = 584,300 บาท - งบ กสช. (โครงสร้างงานในชนบท) = 250,500 บาท - งบพัฒนาจังหวัดของ สส. = 500,000 บาท รวม = 1,384,300 บาท
8.7 ปัญหาในการดำเนินงาน	<ul style="list-style-type: none"> - หน้าขาดความอุดมสมบูรณ์ ไม่พอเพียงกับจำนวนวัว - แปลงหน้าขาดการจัดการที่ดี ไม่มีระบบชลประทานภายใน - การดูแลสุขภาพโคยังไม่สมบูรณ์ มีโรคระบาดเกิดขึ้นอยู่เสมอ - องค์การบริหารจัดการกลุ่มยังขาดประสิทธิภาพ - ผลตอบแทนยังไม่เป็นที่พอใจของสมาชิก 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุ่งหญ้ามีจำนวนน้อย ไม่พอเพียง ทำให้ต้องนำวัวออกไปเลี้ยงนอกพื้นที่ของกลุ่ม - ลักษณะของพื้นที่เป็นดินทราย ไม่มีปุ๋ยธรรมชาติ การปรับปรุง ดินยังทำได้ไม่ดี - ขาดระบบชลประทานภายในทำให้ขาดอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง
8.8 วิธีการแก้ไขปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - ประธานคณะกรรมการจะมีบทบาทหลักในการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มในกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานข้างนอก 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นการประชุมปรึกษาหารือกันภายในกลุ่ม ระบุปัญหาแล้วแต่งตั้งคณะบุคคลขึ้นมาทำหน้าที่ในปัญหาเฉพาะเรื่อง

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มเลี้ยงโค	
	ตำบลนาหว้า	ตำบลเกาะแก้ว
9.รายละเอียดเกี่ยวกับ ทุ่งหญ้าเดิม	- ใช้กลไกกลุ่มทำงาน 9 ชุด ใน การแก้ไขปัญหาภายในที่ถูกระบุ แจกแจงจากที่ประชุมคณะกรรมการ	- รวมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายใน และต้องใช้แรงงานร่วมกัน
9.1 ประเภทของทุ่งหญ้า	- ป่ากร้างสลับกับทุ่งหญ้าธรรมชาติ	- ทุ่งหญ้าธรรมชาติ และป่ามะม่วง- หิมพานต์ ป่าเสม็ด
9.2 ชนิดของหญ้า	- หญ้าหมวดเลื้อย หญ้าคา หญ้าแซม หญ้าใจดี หญ้าหวาย ไผ่ยวบ โคลงเคลง	- หญ้าหวาย หญ้าหมวดเลื้อย หญ้าแซม ไผ่ยวบ โคลงเคลง
9.3 ลักษณะของดิน	- ดินทรายปนเหนียว มีปุ๋ยธรรมชาติ ปานกลาง ดินชุดคอกหงส์	- ดินทรายร่วน มีปุ๋ยธรรมชาติน้อย ชุดดินบ้านทอน
9.4 การชลประทาน	- มีคลองธรรมชาติ 3 สายคือ คลอง ปลักหม้อ คลองขี้แรด ครองประจำ มีระบบชลประทานขนาดเล็ก 1 สาย แต่ไม่ได้ผ่านกลุ่มเลี้ยงโค	- ไม่มีระบบชลประทานในพื้นที่ ออค์ย แหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งไม่ตลอดทั้งปี ราษฎรต้องอาศัยการขุดสระ ขุดบ่อน้ำ- ตื้น เจาะน้ำบาดาลขึ้นมาใช้
9.5 ภูมิประเทศ	- สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ ของตำบลนาหว้า มีหลายลักษณะมีทั้ง ที่เป็นที่ราบและที่ราบสูง พื้นที่เป็นที่ ราบ ซึ่งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลประมาณ	- สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ ของตำบลเกาะแก้วมีลักษณะเป็นที่ราบ และลอนลูกคลื่น มีภูเขาทางด้าน- ตะวันตกเฉียงเหนือของตำบล

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มเลี้ยงโค	
	ตำบลนาหว้า	ตำบลเกาะแก้ว
	5-10 เมตร มีประมาณร้อยละ 60 ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบล ในบริเวณพื้นที่ของหมู่ที่ 1-7 และกลุ่มเลี้ยงโคที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นที่ราบ คือในหมู่ที่ 1 ในพื้นที่เป็นที่สูงมีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ในตำบล ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ในหมู่ที่ 8-11	มีความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 217 เมตร แล้วลาดต่ำลงมาทางทิศตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ลอนลูกคลื่นสลับทรายเป็นสลับกับพื้นที่ราบ ซึ่งกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ราบลอนลูกคลื่นในพื้นที่ของหมู่ที่ 1, 2, 3, 4 และหมู่ที่ 6

4 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กร

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กรของกลุ่มเลี้ยงโคบ้านทุ่งทราย ต. นาหว้า

อ. จชนะ จ. สงขลา ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่มในปี 2522 - 2536 มีการจัดการองค์กรในการบริหารจัดการกลุ่ม ดังนี้

1. คณะกรรมการกลุ่มชุดแรกที่ได้รับเลือกตั้งใหญ่ของสมาชิก เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2522 มีดังนี้คือ

1. นายหุ่น	หนูแก้ว	ประธานกรรมการ
2. นายร่อหมาน	หมัดสอ	รองประธานกรรมการ
3. นายเคล้า	แก้วเพชร	เหรัญญิก
4. นายนอง	จันทร์ช่วย	ปฏิคม
5. นายอาหริด	มันหวัง	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นายทองแก้ว	สังข์แก้ว	ทะเบียน - เลข
7. นายเดียร	สุวรรณรัตน์	ผู้ช่วยเลขานุการ
8. นายถาวร	หนูแก้ว	กรรมการ
9. นายยูโส๊ะ	หลินา	กรรมการ

จากบันทึกของกลุ่มได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าให้มีหน้าที่ควบคุมบริหารจัดการกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และทำหน้าที่ยกร่างระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อนำมาเสนอให้สมาชิกรับรองในโอกาสต่อไป

7 มกราคม 2523 ได้มีการประชุมใหญ่สมาชิกของกลุ่ม ได้มีการนำเสนอระเบียบข้อบังคับของกลุ่มมาพิจารณาร่วมกัน และสรุประเบียบข้อบังคับของกลุ่มได้ 15 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญต่อแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มในครั้งแรก จึงขอยกเอาระเบียบข้อบังคับของกลุ่มทั้ง 15 ข้อ มานำเสนอไว้ ณ ที่นี้ คือ

1. ให้สมาชิกลงชื่อในทะเบียนรายชื่อทุกครั้ง หากไม่ลงถือว่าขาดงาน ไม่สามารถอ้างได้ นอกจากมีหลักฐานเชื่อถือได้ คณะกรรมการจะพิจารณาตามความเป็นจริง
2. เวลาปฏิบัติงาน คือ
 - ก. ลงมือทำงานเวลา 14:00 น.
 - ข. พัก 10 นาที หลังจาก 16:00 น.
 - ค. เวลา 16:10 น. ทำงานต่อ
 - ง. เลิกงาน 17:00 น.
 สมาชิกที่มาสายจะต้องทำงานชดเชย
3. สมาชิกทุกคนทำงานเหมือนกันหมดไม่มีการยกเว้น
4. การขาดงานจะปรับตามมติที่ประชุมใหญ่ ดังนี้
 - ก. ขาด 1 ครั้ง ปรับ 20 บาท
 - ข. หากไม่จ่ายค่าปรับ ต้องทำงานชดเชย
 - ค. หากทะเลยทั้ง ก. และ ข. ให้คณะกรรมการพิจารณาตัดรายชื่อกจากสมาชิก
5. สมาชิกที่ออกไปแล้ว หากจะสมัครเข้าอีกต้องปฏิบัติเหมือนสมาชิกทั่วไป คือผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการและชำระเงินค่าแรงที่สมาชิกคนอื่นเขาทำผ่านมา ครั้งละ 50 บาท
6. หากเจ็บป่วยมาปฏิบัติงานไม่ได้และไม่สามารถหาคนมาแทนได้ให้แจ้งประธานหรือนายทะเบียน หากเห็นสมควรก็จะได้รับการผ่อนผัน
7. หากมีงานเฉพาะกิจในครอบครัว จำเป็นต้องขาดการปฏิบัติงานต้องแจ้งประธานหรือนายทะเบียนทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน
8. สมาชิกผู้เป็นเจ้าของกิจการ ต้องแจ้งนายทะเบียนหรือประธานทราบล่วงหน้า

อย่างน้อย 1 วัน หากต้องเอาตัวคนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มไปช่วยงานด้วย

9. สมาชิกคนใดขาดงานเพื่อไปทำงานส่วนรวม อันเป็นประโยชน์กับหมู่บ้านหรือตำบล สมควรได้รับการยกเว้นแต่ต้องมีหลักฐานมาแสดงด้วย

10. สมาชิกท่านใดต้องการลาออก ให้นำทะเบียนถอนชื่อออกจากทะเบียน และให้สมาชิกผู้นั้นลงชื่อสละสิทธิ์ไว้เป็นหลักฐานด้วย

11. สมาชิกที่ต้องการโอนสิทธิ์ให้ผู้อื่นจะต้องชำระหนี้สินให้หมดก่อน และผู้ที่รับมอบต้องเป็นคนในท้องที่ หมู่ที่ 1 - 4 ต. นาหว้าเท่านั้น

12. สมาชิกต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบเมื่อขาดงานว่าประสงค์จะ

ก. ชำระเงินครั้งละ 20 บาท

ข. ทำงานชดเชย

หากไม่แจ้งคณะกรรมการจะไม่รับรู้ทั้งสิ้นและจะหมายเหตุไว้ในบัญชีการทำงานของกลุ่ม

13. เงินรายได้ของกลุ่มทุกอย่างจะต้องมีบัญชีรายรับ - จ่ายและใบเสร็จ และมีคณะกรรมการควบคุมอย่างน้อย 3 คน

14. เลือกรวมการดำเนินการเกี่ยวกับทุ่งหญ้าเพิ่มอีก 6 คน มีมติเป็นเอกฉันท์เลือกบุคคลผู้มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นายเล้า	เต๊ะจิ	กรรมการจากตัวสมาชิก
2. นางน้อม	นิลสุวรรณ	กรรมการจากตัวสมาชิก
3. นายเอี่ยม	แก้วทอง	กรรมการจากตัวสมาชิก
4. นางพริ้ม	มักนะ	กรรมการจากครอบครัวสมาชิก
5. นายพิหนา	สันเหม้าะ	กรรมการจากตัวสมาชิก
6. นายแคล้ว	แก้วเพชร	กรรมการจากตัวสมาชิก

15. หากมีผู้ได้นำโค กระบือ แพะ หรือสัตว์กินหญ้าอื่นเข้าไปเลี้ยงในทุ่งหญ้าที่กำลังปรับปรุงต้องเรียกค่าเสียหาย

ก. โค กระบือ ม้า ตัวละ 50 บาท (สัตว์ใหญ่)

ข. แพะ ตัวละ 30 บาท (สัตว์เล็ก)

หมายเหตุ หากสมาชิกละเลยหน้าที่เกิน 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุผลอาจถูกพิจารณาให้ออก (สามารถให้ผู้อื่นมาทำหน้าที่แทนได้)

วันที่ 27 มีนาคม 2523 ได้มีการเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มเป็นครั้งที่ 2 โดยวิธี
เปิดเผยได้คณะกรรมการจำนวน 15 คนดังนี้คือ

1. นายหนูน	หนูแก้ว	ประธานกรรมการ
2. นายคนร่อหมาน	หมัดสอ	รองประธานกรรมการ
3. นายทองแก้ว	สังข์แก้ว	เลขานุการ
4. นายเคียร	สุวรรณรัตน์	ผู้ช่วยเลขานุการ
5. นายเคล้า	แก้วเพชร	เหรัญญิก
6. นายเลาะ	เตชะจิ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
7. นายเจือ	แก้วเพชร	กรรมการ
8. นายนอง	จันทร์ช่วย	กรรมการ
9. นายถาวร	หนูแก้ว	กรรมการ
10. นายแคล้ว	แก้วเพชร	กรรมการ
11. นายเฟื่อง	ชะสะหมะ	กรรมการ
12. นายดาโหะ	เหล็มน้อย	กรรมการ
13. นายแอ	หล้าเยะ	กรรมการ
14. นายมีหนา	สันเมาะ	กรรมการ
15. นายประสิทธิ์	แก้วเพชร	กรรมการ

แต่ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มทั้ง 15 ข้อข้างต้น หลังจากทดลองปฏิบัติมา
ประมาณ 1 ปี ทางกลุ่มเห็นว่าหลายประเด็นไม่สอดคล้องจึงมีการยกร่างระเบียบใหม่ขึ้นมา 9 ข้อ
ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากบันทึกการประชุมของคณะกรรมการกลุ่มดังนี้

วันที่ 10 ตุลาคม 2523 บันทึกการประชุมกรรมการ

พิจารณากฎ ระเบียบฉบับถาวร ที่ประชุมกรรมการมีมติเป็นเอกฉันท์ตามที่คณะกรรมการพร้อม
กันยกร่างขึ้น จำนวน 9 ข้อ และจะนำออกใช้เมื่อที่ประชุมใหญ่รับรองอีกครั้ง ดังนี้

1. ผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มโดยสมบูรณ์ ต้องส่งใบสมัครต่อคณะกรรมการบริหารกลุ่ม
เพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมการรับรองเข้าเป็นสมาชิกถูกต้องตามระเบียบแล้วต้องเคารพต่อกฎ

และระเบียบข้อบังคับของกลุ่มทุกอย่าง กฎและระเบียบข้อบังคับจะแก้ไขเพิ่มเติมต้องผ่านที่ประชุมใหญ่ของกลุ่มเสียก่อนจึงจะใช้บังคับได้

2. สมาชิกกลุ่มต้องฝึกตัวเป็นคนมีอุดมการณ์อยู่เสมอว่า จะพูดจริง ทำจริง ใจจริง ไม่เห็นแก่ตัวมากเกินไป รักษาผลประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม สามัคคี ปรีชาหาหรือกัน ไม่จับผิดซึ่งกันและกัน

3. สมาชิกร่วมกันรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มร่วมกันซ่อมแซม ตามที่คณะกรรมการบริหารกลุ่มได้กำหนดให้ ช่วยกันแก้ปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการดำเนินกลุ่มให้เจริญก้าวหน้า

4. สมาชิกจะนำโคแม่พันธุ์ เข้าร่วมเลี้ยงในทุ่งหญ้าปรับปรุงได้ก็ต่อเมื่อศูนย์ รพช.ทำการเปิดทุ่งหญ้า และสิ่งต่าง ๆ ได้จัดการเรียบร้อยแล้ว อาทิ

4.1 กั้นรั้วบริเวณทุ่งหญ้ารอบนอก และกั้นรั้วเป็นแปลงหญ้าชั้นใน

4.2 ทำโรงเรือนที่พักโค

4.3 อื่น ๆ ที่จำเป็น

5. เมื่อรายละเอียดตามข้อ 4 เรียบร้อยแล้ว สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติดังนี้

5.1 นำโคแม่พันธุ์ซึ่งรับคัดเลือกแล้ว โดยเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับรองว่าโคแม่พันธุ์ตัวนั้นเป็นแม่พันธุ์ได้

5.2 โคแม่พันธุ์ดังกล่าว หากฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องการตรวจสอบ หรือทำการฉีดวัคซีน สมาชิกเจ้าของต้องนำไปจัดการ และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์หรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องออกหนังสือรับรองให้ด้วย

5.3 เมื่อได้รับหนังสือรับรองดังกล่าวตามข้อ 5.1 และ 5.2 เรียบร้อยแล้ว ให้สมาชิกเจ้าของนำโคแม่พันธุ์ตัวนั้นไปขอตัวพิมพ์รูปพรรณต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำเภอก่อน

5.4 การที่สมาชิกจะนำโคแม่พันธุ์เข้าร่วมเลี้ยงในแปลงหญ้าปรับปรุง ต้องเป็นโรคที่ไม่ได้รับการตรวจและมีตัวพิมพ์รูปพรรณครบถ้วน โคอื่นนำเข้าไม่ได้ และนำไปล่ามเลี้ยงตามจำนวนที่กลุ่มได้กำหนดให้นำเข้าเท่านั้น

5.5 เมื่อสมาชิกจะนำโคแม่พันธุ์เข้าร่วมเลี้ยงในทุ่งหญ้าปรับปรุง สมาชิกเจ้าของต้องนำหลักฐาน ดังต่อไปนี้ คือ

1) ใบรับรองการตรวจของปศุสัตว์หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายเกี่ยวข้องเป็นผู้ออก
หนังสือรับรอง

2) นำตัวพิมพ์รูปพรรณโคแม่พันธุ์ส่งเจ้าหน้าที่ควบคุมบัญชีของกลุ่มเพื่อ
เก็บไว้เป็นหลักฐานในการควบคุมโคต่อไป

5.6 สมาชิกจะนำโคแม่พันธุ์ หรือลูกโคที่เกิดจากแม่พันธุ์ออกจากสถานที่ร่วม
เลี้ยงต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ควบคุมโคได้ทราบก่อนทุกครั้งก่อน หากนำออกโดยไม่แจ้งทางกลุ่ม
ถือว่ามีความผิดอาจถูกพิจารณาโทษได้

5.7 ถ้าแม่พันธุ์ของสมาชิกคนใดเกิดลูก และลูกทิ้งนมแม่แล้ว ทางคณะกรรมการ
บริหารกลุ่มจะชี้ขาดเป็นราย ๆ ไปว่าควรดำเนินการอย่างไร สมาชิกจะคัดค้านไม่ได้ ให้ถือว่าเป็นกฎ
ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นสำคัญ

6. สมาชิกของกลุ่มต้องเคารพต่อกฎและระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเสมอ ให้ความร่วม
มือกับสมาชิกตามทีกลุ่มมอบหมายให้ หากขาดงานโดยไม่แจ้งให้ทางกลุ่มทราบโดยตรงก่อน
หรือในวันทำงาน มีกฎเกณฑ์ดังนี้

6.1 ขาดงานหรือปฏิบัติหน้าที่ 1 วัน ต้องชำระเงิน 50 บาท

6.2 ถ้าทำชดเชยต้องทำให้ครบเท่าที่ขาด

6.3 หากสมาชิกไม่ปฏิบัติตามข้อ 6.1 และ 6.2 จะได้รับการพิจารณาโทษ
ถือว่าขาดต่อระเบียบกลุ่มอย่างร้ายแรง

7. การหมดสภาพเป็นสมาชิกของกลุ่มนี้

1. ตาย

2. การลาออก

3. ผิดกฎและระเบียบข้อบังคับของกลุ่มอย่างร้ายแรงถูกพิจารณาให้ออก

8. สมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่นำโคเจ้าล่ามเลี้ยงในทุ่งหญ้าปรับปรุง หรือทุ่งหญ้าที่
สมาชิกบุกเบิกเอง โดยไม่ถูกต้องตามกฎและระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ถือว่าผู้นั้นมีความผิดใน
ฐานบุกรุกทำความเสียหายให้กับทรัพย์สินของกลุ่ม อาจได้รับความผิดคือ

8.1 โคหรือประเภทสัตว์ใหญ่ ตัวละ 100 บาทต่อ 1 ครั้งที่จับได้

8.2 แพะหรือประเภทสัตว์เล็ก ตัวละ 50 บาทต่อ 1 ครั้งที่จับได้

8.3 หากผู้ละเมิดไม่ปฏิบัติตามข้อ 8.1 และ 8.2 จะถูกดำเนินตามกฎหมาย

9. กฎและระเบียบข้อบังคับให้ถือปฏิบัติห้ามละเมิดโดยเด็ดขาด

วันที่ 2 พฤศจิกายน 2523 ที่ประชุมรับรองกฎข้อบังคับที่คณะกรรมการฝ่ายดำเนินการได้ร่างขึ้นจำนวน 9 ข้อ ในวันที่ 10 ตุลาคม 2523 โดยขอเพิ่มเติมอีก 1 ข้อ คือ

เรื่องบุคคลลักลอบตัดหญ้าในทุ่งหญ้า ทางกลุ่มจะเรียกค่าเสียหายครั้งละ 200 บาท ส่วนผู้ที่เลี้ยงโคพ้อพันธุ์ของกลุ่มหากตัดไปเพื่อวัวตัวอื่นของตนก็มีความผิดเช่นกัน

วันที่ 5 มกราคม 2524

รพช. ให้กลุ่มเยี่ยมพ้อพันธุ์โคมา 2 ตัว ทางกลุ่มได้กำหนดผู้ดูแลตัวละคน คือ

1. นายหนู หนูแก้ว ประธาน
2. นายร้อหมาน หมัดสอ รองประธาน

เงื่อนไขในการนำวัวมาผสมพันธุ์ (หากผสมพันธุ์ได้ผล)

- สมาชิกที่ร่วมเลี้ยงจ่ายเพียง 30 บาท
- สมาชิกที่ไม่ได้ร่วมเลี้ยง จ่าย 100 บาท

กลุ่มกำหนดให้สมาชิกเริ่มนำวัวแม่พันธุ์มาเลี้ยงได้ในปี 2524 คนละ 2 ตัว หากมีลูกติดแม่ก็เอามาเลี้ยงด้วยได้

ในวันที่ 18 มิถุนายน 2524 ทางกลุ่มได้เรียกประชุมสมาชิกทั้งหมดเพื่อพิจารณาระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่ได้รับการปรับปรุงจาก 2 ครั้งที่ผ่านมา ซึ่งกลุ่มยึดถือเป็นหลักในการบริหารจัดการกลุ่มจนถึง เดือนสิงหาคม 2525 จำนวน 9 หมวดคือ

หมวดที่ 1 ชื่อกลุ่มเลี้ยงโคทุ่งทราย หรือกลุ่มเลี้ยงโคบ้านนาหว้า

หมวดที่ 2 สถานที่ตั้ง ในเขตหมู่ที่ 1 ต. นาหว้า อ. จະนะ จ. สงขลา บริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ประมาณ 715 ไร่ เดิมเป็นทุ่งหญ้าสาธารณะ เกษตรกร หมู่ 1 - 2 ใช้ประโยชน์ในพื้นที่

หมวดที่ 3 ว่าด้วยวัตถุประสงค์ และหน้าที่ของกลุ่ม

- เพื่อต้องการให้บริเวณทุ่งหญ้า 715 ไร่ เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์สาธารณะสำหรับกลุ่มให้สมาชิกได้รับประโยชน์

- เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อโดยมีแหล่งทุ่งหญ้าเพียงพอ ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้แก่สมาชิก

- รวมกลุ่มสมาชิกให้ทำงานร่วมกัน โดยรู้จักหน้าที่ของตน และหน้าที่ของกลุ่ม ซึ่งเป็นพื้นฐานประชาธิปไตยต่อไป

หมวดที่ 4

- ผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่ที่ 1 - 2 - 3 ต. นาหว้า ไม่น้อยกว่า 6 เดือน

- เป็นบุคคลที่เชื่อถือ และไว้วางใจได้ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่มสม่ำเสมอ รักษาผลประโยชน์ของกลุ่มให้เจริญก้าวหน้าตลอดเวลา

- การเข้าเป็นสมาชิกต้องมีกรรมการรับรองอย่างน้อย 3 คน และเขียนใบสมัครยื่นต่อคณะกรรมการก่อนเข้าเป็นสมาชิก

- การออกจากความเป็นสมาชิก ต้องยื่นใบลาออกให้คณะกรรมการพิจารณา

- สมาชิกต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มโดยเคร่งครัด

- หากสมาชิกทำผิดระเบียบข้อบังคับ ให้มีโอกาสแก้ตัวได้ไม่เกิน 3 ครั้ง

มีฉะนั้นคณะกรรมการดำเนินการจะพิจารณาให้พ้นจากสภาพสมาชิกทันที

- สมาชิกต้องร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกครั้ง

- ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกใหม่ ไม่เคยทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มมาก่อน

ต้องเสียค่าสมัครเป็นสมาชิกคนละ 50 บาท

- บุตรของสมาชิกหากแยกครอบครัวไปแล้วต้องการสมัครเป็นสมาชิกใหม่

ต้องปฏิบัติตามระเบียบ และเสียค่าสมัครคนละ 30 บาท

- บุตรของสมาชิกที่ประสงค์สมัครเป็นสมาชิกต้องสมัครภายใน 1 ปีหลัง

จากแยกครอบครัวออกไปแล้ว ถ้าเลยกำหนดต้องเสียค่าสมัคร คนละ 50 บาท

หมวดที่ 5 การพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิก

1. ตาย หากพ่อตายให้ลูกเป็นสมาชิกแทนได้

2. ลาออก

3. ย้ายภูมิลำเนา

4. ไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม

หมวดที่ 6 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม

1. คณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม หมายถึง สมาชิกของกลุ่มซึ่งรับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นตัวแทนในการบริหารงานของกลุ่มมีจำนวนทั้งหมด 19 คน
 2. เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน 1 คน ทำหน้าที่บริหารงานทั่วไปของกลุ่มวางแผนงานการดำเนินการ ควบคุมดูแลการดำเนินการของกลุ่ม ตลอดจนควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มโดยเคร่งครัด
 3. เป็นรองประธาน 1 คน มีหน้าที่ช่วยเหลือประธาน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม หรือปฏิบัติงานอื่น ๆ เมื่อประธานไม่อยู่ โดยมีหน้าที่เหมือนประธานทุกประการ
 4. เป็นเลขานุการกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการประชุมของกลุ่มบัญชีรายชื่อสมาชิก และรายละเอียดอื่น ๆ ของกลุ่ม
 5. เภรัณญิก 1 คน ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินทุกประการของกลุ่ม
 6. ตำแหน่งเลขานุการ และตำแหน่งเฝ้ารัณญิก อาจแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการให้เป็นผู้ช่วยได้ตำแหน่งละ 1 คน
 7. คณะกรรมการดำเนินงานที่เหลือมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในกลุ่มและดำเนินการตามมติของคณะกรรมการ
 8. คณะกรรมการดำเนินการแต่ละตำแหน่ง มาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกทั้งหมด โดยวิธีลงคะแนนลับหรือเปิดเผยก็ได้ แล้วแต่มติของที่ประชุม
 9. คณะกรรมการดำเนินการแต่ละชุดบริหารในตำแหน่งได้คราวละ 3 ปี
 10. เมื่อคณะกรรมการคนใดคนหนึ่งพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าในกรณีใด ๆ ให้มีการเลือกตั้งใหม่จากสมาชิกทั้งหมดภายใน 15 วัน นับตั้งแต่สมาชิกท่านนั้นพ้นจากตำแหน่ง
 11. คณะกรรมการบริหารกลุ่มคนใดขาดการประชุมติดต่อกัน 3 ครั้ง โดยไม่ทราบสาเหตุ ให้ถือว่ากรรมการท่านนั้นพ้นจากตำแหน่ง ให้เลือกตั้งแทนภายใน 15 วัน
- หมวดที่ 7 การเงินและบัญชีของกลุ่ม (ว่าด้วยรายรับและรายจ่าย)
- รายรับ
1. เงินรายได้จากอาสาสมัครเข้าเป็นสมาชิก เฝ้ารัณญิกเป็นผู้ทำบัญชีแจ้งยอดให้คณะกรรมการดำเนินการทราบทุกครั้งที่มีการประชุม
 2. เงินค่ารับจากสมาชิกซึ่งเป็นรายได้ของกลุ่มจากกรณีต่าง ๆ คือ ค่าปรับในกรณีสมาชิกนำสัตว์ผิดประเภทไปสอยในทุ่งหญ้า คิดค่าเสียหาย

ส้วมใหญ่ ตัวละ 200 บาทต่อ 1 ครั้ง

ส้วมเล็ก ตัวละ 50 บาทต่อ 1 ครั้ง

2.2 ค่าปรับในกรณีบุคคลภายนอกขโมยตัดหญ้าในทุ่งหญ้าและกรรมการ
สืบได้ คิดค่าเสียหาย 200 บาทต่อ ต่อครั้ง

3. เงินค่าปรับ 2.1-2.3 เหนรัญญิกเป็นผู้เรียกเก็บจากผู้กระทำผิด เมื่อมีการ
เพิกเฉยคณะกรรมการดำเนินการสามารถแจ้งความดำเนินการตามกฎหมายได้

4. สมาชิกของกลุ่มผู้นำโคเข้าเลี้ยงในทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ จะต้องเสียค่าบำรุงให้
กับกลุ่ม 25 บาท/ตัว/ปี

5. การจ่ายเงินทุกครั้งต้องจัดการกับเหนรัญญิก

เหนรัญญิกมีอำนาจเก็บเงินสดไว้กับตัว หรือกลุ่มได้ไม่เกิน 1,000 บาท เงินที่เกินอำนาจให้นำ
ฝากธนาคารในนามของกลุ่ม โดยให้กรรมการลงลายมือชื่อไม่น้อยกว่า 3 คน และในการถอน
เงินจากบัญชี กรรมการผู้ม้ออำนาจต้องลงลายมือชื่อ 2 ใน 3 จึงจะถอนเงินได้ กรรมการผู้ม้อ
อำนาจคือประธาน รองประธาน เหนรัญญิก

รายจ่ายของกลุ่มมีดังนี้

1.1 ค่าซ่อมแซมรั้ว

1.2 ค่าปุ๋ย ค่าเมล็ดหญ้า และอื่น ๆ เกี่ยวกับการบำรุงหญ้า

1.3 ค่าเวชภัณฑ์ และอาหารเสริมสำหรับฟ้อพันธุ์

1.4 ค่าบำรุงแหล่งน้ำ

1.5 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่สมาชิกเห็นสมควร

หมวดที่ 8 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม คณะกรรมการดำเนินการ มี
อำนาจหน้าที่ ดำเนินการทั้งปวงให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับ และมติของที่ประชุม ซึ่งรวม
ทั้งในข้อต่อไปนี้

1. ดำเนินการในเรื่องรับสมาชิกเข้าใหม่ และสมาชิกลาออก
2. ดำเนินการในเรื่องนัดสมาชิกทั้งหมดประชุมประจำเดือน หรือเฉพาะเป็นคราว ๆ ไป
3. ควบคุมดูแลการดำเนินงานทั่วไปของกลุ่มให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
4. พิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่บรรดาสมาชิกของกลุ่มทุกคน
5. ร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่ม

6. พิจารณากำหนดระเบียบต่าง ๆ เพื่อถือปฏิบัติตามท้ายระเบียบนี้ ว่าด้วยเรื่องอื่น ๆ หมวดที่ 9 เรื่องอื่น ๆ

1. ห้ามไม่ให้สมาชิกรับฝากโค กระบือ ของบุคคลอื่น เข้าไปเลี้ยงในทุ่งหญ้าของกลุ่ม หากฝ่าฝืนถือว่าผิดระเบียบ

2. สมาชิกต้องนำแม่โคที่ทางคณะกรรมการรับรองแล้วว่าสุขภาพดี ไม่มีโรคติดต่อที่ร้ายแรงเท่านั้น ปลอยในทุ่งหญ้าของกลุ่มได้

3. ลูกโคตัวผู้ที่ยังไม่หย่านม แต่เริ่มผสมได้แล้ว ห้ามนำไปปลอยในทุ่งหญ้า

4. จำนวนแม่โคของสมาชิกแต่ละคน ที่จะปลอยเลี้ยงในทุ่งหญ้าของกลุ่ม ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการดำเนินการ

5. เกี่ยวกับโคพ่อพันธุ์ ซึ่งหน่วยราชการให้ยืม คณะกรรมการดำเนินการต้องปฏิบัติตามสัญญาซึ่งได้ทำกับหน่วยราชการนั้นไว้แล้ว

6. การดูแลรับผิดชอบรั้วรอบ ๆ ทุ่งหญ้า คณะกรรมการดำเนินการจะได้มอบหมายให้สมาชิกรับผิดชอบดูแล ซ่อมแซมเป็นครั้ง ๆ ไป ตามมติของที่ประชุม

7. การจัดเวรยามดูแลโคที่บริเวณทุ่งหญ้าคินละ 6 คน หมุนเวียนกันไป ในการจัดเวรยามนี้ คณะกรรมการจะเป็นผู้จัด ให้เป็นไปตามความเหมาะสม

ในวันที่ 29 มิถุนายน 2524 ได้มีการเรียกประชุมสมาชิกของกลุ่มทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง การประชุมครั้งนี้มีความสำคัญมาก เพราะได้มีการปรับปรุงการบริหารการจัดองค์กรครั้งใหญ่ กล่าวคือมีการแยกสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย 9 กลุ่มเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารการจัดการลงสู่ระดับกลุ่มย่อย และเลือกกรรมการชุดใหม่จำนวน 19 คน โดยแยกเป็นกลุ่มย่อย 9 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและรองหัวหน้ากลุ่มละ 2 คน และให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 19 คน ประชุมกันเลือกกรรมการบริหารกลุ่ม ดังนี้

1. นายหนุ่น	หนูแก้ว	ประธานกลุ่ม
2. นายแอ	หล้าเยะ	รองประธาน
3. นายเฟื่อง	ชะสะหมะ	เลขานุการ
4. นายเคียร	สุวรรณรัตน์	ผู้ช่วยเลขา
5. นายเคล้ำ	แก้วเพชร	เหรัญญิก
6. นายเซย	สังขเวท	ผู้ช่วยเหรัญญิก

7. นายพวง	จันทร์ช่วย	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
8. นายนอม	ขุนดำ	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
9. นายเกลือ้ม	แก้วกลับ	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
10. นายนิยม	แก้วอินทร์	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
11. นายเขียน	สายทองแก้ว	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
12. นายเถื่อน	จันทอง	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
13. นางน้อม	นิลสุวรรณ	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
14. นายกลั่น	แก้วกลับ	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
15. นายหวาน	พวงเพชร	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
16. นายเอื้อน	หนูแก้ว	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
17. นายจินต์	ชูชื่น	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
18. นายร้อหมาน	หมัดสอ	กรรมการฝ่ายดำเนินการ
19. นายเลาะ	เต๊ะจิ	กรรมการฝ่ายดำเนินการ

การปกครองสมาชิกภายในกลุ่ม ได้กระจายอำนาจการปกครองออกไปเป็นกลุ่มย่อยรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และการเงินโดยให้หัวหน้ากลุ่มย่อยทำหน้าที่เป็นประธานรองหัวหน้ากลุ่มย่อยทำหน้าที่เป็นรองประธาน

กลุ่มที่ 1	จำนวน	10 คน
กลุ่มที่ 2	จำนวน	11 คน
กลุ่มที่ 3	จำนวน	10 คน
กลุ่มที่ 4	จำนวน	10 คน
กลุ่มที่ 5	จำนวน	8 คน
กลุ่มที่ 6	จำนวน	8 คน
กลุ่มที่ 7	จำนวน	10 คน
กลุ่มที่ 8	จำนวน	10 คน
กลุ่มที่ 9	จำนวน	15 คน
รวม		92 คน

จัดสมาชิกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน ผลัดเปลี่ยนกันทุกวันเวลา 17:00 น. ดูแลทุ่งหญ้าผลัด
ละ 24 ชม. แต่ละผลัดอยู่เวรกันเต็มตลอดทุกอาทิตย์ (แต่ละคนทำอาทิตย์เว้นอาทิตย์)
มีนายเคล้า แก้วเพชร นายนุ่น หนูแก้ว นายนอง จันท์ช่วย เป็นผู้ตรวจเวร
จัดให้มีการประชุมประจำเดือน

แบ่งการทำงาน

ประธาน - รองประธานกลุ่ม และเลขานุการ ดูแลงานในหน้าที่ทั่วไป
เหรียญกฐนการเงิน

กรรมการบริหารแบ่งเป็น

1. ตรวจจรั้วที่ทรุดโทรมเสียหาย
2. ตรวจสอบความเรียบร้อยภายในบริเวณทุ่งหญ้า
3. ควบคุมการทำงานของสมาชิกในทุ่งหญ้า
4. นัดสัตวแพทย์มาฉีดวัคซีนวัว

วันที่ 19 ธันวาคม 2524 มีการยกเลิกระเบียบเก่าในเรื่องพ่อพันธุ์ให้กลุ่มรับผิดชอบการเลี้ยงดูและ
สิ้นสุดการตอบแทนผู้เลี้ยงดูพ่อพันธุ์ โดยนำเข้ามาเลี้ยงร่วมกันภายในกลุ่ม

มีการประชุมใหญ่สมาชิกอีกครั้งในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2525 เพื่อเลือกตั้งกรรมการชุด
ใหม่และจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยกรรมการชุดใหม่มีจำนวน 11 คน ประกอบด้วย

1. นายทองแก้ว	สังข์แก้ว	ประธาน
2. นายนุ่น	หนูแก้ว	รองประธาน
3. นายจิต	แหงใจ	เลขานุการ
4. นายเอี่ยม	แก้วทอง	เหรียญกฐน
5. นางพริ้ม	รัตนะ	ผู้ช่วยเหรียญกฐน
6. นายแอ	หล้าเยะ	รองประธานฝ่ายก่อสร้าง
7. นายนอง	จันท์ช่วย	รองประธานฝ่ายสัตวบาล
8. นายรอหมาน	หมัดสอ	รองประธานฝ่ายการทำงาน
9. นายนิยม	แก้วอินทร์	กรรมการ
10. นายเขียน	สายทองแก้ว	กรรมการ
11. นางน้อม	นิลสุวรรณ	กรรมการ

และในการประชุมครั้งนี้ ได้มีการเลือกตั้งประธานสภาของกลุ่ม โดยให้ถือว่าทุกคนเป็นสมาชิกสภา ผลของการเลือกตั้งประธานสภาพร้อม รองประธานสภาและผู้เลขานุการมีดังนี้

1. นายเคล้า	แก้วเพชร	ประธานสภาพร้อม
2. นายแอ	หล้าเยะ	รองประธานสภาพร้อม
3. นายจิต	แหงใจ	เลขานุการสภาพร้อม

โดยมีการวางแผนในการทำงานที่สำคัญ คือ

1. เลือกสมาชิกทำหน้าที่เลี้ยงพ่อพันธุ์โดยทำสัญญาอย่างเป็นทางการ
2. เริ่มมีการจัดการปุ๋ยคอกโดยจัดให้มีผู้รับผิดชอบ
3. ทำรั้วแปลงหญ้าภายใน แบ่งเป็น 4 แปลง
4. ปลุกมะม่วงหิมพานต์
5. ปลุกหญ้าเสริมโคพ่อพันธุ์
6. กำหนดโทษสมาชิกที่ทุจริต ก้าวก่ายการบริหารงานกรรมการ ทำให้ทรัพย์สินกลุ่ม

เสียหาย

7. กำหนดเวลาดงทำงานตั้งแต่ 08:00 - 11:00 น. และ 14:00 - 16:00 น.

นอกจากนั้นทางกลุ่มได้มีข้อตกลงที่สำคัญในการแก้ปัญหาทุ่งหญ้าไม่เพียงพอ โดยให้มีการขยายเนื้อที่ ให้สภาตำบล และกำหนดให้ผู้สำรวจเพื่อตั้งเจ้าของเนื้อที่เป็นสมาชิกใหม่ (โดยต้องมีเนื้อที่อย่างน้อย 7 ไร่ ขึ้นไป)

ให้สภาตำบลหรือเจ้าของท้องที่เรียกเจ้าของที่ดินที่เป็นสมาชิกใหม่มาประชุม เพื่อตกลงการเป็นสมาชิกใหม่ โดยมีนายอำเภอ กำหนด สภาตำบล และกรรมการกลุ่มเลี้ยงโคเป็นประธานในที่ประชุม

- ตกลงกันว่าลูกวัวที่อายุเกิน 6 เดือนให้ออกกลับไปเลี้ยงที่บ้านตามกฎหมายของกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหญ้าไม่เพียงพอ

- คณะกรรมการเสนอเรื่องทำวัวให้เป็นเจ้าเดี่ยวและชี้แจงรายละเอียด ดังนี้

1. สมาชิกไม่ต้องเสียค่าบำรุง ไม่ต้องเสียค่าพ่อพันธุ์
2. แม้วัวจะเสียหายก็รับผิดชอบร่วมกันวัวที่เหลือก็ยังเป็นของเราอยู่
3. มีเงินกองกลางไว้ใช้ยามจำเป็น
4. เรื่องการเงิน การขายก็ตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

ประชุมครั้งนั้นมีเจ้าหน้าที่ รพช. และผู้เชี่ยวชาญออสเตรเลียซึ่งไม่เห็นด้วยกับการรวม
วัวเป็นเจ้าเดียว เสนอวิธีแก้ไข ดังนี้

1. นำโคลูกผสมหรือแม่พันธุ์พื้นเมืองไปเลี้ยงที่บ้าน 3 เดือน ให้เหลือในทุ่งหญ้า 93
ตัว (คนละตัว) เพื่อปรับปรุงพันธุ์หญ้าและภายใน 1 ปี หยุดปล่อยโคเข้าไปในทุ่งหญ้าหลังจาก
นั้นค่อยเริ่มต้นใหม่

2. ปลูกหญ้าแล้วตัดให้โคขังคอกกิน

3. ลดจำนวนโคลงเรื่อย ๆ

4. ขยายทุ่งหญ้าออกไปอีก

ในเดือนสิงหาคม 2525 ทางกลุ่มได้มีการประชุมใหญ่สมาชิก เพื่อเลือกตั้งกรรมการชุด
ใหม่อีกครั้ง โดยให้มีการรวมกลุ่มจำนวน 19 คน ซึ่งผลของการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มทั้ง
19 คนมีดังนี้ คือ

1. นายเคล้า	แก้วเพชร	ประธานคณะกรรมการ
2. นายนุ่น	หนูแก้ว	รองประธาน
3. นายเซย	สังขเวทย์	รองประธาน
4. นายจิต	แหงใจ	เลขานุการ
5. นายแอ	หล้าเยะ	ฝ่ายก่อสร้าง
6. นายนอง	จันทร์ช่วย	ฝ่ายสัตวบาล
7. นายเกลือม	แก้วกลับ	ผู้ช่วยสัตวบาล
8. นายเอื้อม	แก้วทอง	เหรัญญิก
9. นางพริ้ม	รัตนะ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
10. นางน้อม	นิลสุวรรณ	ฝ่ายบริการ
11. นางคุ้ม	แก้วเพชร	ผู้ช่วยฝ่ายบริการ
12. นายร้อหมาน	หมัดสอ	ดำเนินงานทั่วไป
13. นายนอม	ขุนดำ	ผู้ช่วยงานทั่วไป
14. นายดำโหะ	เหล็มน้อย	บริหารภายใน
15. นางเฟิน	เจริญสุข	กรรมการ
16. นายนิยม	แก้วอินทร์	กรรมการ

17. นายเขียน	สายทองแก้ว	กรรมการ
18. นายวิล	หนูทอง	กรรมการ
19. นายเจริญ	แก้วเพชร	กรรมการ

และทางกลุ่มได้พิจารณายกร่างระเบียบข้อบังคับของกลุ่มขึ้นมาใหม่ที่มีรายละเอียดครอบคลุมต่อการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งระเบียบข้อบังคับกลุ่มได้ถูกนำมาปฏิบัติจนถึงปัจจุบันซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเป็นการวางกฎเกณฑ์ ในการจัดการองค์กรของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในประเด็นการจ้างองค์กร จ้างมาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษา

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการองค์กรของกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่า อ.เมือง จ.สงขลา กลุ่มเลี้ยงโคเกาะเต่าเกิดขึ้นจากการริเริ่มของนายจำนงค์ นันทสารโร ซึ่งเป็นกำนัน ต.เกาะเต่า (ประธานสภาตำบล) ในขณะนั้น และ รตอ. เฟื่อง ชาตรัตน์ ผู้เป็นพี่ชาย

มีความคิดร่วมกันเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินงานในหมู่บ้าน และเห็นว่า ต.เกาะเต่านี้มีพื้นที่สาธารณะน่าจะใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับมติสภาตำบลที่เห็นว่าที่สงวนอันกว้างใหญ่นี้เหมาะที่จะเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

กำนันจำนงค์ นันทสารโร จึงได้เริ่มดำเนินการของงบประมาณจากสภาตำบลมาปรับโฉมพื้นที่ดังกล่าวเพื่อปลูกหญ้าที่ประมาณ 80 ไร่เพื่อให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ด้วยการตัดหญ้าไปเลี้ยงวัว

หลังจากนั้นทั้งสองจึงร่วมกับนายสมปอง คงประดิษฐ์ เรียกประชุมชาวบ้านทั้งตำบลเพื่อปรึกษาหารือกันถึงเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงวัวในที่สาธารณะ หลังจากการพูดคุยก็สามารถรวบรวมสมาชิกได้ประมาณ 120 คน แต่เมื่อมาตกลงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ร่วมกันแล้ว มีหลายคนไม่สามารถปฏิบัติได้จึงลาออกไป

วันที่ 15 มีนาคม 2526 ซึ่งเป็นวันเลือกคณะกรรมการกลุ่มปรากฏว่ามีสมาชิกเพียง 53 คน ผู้ที่ไม่มาคือผู้ที่ออกจากการเป็นสมาชิก โดยตกลงกันว่าค่าสมัครที่จ่ายไว้ก็ยกให้กลุ่มไป

คณะกรรมการบริหารชุดแรกของกลุ่มมีรายชื่อดังนี้

1. รตอ. เฟื่อง	ชาตรีรัตน์	ประธาน
2. นายหอม	สุขศรี	รองประธาน
3. นายหมาน	ริตโต	รองประธาน
4. นายถาวร	พันธุ์รัตน์	เหรัญญิก
5. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นายสีทอง	ไชยบัญญัติษฐ์	เลขานุการ
7. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	ผู้ช่วยเลขานุการ
8. นายพิน	เพชรรัตน์	กรรมการ
9. นายคล้าย	ไชยรัตน์	กรรมการ
10. นายสุก	ทองเจริญ	กรรมการ
11. นายจ่านงค์	นันทลาโร	กรรมการ
12. นายนุ้ย	รักษ์สุวรรณ	กรรมการ

สมาชิกตกลงกันว่าสมาชิกที่ขาดการทำงานร่วมกันจะต้องเสียค่าปรับครั้งละ 30 บาท และต้องนำโคตัวเมียมารวมกันคนละ 1 ตัว ตามคุณสมบัติที่กำหนดร่วมกัน (ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป) ให้กับคณะกรรมการตรวจรับแม่โค โดยประมาณราคาวัวตามตลาด ประมาณตัวละ 3,500 บาท แม้ขนาดวัวจะแตกต่างกันไปบ้างก็ยึดหยุ่นให้ไม่ต้องจ่ายเพิ่มหรือทอนเงิน

ช่วงปี 2526 - 2527 คณะกรรมการของกลุ่มได้ดำเนินการบริหารกลุ่ม โดยมีการจัดการประชุมสมาชิกและคณะกรรมการรวม 4 ครั้ง ซึ่งมีประเด็นต่าง ๆ จากการประชุมที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญดังนี้คือ

ครั้งที่ 1 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2526

1. สมาชิกตกลงให้จัดตั้งกลุ่มเลี้ยงโคพันธุ์ขึ้น โดยได้รับความสนับสนุนจากสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) จังหวัดสงขลา ให้ยืมโคพ่อพันธุ์มาก่อน 1 ตัว โดยให้นายสีแก้ว ไชยบัญญัติษฐ์ เป็นผู้รับเลี้ยง
2. สภาตำบลอนุมัติให้จัดตั้งคอกโครวมขึ้นที่ดินสงวน หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะแก้วเนื้อที่ประมาณ 250 ไร่

ครั้งที่ 2 วันที่ 2 มีนาคม 2526

สรุปผลการประชุม

1. สมาชิกที่เข้าชื่อจัดตั้งในครั้งแรก ตกลงที่จะตั้งกลุ่มแน่นอน
2. สมาชิกลงมติเป็นเอกฉันท์ให้เสียค่าธรรมเนียมคนละ 20 บาท เพื่อเป็นทุนสำรองในการดำเนินงาน และรวบรวมเงินได้ 1,720 บาท
3. สมาชิกตกลงจะทำงานร่วมกันในเนื้อที่ที่สภาตำบลอนุมัติให้ในวันอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ โดยเริ่มทำงานเวลา 9:00 น. เลิกเวลา 16:00 น.

ครั้งที่ 3 วันที่ 15 มีนาคม 2526

สรุปผลการประชุม

1. วันนี้สมาชิกเข้าร่วมประชุม จำนวน 53 คน จากผู้เข้าชื่อทั้งหมด 86 คน ที่ไม่มาประชุมในวันนี้ปรากฏว่าไม่สมัครใจที่จะเป็นสมาชิกต่อไป โดยยินยอมไม่รับเงินค่าธรรมเนียมคืนและมอบให้กลุ่มนำไปดำเนินการได้

2. สมาชิกที่มาประชุมในวันนี้ ได้ลงมติเลือกคณะกรรมการบริหารของกลุ่ม ดังนี้

1. ร.ต.อ. เพ็อง	ชาตรีรัตน์	ตำแหน่ง	ประธาน
2. นายหอม	สุขศรี	ตำแหน่ง	รองประธาน
3. นายหมาน	ริตโต	ตำแหน่ง	รองประธาน
4. นายถาวร	พันธุรัตน์	ตำแหน่ง	เหรัญญิก
5. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นายสีทอง	ไชยบัญญัติษฐ์	ตำแหน่ง	เลขานุการ
7. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยเลขานุการ
8. นายพิณ	เพชรรัตน์	ตำแหน่ง	กรรมการ
9. นายคล้าย	ไชยรัตน์	ตำแหน่ง	กรรมการ
10. นายสุก	ทองเจริญ	ตำแหน่ง	กรรมการ
11. นายจำนงค์	นนทสาโร	ตำแหน่ง	กรรมการ
12. นายนุ้ย	รักษ์สุวรรณ	ตำแหน่ง	กรรมการ

3. สมาชิกลงมติให้สมาชิกที่ไม่มาทำงานในวันหนึ่ง ๆ เสียค่าปรับวันละ 30 บาทและจะเสียเงินในวันทำงานถัดไป

4. เวลาลงทำงานให้สมาชิกมาพร้อมกันที่คอกโครมก่อนเวลา 9:00 น. เมื่อถึงเวลาจะได้ลงงานทันที

5. ในการประชุมตกลงครั้งต่อไป ให้คณะกรรมการเข้าประชุม สมาชิกไม่ต้องมาประชุม นอกจากการประชุมใหญ่

ครั้งที่ 4 วันที่ 1 มิถุนายน 2526

สรุปผลการประชุม

1. รับรองการประชุมครั้งที่แล้ว
2. กำหนดคุณสมบัติของแม่โคที่นำเข้าคอก
3. แต่งตั้งกรรมการที่จะตรวจรับแม่โค
4. นัดวันนำวัวเข้าคอกรวม-75-

ต้นปี 2527 โครงการสภาตำบลเกาะเต่า ได้อนุมัติงบประมาณสนับสนุนกลุ่มเลี้ยงโคจำนวน 49,500 บาท เพื่อใช้ในการก่อสร้างคอกวัวและถังเก็บน้ำ ซึ่งมีรายละเอียดของโครงการที่ทางกลุ่มได้กำหนดร่วมกันคือ

- สร้างคอกวัว กว้าง 9 ยาว 45 เมตร ใช้แปลนของกรมโยธาธิการ
- สร้างถังเก็บน้ำแบบ ค.4/4.5

เริ่มดำเนินการ 1 เมษายน - 15 พฤษภาคม 2527

คนงาน 15 คน ช่างฝีมือ 1 คน ช่างคุมงาน 1 คน ค่าจ้างแรงงานวันละ 60 บาท

ค่าแรงงาน 49,500 บาท

- ค่าจ้าง 60 บ./วัน เป็นเงิน 40,500 บาท
- ช่างฝีมือ 140 บ./วัน เป็นเงิน 6,300 บาท
- ค่าคุม 60 บ./วัน เป็นเงิน 2,700 บาท

1. เรืองสร้างโรงเรือน สถานที่สร้างต่อจากคอกเดิมไปทางทิศใต้
2. สถานที่สร้างถังน้ำ ทางทิศตะวันออกของคอกสร้างใหม่ ประมาณ 100 เมตร
3. คนงานที่ทำงานทั้งหมดจะใช้คนงานของกลุ่มเลี้ยงโคทั้งหมด

4. ช่างคุมงาน ให้ไว้บุคคลต่อไปนี้

- นายคล้าย ไชยรัตน์
- นายสุก ทองเจริญ
- นายเร็น ไชยรัตน์
- นายเจะเหม อิกะศิริ

โดยผลัดเปลี่ยนกันมาคุมงานวันละ 1 คน 4 วัน/ครั้ง

5. คนงานทำงานวันละ 9 คน โดยกรรมการกลุ่มจะจัดรายชื่อให้ที่หลัง

6. ให้สมาชิกนำเอาลูกวัวที่ติดแม่ออกจากกลุ่มภายในวันที่ 15 เมษายน 2527 ถ้าไม่นำออกปรับวันละ 10 บาท

7. เรื่องเงินค่าปรับที่ผ่านมาให้มาเสียภายในวันที่ 15 เมษายน 2527 เป็นวันสุดท้าย

- ถ้าขาดทำงานอาทิตย์แรกให้นำเงินค่าปรับมาเสียในอาทิตย์ต่อไป
- เงินค่าปรับที่ค้างจ่ายถ้าไม่จ่ายภายในที่กำหนด ทางกลุ่มจะคิดดอกเบี้ยร้อยละ

1 บาท

ตลอดปี 2527 ทางกลุ่มประสบปัญหาเรื่องการจัดการภายในของกลุ่ม โดยเฉพาะในประเด็นการได้รับงบประมาณจากทางราชการสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น ปัญหาระบบบัญชีไม่ชัดเจน การเบิกจ่ายงบประมาณ การนำงบประมาณมาทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเช่น นำไปทำรั้ว ซื่อลวดหนาม ฯ ตลอดถึงการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกที่ต้องการลาออกจากกลุ่ม การถอนหุ้นคืนจากกลุ่ม ซึ่งดูได้จากสรุปการประชุมของคณะกรรมการกลุ่มเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2527 มีเรื่องพิจารณาที่สำคัญ 4 เรื่อง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสาระของการประชุมได้ชี้ให้เห็นขบวนการในการจัดองค์กรของกลุ่มจึงยกมาประกอบการศึกษาดังนี้คือ

1. พิจารณาการทำงานจากงบประมาณที่ได้จาก กสช. ของสมาชิก
2. การรับล่อมลวดหนามให้สวนป่า ของป่าไม้อำเภอ
3. พิจารณาสมาชิกที่ลาออก และรับเข้าใหม่
4. เรื่องอื่น ๆ ถ้ามี

ผลการประชุม

1. การทำงานของกลุ่มที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กสช. ในการสร้างคอกวัวทาง
กลุ่มได้แบ่งพื้นที่คอกวัวออกเป็น 12 ห้องแล้ว แบ่งให้สมาชิกชนดินให้เต็ม

ห้องละ 4 คนคือ

ห้องที่ 1	นายยวง	นางพริ้ม	นายนุ้ย	นางทิง
ห้องที่ 2	นายหมัดนุ	นายลีต	นายหมัด (ถึก)	นางจั้น
ห้องที่ 3	นายถาวร	นายหนูแก้ว	นายสมปอง	นายสีทอง
ห้องที่ 4	นายแคล้ว	เชียว	นายพิศ	อารีรัตน์
ห้องที่ 5	นางแดง	นายหมี	นายสีแก้ว	นายและ
ห้องที่ 6	นายสุก	นางหนูกลิน	เซน	นายนอม
ห้องที่ 7	แตว	ทอง	จับ	เริญ
ห้องที่ 8	ห้วน	หนุด	เจะเหม	สุคนธ์
ห้องที่ 9	เจ๊ะอี	แอ	เทรอด	พร้อม
ห้องที่ 10	สวัสดิ์ (กา)	วิชัย	อุดม	ชีก
ห้องที่ 11	กิมลีน	แปลก	เอี้ยน	สวัสดิ์ มุ่ย
ห้องที่ 12	นายทรน	ทมาน	หะยีแอ	หะยีหลี

2. การล้อมสวนป่า เอาเงินค่าแรง กสช. ไปซื้อลวดหนาม คุณถาวร เสนอให้เอาเงิน
ค่าแรงมาซื้อลวดหนาม ไม่ให้เอาของมาแทนตัวเงิน ถ้าได้จะนำไปทำหลังจากทำคอก กสช.
เสร็จแล้ว

3. การซื้อหุ้นของนายณรงค์ แก้วมณี ได้ขายให้ นางสาวน (แมว) พันธุ์รัตน์
เป็นเงิน 3,000 บาท แต่จ่ายให้นายณรงค์ แก้วมณี เพียง 2,500 บาท ที่เหลือ 500 บาท
เป็นเงินของกลุ่ม และนางกิมลีน ซึ่งนายณรงค์มอบหมายให้รับเงินแทน ได้รับเงินไปแล้ว

4. การขยายรั้วหญ้าทางด้านทิศใต้ของโรงเรียนบ้านบ่ออิฐ เว้นไว้ตั้งหญ้าสำหรับหัวประตู
5 ม. เว้นที่ไว้ทำถนน 8 ม. รวม 13 ม.

5. สมาชิกที่ลาออกต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานการพิจารณา
การพิจารณาการลาออกของสมาชิกต้องทำตามลำดับก่อน - หลัง

6. การมาทำงานของสมาชิก เริ่มทำตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน เพื่อไปบุกเบิก รั้วหน้าแปลงใหม่ ไครขาดต้องเสียค่าปรับตามระเบียบ การติดต่อสมาชิกมอบให้เลขาฯ และผู้ช่วยเลขานุการ

7. การติดตามเงินค่าแรงงาน กสช. คณะกรรมการมอบให้คุณถาวรชี้แจงเรื่องเงินค่าแรงงานทั้งหมด ปรากฏว่าเงินทั้งหมดรับมาเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่ 28 สิงหาคม 2527 จึงมอบให้ประธานกลุ่มเลี้ยงโคติดตามผลจากสภาตำบล ในวันที่ 8 กันยายน 2527 นี้ (ซึ่งเป็นวันประชุมสภาตำบล พร้อมด้วยคุณสมาน ริตโต ซึ่งเป็นรองประธานกลุ่มเลี้ยงโค)

8. เรื่องการขายวัวในกลุ่มที่พิการขายไป 800 บาท ให้นายผุด เงินจะชำระให้ในเดือนสิงหาคมนี้

9. เรื่องการเงินของกลุ่ม นายห้วนเสนอให้เก็บเงินไว้ที่เหรียญกษาปณ์ 2 คน

10. ให้คัดเลือกวัวในกลุ่มขายประมาณ 10 ตัว ภายในเดือนตุลาคม 2527 สมาชิกทุกคนยอมรับ

11. เวยามประจำวันให้เพิ่มนางสาวแมงเข้ามาเสริมอีก 1 คน เป็นการชั่วคราว จากการประชุมคณะกรรมการกลุ่มในวันที่ 16 กันยายน 2527

ผลการประชุม มีดังนี้คือ

1. รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ 8
2. ให้เลขาบันทึกการประชุมให้ชัดเจนถูกต้อง
3. เงิน กสช. เบิกมางวดแรก 16,500 บาท กลุ่มได้รับ 2,000 บาท เงินที่เหลืออยู่ที่คณะกรรมการเบิกจ่ายเงินอีก 14,500 บาท กลุ่มมีมติให้ประธานกลุ่มเลี้ยงโคดำเนินการยื่นเรื่องราวให้สภาตำบลทราบ และหาช่องทางเพื่อนำเงินมาจ่ายให้กับกลุ่มต่อไป
4. เรื่องส่วนายห้วน นายสีทองรับดำเนินการ
5. เรื่องขายชีวัวอนุญาตให้ขายต่อไปได้ ขายเฉพาะวันอาทิตย์วันเดียว และสมาชิกที่ขายอย่างน้อยต้องมี 2 คน
6. ให้จ่ายเงินของกลุ่มแก่นายณรงค์ 2,500 บาท
7. ห้ามมิให้สมาชิกนอนในห้องเก็บของโดยเด็ดขาด

จากผลการประชุมครั้งสุดท้ายของคณะกรรมการกลุ่มเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2527 ซึ่งมีวาระการประชุม คือ

1. เงินค่าแรง กสช.
2. ทำรั้วหญ้าชั้นต่อไป
3. เรื่องอื่น ๆ ถ้ามี

ผลการประชุม มีดังนี้

1. เงินค่าแรง กสช.จำนวน 14,500 บาท ที่ค้างอยู่ยังไม่ทราบผล คอยฟังผลจากการประชุมสภาตำบลในครั้งต่อไป (8 ธันวาคม 2527) โดยให้กรรมการกลุ่มเลี้ยงโค 6 คนไปฟังผล ที่ประชุมของสภาตำบล คือ

- นายสมาน รัตโต
- นายถาวร พันธุ์รัตน์
- นายสีทอง ไชยบุญดิษฐ์
- นายวันหนุด และเจริญ
- นายสมปอง คงประดิษฐ์
- นายคล้าย ไชยรัตน์

2. ขยายรั้วหญ้าแปลงใหม่ รองผู้ว่า ฯ ราชการจังหวัดสงขลาขอเวลาสำรวจพื้นที่ทำโรงพยาบาลเสพติด ถ้าวจะไปเข้าซ้อนกันจึงขอให้รอไว้ก่อน ประธานกลุ่มเลี้ยงโคขอเวลาไปติดต่อภายใน 3 วัน นับจากวันนี้

3. คุณถาวร พันธุ์รัตน์ เสนอให้ประธานกลุ่มเลี้ยงโคดำเนินการเสนอเรื่องราวที่ดินสงวนที่สภาตำบลมอบให้กลุ่มเลี้ยงโค ไปตามขั้นตอนจากสภาถึงอำเภอถึงจังหวัดให้เรียบร้อยเสียที

4. นายคล้าย ไชยรัตน์ เสนอให้แบ่งรั้วหญ้าที่คอกโคออกเป็น 2 แปลง โดยใช้ลวดหนามกั้นกลาง กลุ่มจะดำเนินการกันรั้วกลางให้ จัดทำรั้วในอาทิตย์ต่อไป โดยใช้ไม้ที่สังซื้อ

5. การซื้อลวดหนามจะใช้เงิน กสช. ชื่อจำนวน 20 ม้วน โดยให้นายนอม สุขศรี พี่คล้าย คุณถาวร และคุณสมาน ไปสืบราคาโดยแจ้งผลในวันอาทิตย์ต่อไป

6. ขออนุมัติจ่ายเงินค่าเสารั้วจำนวน 500 ต้น เป็นเงิน 5,200 บาท

7. เดือนกุมภาพันธ์ 2528 จะใช้ขังวัวโดยวิธีหมุนเวียนคอกขังวัวในแปลงหญ้า 15 วันต่อครั้ง

8. การจัดเวรยามเริ่มจัดเวรใหม่ในต้นปี 2528 (มกราคม) ตามความเหมาะสม สมาชิกเข้าร่วมประชุมในวันนี้ จำนวน 37 คน

มกราคม 2528 มีสมาชิก 52 คน สมาชิกลาออก 7 คน สมัครใหม่ 2 คน รวม 47 คน ให้นายสีแก้ว ไชยบัญญัติษฐ์ เป็นประธานชั่วคราวในการเลือกคณะกรรมการชุดใหม่โดยวิธีเปิดเผย ผลการเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ เป็นดังนี้

1. นายคล้าย	ไชยรัตน์	ประธาน
2. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	รองประธาน
3. นายถาวร	พันธุรัตน์	กรรมการ
4. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	กรรมการ
5. นายสมาน	ริตโต	กรรมการ
6. นายสีทอง	ไชยบัญญัติษฐ์	กรรมการ
7. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	กรรมการ
8. นายสีแก้ว	ไชยบัญญัติษฐ์	กรรมการ
9. นายยวง	จันทลิก	กรรมการ

คณะกรรมการชุดใหม่ ได้เข้ามาแก้ไขปัญหาที่ค้างคาใจสมาชิกในเรื่องการบริหารจัดการ เรื่องงบประมาณที่ไม่เป็นระบบและจัดให้มีการแบ่งงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและ กรรมการกลุ่มในการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากการประชุมของคณะกรรมการชุดใหม่ที่สำคัญและมีข้อสรุปที่ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในสมุดบันทึกการประชุมการทำงานของกลุ่มเช่น

บันทึกการประชุมสามัญครั้งที่ 3/2528

1. เรื่องบัญชีสำหรับลงเวลาการทำงานของสมาชิก ที่ประชุมโดยสมาชิกเสียงข้างมาก มีมติให้มีสมุดคนละ 1 เล่ม เพื่อลงเวลาทำงานโดยให้กรรมการลงชื่อ วันที่ไว้เป็นหลักฐาน
2. ให้คณะกรรมการแจ้งวันไม่มาทำงานของสมาชิกทุกเดือน เพื่อทวงเงินค่าปรับ ถ้าหากไม่เสียค่าปรับจะหักผลประโยชน์คือเงินปันผลตอนสิ้นปี หรือหากหักแล้วไม่พอให้ถือเป็นหนี้สูญหาย

3. การเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มใหม่ เพื่อบริหารกลุ่มต่อไป สมาชิกทั้งหมดมีมติให้คณะกรรมการชุดเดิมบริหารอีกต่อไป

4. เรื่องวันทำงาน ตอนนี้ให้ทำเดือนละ 1 ครั้ง คือวันอาทิตย์สัปดาห์แรกของเดือนหรือสัปดาห์ต่อไป แล้วแต่กรรมการเห็นสมควร

5. การทำงานของสมาชิกจะทำงานทุกวันอาทิตย์ ผู้ที่ไม่มาทำงานจะหักผลประโยชน์ต่อหลัง เริ่มทำงานเวลา 9:00 น. เลิกเวลา 15:00 น.

พฤศจิกายน 2530 สมาชิกมีมติให้เลี้ยงไก่เพิ่มเติมเพื่อให้สมาชิกมีเงินปันผลแต่ละปีเพิ่มขึ้น เนื่องจากสมาชิกหลายคนเลี้ยงที่บ้านเห็นว่าได้ผลดี โดยใช้พื้นที่ส่วนที่ไม่สามารถปลูกหญ้าได้ (ดินทราย) จึงร่วมกันลงทุนคนละ 3,000 บาท โดยประธานกลุ่มไปตกลงกับกลุ่มออมทรัพย์ว่าสมาชิกคนใดจะกู้เงินเท่าไรเพื่อนำมาร่วมลงทุน ให้เจ้าตัวรับผิดชอบจ่ายดอกเบี้ยตอนสิ้นปี แล้วค่อย ๆ หักเงินต้นจากเงินปันผล (ปัจจุบันนี้หักหมดแล้ว)

หากสมาชิกลาออกกลางคัน กลุ่มจะเป็นผู้รับซื้อหุ้นเลี้ยงไก่นั้น ๆ เองและติดต่อประสานงานกับบริษัทเมืองเกษตรในการดำเนินการ (รับจ้างเลี้ยง)

ธันวาคม 2530 นายแคล้ว รองประธาน ติดต่อกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสงขลา เพื่อขยายเขตโดยใช้เงินกลุ่มประมาณ 20,000 บาท และขอความร่วมมือจากผู้ที่ต้องการใช้คนละ 1,000 บาท บุคคลใดมาขอใช้ทีหลังจะต้องชดใช้คนละ 2,000 บาท

จากการที่ทางกลุ่มได้ตัดสินใจลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่และเป็นการหารายได้เพิ่มให้กับกลุ่ม ดังนั้น ในการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มในวันที่ 1 มกราคม 2532 จึงมีการเพิ่มกรรมการเป็น 15 คน จากบันทึกการประชุมสามัญประจำปี 2531 ในวันที่ 1 มกราคม 2532 ปรากฏว่า ได้คณะกรรมการบริหารกลุ่มดังนี้

1. นายแคล้ว	พันธุรัตน์	ประธานกลุ่มเลี้ยงโค
2. นายสมาน	ริตโต	รองประธานคนที่ 1
3. นายคล้าย	ไชยรัตน์	รองประธานคนที่ 2
4. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	เหรัญญิก (วัว)
5. นายถาวร	พันธุรัตน์	เหรัญญิก (ไก่)
6. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	เลขานุการ
7. นายยวง	จันทฤทธิ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

8. นายवास	พงศ์เจริญ	ผู้ช่วยเหรียญก (ไก่)
9. นายหนูแก้ว	ไชยบัญญัติษฐ์	ผู้ช่วยเหรียญก (ไก่ฝ่ายชาย)
10. นายเจ๊ะเหม	เอกะศิริ	ผู้ช่วยเหรียญก (วัว)
11. นายหมัดนุ	หมานเจริญ	ผู้ช่วยเหรียญก (วัวฝ่ายชาย)
12. นายยอด	แสงสุวรรณ	ผู้ช่วยเหรียญก (ไก่)
13. นายหมัด	หิมเจริญ	ผู้ช่วยเหรียญก (วัว)
14. นายสีทอง	ไชยบัญญัติษฐ์	ทั่วไป
15. นายสุคนธ์	เพชรวงค์	ทั่วไป

ปลายปี 2532 ทางกลุ่มได้เสนอแนวทางเพื่อปรับปรุงการบริหารการจัดการภายในกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง โดยมีการกำหนดให้สมาชิกเข้าเวรประจำกลุ่มในการทำกิจกรรมของกลุ่มคือการดูแลฟาร์มไก่และวัวภายในกลุ่มเต็มเวลา โดยแบ่งกลุ่มละ 2-3 คน ออกเป็น 14 กลุ่ม คือ

1. วันเสาร์	สุทิน	ถาวร	สมพร
2. วันอาทิตย์	วิชัย	หนูแก้ว	
3. วันจันทร์	ชำ	วัน	สว่าง
4. วันอังคาร	นอม	ทิ่ง	อารีรัตน์
5. วันพุธ	ยี่หลิ	ทรน	สมาน
6. วันพฤหัสบดี	หวัง	แอ	เจ๊ะเหม
7. วันศุกร์	สงบ	ตัน	และ (จินต์)
8. วันเสาร์	ยวง	สมปอง	นงเยาว์
9. วันอาทิตย์	वास	เขต	
10. วันจันทร์	สีทอง	คล้าย	
11. วันอังคาร	สุคนธ์	นัย	หวัน
12. วันพุธ	หมัด	หมัดนุ	
13. วันพฤหัสบดี	แคล้ว	ยอด	จับ
14. วันศุกร์	กา	ทอง	หนูกลิน

และในการประชุมครั้งเดียวกันนี้ทางกลุ่มได้เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มขึ้นมาใหม่ โดยลดจำนวนลงเหลือ 9 คน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานและสาเหตุหนึ่งก็คือการบริหาร จัดการกลุ่มเริ่มเป็นระบบ ลงตัวมากขึ้น คณะกรรมการชุดใหม่ 9 คน ประกอบด้วย

1. นายแคล้ว	พันธุรัตน์	ประธานกรรมการ
2. นายคล้าย	ไชยรัตน์	รองประธาน
3. นายสมาน	ริตโต	เลขานุการ
4. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	เหรัญญิก (วัว)
5. นายถาวร	พันธุรัตน์	เหรัญญิก (ไก่)
6. นายหนูแก้ว	ไชยบัญญัติษฐ์	ผู้ช่วยเหรัญญิก (วัว)
7. นายยอด	แสงสุวรรณ	ผู้ช่วยเหรัญญิก (ไก่)
8. นายสมปอง	คงประติษฐ์	เลขานุการ
9. นายเจ๊ะหม	เอกะศิริ	กรรมการ

จากบทเรียนของกลุ่มที่เกิดความขัดแย้งกัน อันเนื่องมาจากการบริหารการจัดการเรื่องระบบการทำงานและการบริหารการเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการในปี 2527 ในปี 2535 ทางกลุ่มได้รับงบประมาณสนับสนุนในการปรับปรุงแปลงหญ้าจากทางราชการจำนวน 584,300 บาท ทางกลุ่มสมทบเงินของกลุ่มจำนวน 200,000 บาท และได้มีการจัดการองค์กรในการบริหารให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยคู่ได้จากผลสรุปการประชุมของกลุ่ม ในวันที่ 14 มกราคม 2535 คือ

1. ประธานได้แจ้งให้ทราบว่า ตามที่ทางกลุ่มได้เสนอโครงการเพื่อขอเงินงบประมาณจากทางราชการ เพื่อปรับปรุงแปลงหญ้าของกลุ่มนั้น บัดนี้ทางกระทรวงมหาดไทยได้อนุมัติเงินงบประมาณตามโครงการที่ขอไปแล้ว เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2535 เป็นเงินจำนวน 784,300 บาท ในวงเงินนี้เป็นเงินสะสมของราษฎร (สมาชิก) จำนวน 200,000 บาท และได้มีการจัดการองค์กรในการบริหารให้รัดกุมยิ่งขึ้น

2. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานและสืบราคามีดังนี้

1. นายแคล้ว	6. นายเขต	10. นายแอ
2. นายสมาน	7. นายวาส	11. นายสีทอง
3. นายถาวร	8. นายหมัดถึก	12. นายคล้าย
4. นายสมปอง	9. นายยอด	13. นายหมัดหนู

5. นายหนูแก้ว

2.1 คณะกรรมการสืบราคา

2.2 สืบราคาดินถม(หน้ที่ดิน) นายสมาน นายสมปอง นายเขต

2.3 สืบราคาปุ๋ยยูเรีย นายสมาน นายแคล้ง นายคล้าย

2.4 สืบราคาค่าไถ นายถาวร นายหมัดตึก นายสมาน

2.5 สืบราคาเครื่องตัดหญ้า นายถาวร นายหนูแก้ว นายवास

2.6 ปุ๋ยคอก นายหมัดหนู นายเอ นายสีทองและสมาชิกทุกคน
นายवास พงศ์เจริญ บันทึก

จากปี พ.ศ. 2533 - 2536 ได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มปีละ 1 ครั้ง ส่วนใหญ่จะเป็นคณะกรรมการชุดเดิม โดยเฉพาะประธานคณะกรรมการกลุ่ม จะได้รับเลือกให้เป็นประธานทุกครั้งในปี 2536 ทางกลุ่มได้เลือกตั้งคณะกรรมการขายวัวขึ้นมาชุดหนึ่ง จำนวน 5 คน เพื่อทำหน้าที่ในการขายวัวของกลุ่ม

รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วย

1. นายแคล้ว	พันธุรัตน์	ประธานคณะกรรมการ
2. นายสมาน	ริตโต	รองประธาน
3. นายคล้าย	ไชยรัตน์	กรรมการ
4. นายหนูแก้ว	ไชยบัญญัติษฐ์	เหรัญญิกฝ่ายวัว
5. นายวิชัย	ไชยบัญญัติษฐ์	ผู้ช่วยเหรัญญิกฝ่ายวัว
6. นายสมปอง	คงประติษฐ์	เหรัญญิกฝ่ายไก่
7. นายยอด	แสงสุวรรณ	ผู้ช่วยเหรัญญิกฝ่ายไก่
8. นายถาวร	พันธุรัตน์	ประชาสัมพันธ์
9. นายสุคนธ์	เพชรวงค์	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์

คณะกรรมการขายวัว ประกอบด้วย

1. นายหนูแก้ว	ไชยบัญญัติษฐ์	ประธาน
2. นายหมัดหนู	หมานเจริญ	รองประธาน

3. นายหัตต์	หิมาเจริญ	กรรมการ
4. นายยอด	แสงสุวรรณ	กรรมการ
5. นายสมปอง	คงประดิษฐ์	กรรมการ

ปัจจุบันกลุ่มเลี้ยงโคเกาะแก้ว มีเนื้อที่ 2 แปลงประมาณ 240 ไร่ (180 + 60) มีสมาชิกจำนวน 38 คน มีวัวในกลุ่มจำนวน 120 ตัว พ่อพันธุ์ 3 ตัว

จะเห็นได้ว่าการจัดการองค์กรของกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา มีการปรับตัว ปรับกลไกในการบริหารองค์กรอยู่เสมอ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ตลอด เช่น การพยายามประสานงานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ โดยจัดบุคคลกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนในการทำบทบาทหน้าที่ ที่ทางกลุ่มมอบหมาย หรือการคิดใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในกรณีของการระดมทุนกันภายในกลุ่มเพื่อเลี้ยงไก่เนื้อ โดยศึกษาบทเรียนจากการเลี้ยงไก่เนื้อของสมาชิกในหมู่บ้านใกล้เคียงมาเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจดำเนินการ และจัดกลไกของกลุ่มนั้นมาดูแล มารับผิดชอบอย่างเป็นทางการ ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง มั่นคงจนถึงปัจจุบัน

สรุป

การจัดองค์กรของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม สรุปได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปข้อมูลการจัดองค์ประกอบกลุ่มเลี้ยงโค

	กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า อ.จະนะ จ.สงขลา	กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา
<p>1. การกำหนดส่วนงานและการแบ่งงาน</p> <p>1.1 วัตถุประสงค์ของกลุ่ม</p> <p>1.2 การแบ่งกลุ่มงานทั้งงาน</p>	<p>1. ต้องการให้บริเวณทุ่งหญ้าเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์สาธารณะ สำหรับกลุ่ม ให้สมาชิก ได้ประโยชน์</p> <p>2. เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ โดยให้ส่งแม่ส่งหญ้าเพียงพอ ซึ่งเป็นรายได้แก่สมาชิก</p> <p>3. รวบรวมกลุ่มสมาชิกให้ทำงานร่วมกัน โดยรู้จักหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ของกลุ่ม ซึ่งมีพื้นฐานประชาธิปไตยขั้นต้น</p> <p>1. มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม 19 คน</p> <p>2. มีคณะกรรมการฝ่ายชาย 7 คน</p> <p>3. มีคณะกรรมการสตรี 9 คน</p> <p>4. จัดเวรยามคืนละ 6 คน</p> <p>5. จัดเวรยามออกเป็น 9 ชุด ๆ ละ 8-15 คน ทำงานหมุนเวียนกันในการดูแลวัวและทำงานในกลุ่ม</p>	<p>1. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรระดับ ทุกระดับ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข</p> <p>2. เพื่อสนับสนุนขั้นพื้นฐานในการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย</p> <p>3. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกร ผู้เลี้ยงวัวพันธุ์ผสมเอง ในพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว และพื้นที่ตำบลใกล้เคียง เปลี่ยนเป็นวัวพันธุ์</p> <p>4. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกร ได้ผลิตเมล็ด และขายได้เพิ่มขึ้น</p> <p>5. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิก ได้แสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผล และมีคุณธรรม</p> <p>1. มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม 9 คน</p> <p>2. มีคณะกรรมการฝ่ายชาย 5 คน</p> <p>3. มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบเรื่อง 4 คน</p> <p>4. จัดเวรยามคืนละ 2-3 คน</p> <p>5. จัดเวรทำงานออกเป็น 14 ชุด ๆ ละ 2-3 คน ทำงานหมุนเวียนกันในการดูแลวัวและทำงานในกลุ่ม</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

	กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า อ.ฉะนะ จ.สงขลา	กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา
<p>2. การกำหนดความรับผิดชอบภายในองค์กร</p> <p>2.1 การคัดเลือกประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่ม</p> <p>2.2 ตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์กร</p>	<p>1. เลือกประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่มจากการประชุมใหญ่ประจำปีของสมาชิก โดยวิธีเสนอชื่อและใช้การโหวตด้วยการยกมือ</p> <p>มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม 19 คน ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานคณะกรรมการ 2 คน 2. รองประธาน 2 คน 3. ฝ่ายก่อสร้าง 1 คน 4. ฝ่ายสัตวบาล 2 คน 5. เภรัญญิก 2 คน 6. ฝ่ายบริหาร 2 คน 7. ฝ่ายดำเนินงานทั่วไป 2 คน 8. บริหารภายใน 6 คน 9. เลขานุการ 1 คน <p>1. อยู่ในวาระคราวละ 3 ปี (ส่วนใหญ่มุ่งเสียก่อนกำหนด)</p>	<p>1. เลือกประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่มจากการประชุมใหญ่ประจำปีของสมาชิก โดยวิธีเสนอชื่อและใช้การโหวตด้วยการยกมือ</p> <p>มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม 9 คน ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานคณะกรรมการ 1 คน 2. รองประธาน 1 คน 3. เภรัญญิกฝ่ายวัว 2 คน 4. เภรัญญิกฝ่ายไก่ 2 คน 5. ประธานเลี้ยงพันธ์ 2 คน 6. เลขานุการ 1 คน <p>1. อยู่ในวาระคราวละ 1 ปี</p>
2.3 การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ		

ตาราง 2 (ต่อ)

	กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า อ.งะแงะ จ.สงขลา	กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา
<p>2.4 การคัดเลือกหัวหน้ากลุ่มงาน</p> <p>3. การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ</p> <p>3.1 ประธานคณะกรรมการ</p> <p>3.2 รองประธาน</p> <p>3.3 ตำแหน่งต่าง ๆ ภายในกลุ่ม</p>	<p>กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า อ.งะแงะ จ.สงขลา</p> <p>1. กลุ่มงาน 9 ชุดที่หมุนเวียนกันทำงานในแต่ละวันชุดละ 8-16 คน ดำเนินการจัดเลือกหัวหน้ากลุ่มกันเอง โดยมีภารกิจรณมา กลุ่มคนนี้อยู่ใกล้เคียงกัน ภายในหมู่บ้าน หรือกลุ่มคนที่สนิทสนมกัน</p> <p>1. บริหารงานทั่วไปของกลุ่ม</p> <p>2. วางแผนงานการดำเนินงานประสานงานกับหน่วยงานภายนอก</p> <p>3. ควบคุมดูแลกิจกรรมของกลุ่ม</p> <p>4. ควบคุมสมาชิก ให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม</p> <p>5. เป็นประธานในที่ประชุม</p> <p>1. มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานหรือปฏิบัติหน้าที่แทนประธานหรือตามที่ประธานมอบหมาย</p> <p>1. ฝ่ายก่อสร้าง มีหน้าที่ตรวจสอบสิ่งก่อสร้างภายในกลุ่มเพื่อรายงานให้คณะกรรมการและกลุ่มทำงานภายในกลุ่มทราบ</p>	<p>กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา</p> <p>1. กลุ่มงานแบ่งเป็น 14 ชุด ๆ ละ 2-3 คน ไม่มีการกำหนดหัวหน้าชุดชัดเจน การรวมกันเป็นชุด 2-3 คน เน้นคนที่สนิทสนมกัน เป็นหลัก</p> <p>1. บริหารงานทั่วไปของกลุ่ม</p> <p>2. วางแผนงานการดำเนินงานประสานงานกับหน่วยงานภายนอก</p> <p>3. ควบคุมดูแลกิจกรรมของกลุ่ม</p> <p>4. ควบคุมสมาชิก ให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม</p> <p>1. มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานหรือปฏิบัติหน้าที่แทนประธานหรือตามที่ประธานมอบหมาย</p> <p>1. เฝ้าจับดูฝายวัว ทำหน้าที่ ทางบัญชี ทางการเงิน อันเกี่ยวข้องกับรายรับ-รายจ่าย ของการดำเนินงานเรื่องวัว</p> <p>2. เฝ้าจับดูฝายไก่ ทำหน้าที่ ทางบัญชี ทางการเงิน อันเกี่ยวข้องกับรายรับ-รายจ่าย ของการดำเนินงานเรื่องไก่</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

	กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า อ.ฉะนะ จ.สิงขล	กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สิงขล
	<p>2. ฝ่ายสัตวบาลทำหน้าที่ประสานกับทางหน่วยงานราชการ ในการขอความช่วยเหลือในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคเกี่ยวกับโรคภัยของวัว หรือการฉีดวัคซีนต่าง ๆ</p> <p>3. ฝ่ายทรัพยากร หน้าที่การเงิน บัญชีรายรับ รายจ่ายของกลุ่ม</p> <p>4. ฝ่ายบริหารทำหน้าที่ ร่วมกับประธานและรองประธาน ในการบริหารกลุ่ม</p> <p>5. ฝ่ายดำเนินงานทั่วไป หน้าที่ที่ประชุมคณะกรรมการ มอบหมายเป็นเรื่อง ๆ</p> <p>6. ฝ่ายบริหารภายในทำหน้าที่บริหารกลุ่มทั้งงานประจำวัน จำนวน 9 กลุ่มงานภายในกลุ่ม</p> <p>7. เลขานุการ ทำหน้าที่บันทึกการประชุมต่าง ๆ ของกลุ่ม</p> <p>8. หัวหน้ากลุ่มงานทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของสมาชิกภายในกลุ่ม ตามที่สภากรมมอบหมายจากคณะกรรมการหรือการะกิจประจำของกลุ่ม เช่น เลี้ยงโค ซ่อมแซมรั้ว ทำความสะอาดคอกโค</p>	<p>3. ประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ต้อนรับ</p> <p>4. เลขานุการทำหน้าที่จดบันทึกผลการประชุมและนัดหมายประชุมตามที่ทางคณะกรรมการกำหนด</p> <p>5. กลุ่มทำงาน</p> <p>2-3 คน/วัน เน้นการดูแลโคประจำวันเป็นหลัก หมกเย็บตุ กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว มีการทำงานร่วมกันของสมาชิกทั้งหมดเดือนละ 1 ครั้ง ในกรณีที่ส่งงานมาจะนัดแนะกันทำงานร่วมกัน อาทิเดือน 1 ครั้ง</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

	กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า อ.ฉะนะ จ.สงขลา	กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา
<p>4. การพัฒนาองค์การที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) 2. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 3. ปศุสัตว์อำเภอฉะนะ ปศุสัตว์จังหวัดสงขลา 4. เกษตรอำเภอฉะนะ 5. การอบรมเรื่องอาหารสัตว์ 6. ทัศนศึกษาขุนนางพาร์มวัว จ.ระยอง 7. อบรมการเลี้ยงวัว ณ ศูนย์บำรุงพันธุ์สัตว์ อ.ฉะนะ จ.สงขลา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา 2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต จังหวัดสงขลา 3. ปศุสัตว์อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 4. ปศุสัตว์อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 5. เกษตรจังหวัดสงขลา 6. ขุนนางเลี้ยงโคนมพาร์มขอนแก่น จังหวัดระยอง 7. ขุนนางพาร์มลุงชาว จังหวัดสุพรรณบุรี 8. อบรมเรื่องการผลิตหญ้า ณ ศูนย์บำรุงพันธุ์สัตว์ อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา 9. ขุนนางพาร์มโคเนื้อใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี 10. อบรมการข่าอาหารสัตว์

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่และทำการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เรื่องการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า จำนวน 15 คน และสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว จำนวน 15 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

ตาราง 3 เปรียบเทียบการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ตามหลักวิชาการกับการจัดการลงกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า และต.เกาะแก้ว

การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	ลักษณะ / การปฏิบัติ		
	ตามหลักวิชาการ	ของกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า	ของกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว
1. ลักษณะของทุ่งหญ้า	<p>1. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ</p> <p>1.1 ทุ่งหญ้าธรรมชาติ</p> <p>1.2 ทุ่งหญ้าที่มนุษย์ทำขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทุ่งหญ้าถาวร - ทุ่งหญ้าหมุนเวียน - ทุ่งหญ้าชั่วคราว - ทุ่งหญ้าที่ต้องปลูกทุกปี <p>ทุ่งหญ้าที่มนุษย์ทำขึ้นนั้น ต้องมีการจัดการที่เหมาะสม จึงจะให้ผลผลิตสูงกว่าทุ่งหญ้าธรรมชาติในพื้นที่ที่เท่ากัน</p>	<p>1. พื้นที่เดิมเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ จำนวน 3,500 ไร่ และพื้นที่ว่างเปล่า 3,400 ไร่ ทางกลุ่มได้บุกเบิกพื้นที่ในระยะแรก 400 ไร่ ทำเป็นแปลงหญ้าสำหรับเลี้ยงโค และขยายเป็น 715 ไร่ ในระยะต่อมา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทุ่งหญ้าเป็นหญ้าธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ประกอบด้วยหญ้าหนวดเสือ หญ้าคา หญ้าหวาย หญ้าแซมม้า ไม้ราบ - มีการจัดทำแปลงหญ้าสูง หญ้าขน ประมาณ 50 ไร่ 	<p>1. ทุ่งหญ้าเดิมเป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทางกลุ่มได้ปรับเนื้อที่จำนวน 80 ไร่ ปลูกหญ้าพันธุ์สูง และขยายเป็น 373 ไร่ 1 งาน ในระยะต่อมา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทุ่งหญ้าเดิมประกอบด้วยหญ้าหนวดเสือ โคลงเคลง หญ้าแซมม้า ไม้ราบ - มีการจัดการแปลงหญ้าประมาณ 20 ไร่

ตาราง 3 (ต่อ)

การจัดการพุ่มหญ้า เลี้ยงสัตว์	ลักษณะ / การปฏิบัติ		
	ตามหลักวิชาการ	ของกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า	ของกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว
2. อัตราส่วนของพื้นที่ พุ่มหญ้าต่อโค 1 ตัว	- 3-4 ไร่ต่อโค 1 ตัว	- 4-5 ไร่ ต่อโค 1 ตัว	- 2-3 ไร่ ต่อโค 1 ตัว
3. วิธีการให้โคกินหญ้า	- วิธีการให้โคกินหญ้ามีได้ 3 แบบ คือ ปลอ่ยให้โคแทะเล็ม เอง ตัดให้โคกินในคอกและ ทำเป็นหญ้าแห้ง / หญ้าหมัก - ควรใช้การหมุนเวียนโดยเว้น ระยะห่างไม่ต่ำกว่า 40 วัน จึง ตัดหญ้าไปให้วัว - ในกรณีที่เปลี่ยนหญ้าปลูกใหม่ ควรเว้นระยะห่างไม่ต่ำกว่า 80 วัน จึงปลอ่ยให้สัตว์ลงไปแทะ เล็มได้	(ทางกลุ่มมีวัวประมาณ 120 ตัว) - ปลอ่ยให้แทะเล็มเอง - ตัดหญ้าให้กินในคอก - ทำหญ้าแห้ง - ทำอาหารเสริม - ใช้การหมุนเวียนโดยเว้นระยะห่าง ทุก 15 วัน - เว้นระยะห่างประมาณ 3 เดือน จึง ปลอ่ยให้วัวไปแทะเล็ม	(ทางกลุ่มมีวัวประมาณ 130 ตัว) - ปลอ่ยให้แทะเล็มเองภายใน กลุ่มและนำไปเลี้ยงในพื้นที่ นอกกลุ่ม - ตัดหญ้าให้กินในคอก - ทำหญ้าแห้ง - ใช้การหมุนเวียนโดยเว้นระยะ ห่างทุก 30 วัน ก่อนตัดหญ้า - เว้นระยะห่างประมาณ 3 เดือนจึงปลอ่ยให้วัวไปแทะเล็ม
4. การกำจัดวัชพืชในพุ่ม หญ้า	- พุ่มหญ้าที่ดีไม่ควรมีวัชพืชอยู่ เลย - วิธีการกำจัดวัชพืชควรใช้วิธี ขุดแบบถอนโคน - ความถี่ของการกำจัดวัชพืช ควรกำจัดวัชพืชเสียทันที ไม่ ควรปลอ่ยให้แพร่พันธุ์ขยายไป มาก	- วัชพืชที่มี ได้แก่ ไมยราพ สาบเสือ โคลงเคลง - ถางและขุดแบบถอนโคน - เดือนละ 2 ครั้ง	- วัชพืชที่มี ได้แก่ ไมยราพ สาบเสือ โคลงเคลง ผักหม และกระถินณรงค์ - ถาง ไถ และขุดแบบถอนโคน - สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
5. การใส่ปุ๋ยในพุ่มหญ้า	หลักเกณฑ์การใส่ปุ๋ย มีดังนี้ - หากดินเป็นกรด ควรใช้ปูน ขาวเพื่อปรับระดับความเป็น กรดก่อนใส่ปุ๋ยชนิดอื่น	- ก่อนการใส่ปุ๋ย ใช้ปูนขาวเป็นบาง ครั้งเพื่อลดระดับความเป็นกรด	- ก่อนการใส่ปุ๋ย ไม่ได้ใช้ปูนขาว เลย

ตาราง 3 (ต่อ)

การจัดการฟุ้งหว่าน เลี้ยงสัตว์	ลักษณะ / การปฏิบัติ		
	ตามหลักวิชาการ	ของกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า	ของกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้ว
	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้าผลผลิตต่อไร่ต่ำ หญ้ามีใบ น้อยหรือใบเรียวเล็กผิดปกติ ควรเพิ่มปุ๋ยไนโตรเจน - การให้ปุ๋ย NPK ต้องเลือก สูตรให้เหมาะสมกับดิน - การให้ปุ๋ยมูลโคเป็นวิธีที่ดีที่ สุด หญ้าทุกพันธุ์เจริญออก งามดีและโอกาสที่ดินจะเสีย แทบไม่มีเลย 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ปุ๋ยมูลวัวเป็นบางครั้ง - ใช้ปุ๋ยยูเรีย 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ปุ๋ยจากขี้ไก่เป็นหลัก - ใช้มูลวัวเป็นบางครั้ง - ใช้ปุ๋ยยูเรีย
6. แหล่งน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> - ฟุ้งหญ้าที่ดีต้องมีคุณภาพ เหมาะสมตลอดเวลา โดยต้องมี การระบายน้ำออกได้สะดวกใน ขณะที่น้ำท่วมและเทคน้ำมาใช้ สะดวกในฤดูแล้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้น้ำฝนตามฤดูกาล 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้น้ำฝนตามฤดูกาล
7. ปัญหาที่พบ	<ul style="list-style-type: none"> - การแก้ปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - น้ำท่วมในฤดูฝน - ขาดแคลนน้ำและหญ้าในฤดูแล้ง - ใช้ฟางข้าว/ซังข้าวแทนหญ้า 	<ul style="list-style-type: none"> - น้ำท่วมในฤดูฝน - ขาดแคลนน้ำและหญ้าในฤดู แล้ง - ขอหญ้าฟอนจากทางราชการ - นำวัวออกไปเลี้ยงนอกพื้นที่ ของกลุ่ม

4. ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในรูปของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในรูปของการลงทุน และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดช่วงเวลาในการศึกษา ถึงผลการดำเนินงานของกลุ่มในช่วงระยะเวลา 10 ปี (2526-2536) โดยใช้วิธีศึกษาข้อมูลจากเอกสารการเงิน บัญชีรายรับ - รายจ่าย บันทึกการประชุมของกลุ่ม พบว่าระบบการบันทึกข้อมูลทางการเงิน บัญชีของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความสมบูรณ์ กล่าวคือ มีการบันทึกไว้ในเอกสารหลายเล่ม ประปนกันหลาย ๆ เรื่อง เช่น บางครั้งค้นพบหลักฐานการเบิก-จ่าย อยู่ในบันทึกการประชุมของกลุ่ม แต่ไม่ปรากฏในบันทึกการเงิน บัญชีของกลุ่มหรือหลักฐานการใช้จ่ายของกลุ่ม ปรากฏอยู่ในบันทึกเวรประจำวันเหล่านี้ เป็นต้น

แต่โดยส่วนใหญ่ในการสรุปประจำปีของกลุ่มจะมีการบันทึกสรุปยอดคงค้างของกลุ่มเอาไว้ เช่น ยอดรายรับ-รายจ่าย ที่ทางฝ่ายทรัพย์สินของกลุ่มได้สรุปชี้แจงแก่สมาชิก เมื่อตรวจสอบถึงรายละเอียดในรายการของรายรับ-รายจ่าย ที่ค้นพบด้วยระบบการบันทึก ระบบการจัดการเกี่ยวกับเอกสารของทั้ง 2 กลุ่มยังไม่ดีพอ และกลุ่มยังไม่ให้ความสำคัญมากนัก จากการสัมภาษณ์พบว่าทางกลุ่มเน้นการสรุปในรอบปีเพื่อชี้แจงแก่สมาชิก เมื่อผ่านพ้นไปก็เริ่มใหม่ โดยให้ความสำคัญกับบันทึกรายรับ-รายจ่าย ในปีที่ผ่านมาเท่านั้น ทำให้ผู้ศึกษามีข้อจำกัดในการศึกษา เพื่อที่จะแยกแยะรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ในประเด็นของการใช้จ่าย รายรับของกลุ่มได้ ซึ่งเมื่อผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมตัวเลขในแต่ละปีแล้วนำไปให้กรรมการของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มตรวจสอบ กลุ่มละ 3-4 ท่าน ได้รับคำตอบว่า "ใกล้เคียง" แต่ก็ไม่มีกรรมการท่านใดในทั้ง 2 กลุ่ม ยืนยันว่าตัวเลขที่ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมมาถูกต้องทั้งหมด โดยเฉพาะในช่วง 1-5 ปี (2526-2530) หลังจากปี 2530 ผู้ศึกษาพบว่าการบันทึกทางการเงินบัญชีของทั้ง 2 กลุ่มมีความละเอียดมากขึ้นตามลำดับ

ผู้ศึกษาวิจัยต้องใช้ความพยายามมาก ในการสรุปรวบรวมข้อมูลทางการเงิน บัญชีของทั้ง 2 กลุ่ม แต่ก็ยังรู้สึกว่ายังขาดรายละเอียด ที่จะนำมาวิเคราะห์ให้เห็นผลสำเร็จหรือล้มเหลวในแง่ของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ของทั้ง 2 กลุ่มได้มากนัก จากการศึกษารวบรวมข้อมูลได้มีดังนี้ คือ

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในรูปของการลงทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

ของกลุ่ม เลี้ยงโค ต.นาหว้า อ.จະนะ จ.สงขลา

(ตามบันทึกทางบัญชีของกลุ่ม)

ต้นทุนของกลุ่มตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่ม (ที่เป็นเงิน) มีดังนี้คือ

1. จากการลงทุนของสมาชิก = 462,000 บาท
 2. จากการสนับสนุนของทางราชการ = 703,511 บาท
- รวมต้นทุนที่เป็นเงิน = 1,165,511 บาท

ตาราง 4 ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า

วัน/เดือน/ปี	จำนวนสมาชิก	รายได้ของกลุ่ม	ค่าใช้จ่าย *	ปันผลคืนสมาชิก	หักกองกลางกลุ่ม
4 ก.ย. 2527	87	51,076	340	48,800	1,936
20 มี.ค. 2528	86	157,110	11,209	130,275	15,626
21 ต.ค. 2528	85	182,333	10,919	162,780	8,634
24 เม.ย. 2529	85	75,3915	5,077	66,780	3,534
29 เม.ย. 2530	85	356,110	22,600	314,820	18,690
9 ต.ค. 2530	86	155,364	11,705	134,400	9,259
ก.พ. 2531	86	125,208	51,081	67,200	6,927
4 เม.ย. 2532	86	133,309	66,479	62,400	4,430
17 ก.พ. 2539	84	97,722	23,758	69,581	4,383
17 มี.ค. 2534	76	55,141	5,760	46,750	2,631
2535	74	23,350	13,904	6,210	3,236
รวม		1,412,114	222,832	1,109,996	79,286

หมายเหตุ ปี 2536 ทางกลุ่มปันผลคืนให้สมาชิกเป็นวัวคนละ 1 ตัว

เฉลี่ยราคาวัวตัวละ 3,500 = 3,500 x 74 = 259,000 บาท

*คิดเฉพาะค่าใช้จ่ายผันแปรเท่านั้น

4.6.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในรูปของการลงทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ของกลุ่ม
 เลียงโค ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
 (ตามบันทึกทางบัญชีของกลุ่ม)

ต้นทุนของกลุ่มตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่ม (ที่เป็นเงิน) มีดังนี้คือ

1. จากการลงทุนของสมาชิกเป็นเงิน 86 x 20	=	1,760	บาท
- นำวัวเข้ากลุ่มตีราคาตัวละ 3,000 x 46	=	138,000	บาท
- ลงทุนเลี้ยงไก่ซื้อคนละ 3,000 x 43	=	129,000	บาท
2. จากการสนับสนุนของทางราชการ	=	1,384,300	บาท
รวมต้นทุนที่เป็นเงิน	=	1,653,060	บาท

ตาราง 5 ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกลุ่มเลียงโค ตำบลเกาะแก้ว

วัน/เดือน/ปี	จำนวนสมาชิก	รายได้ของกลุ่ม	ค่าใช้จ่าย *	ปันผลคืนสมาชิก	เข้ากองกลางกลุ่ม
2526	86	-	ไม่มีบันทึก	-	-
2527	49	-	ไม่มีบันทึก	-	-
2528	46	16,232	3,352	12,880	
2529	43	47,978	8,179	36,550	3,249
2530	39	42,060	1,292	39,390	1,378
2531	39	184,675	77,095	35,758	71,822
2532	38	94,226	15,635	70,680	7,911
2533	38	152,765	56,187	68,400	28,178
2534	38	94,401	27,922	59,622	6,857
2535	38	153,175	55,025	87,400	10,750
2536	38	194,001	19,838	136,876	37,287
รวม		982,513	264,525	547,556	167,432

* คิดเฉพาะค่าใช้จ่ายผันแปรเท่านั้น

5 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามระหว่างที่ 1 สิงหาคม - 1 กันยายน 2536 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า 70 คน และ สมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว 24 คน รวมทั้งสิ้น 94 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค และส่วนที่ 3 เป็นการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของสมาชิกดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค

สมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีสถานภาพเป็นลูกบ้านส่วนใหญ่ มีหุ้ 55 หุ้ ตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคด้วยตนเองและไม่ต้องการลาออกจากการเป็นสมาชิก ส่วนสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 50-59 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีสถานภาพเป็นลูกบ้านส่วนใหญ่ มีหุ้ 1 หุ้ ตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคด้วยตนเองและทุกคนไม่ต้องการลาออกจากการเป็นสมาชิก ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละ ของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มนาหว้า (n = 70)		กลุ่มเกาะแก้ว (n = 24)	
	n	%	n	%
อายุ				
ไม่เกิน 20 ปี	16	22.9	-	-
20-29 ปี	31	44.3	-	-
30-39 ปี	13	18.6	2	8.3
40-49 ปี	7	10.0	3	12.5
50-59 ปี	3	4.3	9	37.5
60-69 ปี	-	-	6	25.0
70 ปีขึ้นไป	-	-	4	16.7

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มหน้าหว่า (n = 70)		กลุ่มเกาะเดี่ยว (n = 24)	
	n	%	n	%
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้เรียน	5	7.1	2	8.3
ประถมศึกษาตอนต้น	40	57.1	10	41.7
ประถมศึกษาตอนปลาย	7	10.0	4	16.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	13	18.6	6	25.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	7.1	2	8.3
สูงกว่ามัธยมศึกษา	-	-	-	-
ตำแหน่ง/สถานภาพในหมู่บ้าน				
ลูกบ้าน	56	80.0	23	95.8
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	3	4.3	-	-
ผู้ใหญ่บ้าน	-	-	-	-
อื่น ๆ	11	15.7	1	4.2
จำนวนหุ้นที่มี				
1 หุ้น	25	35.7	22	91.7
2 หุ้น	1	1.4	1	4.2
11 หุ้น	-	-	1	4.2
50 หุ้น	2	2.9	-	-
51 หุ้น	1	1.4	-	-
55 หุ้น	40	57.1	-	-
75 หุ้น	1	1.4	-	-
เหตุผลในการเป็นสมาชิก				
ตัดสินใจเอง	48	68.6	16	66.7
เพื่อน/ญาติชักชวน	8	11.4	2	6.3
อื่น ๆ	14	20.0	6	25.0

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มนาหว้า (n = 70)		กลุ่มเกาะเต่า (n = 24)	
	n	%	n	%
ความต้องการลาออกจากสมาชิก				
ต้องการ	3	4.3	-	-
ไม่ต้องการ	67	95.7	24	100

89 ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค

สมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคต่างเห็นว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ในระดับมาก มีเพียง 3 ด้านที่อยู่ในระดับปานกลางคือ ความรับผิดชอบของกรรมการ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก และผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับ และมีเพียง 1 ด้าน คือด้านความรับผิดชอบของสมาชิก ซึ่งอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางเท่า ๆ กัน ส่วนสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 7

ตาราง 7 จำนวน ร้อยละของสมาชิกจำแนกตามความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค

การดำเนินงานของกลุ่ม	ระดับความพอใจ																	
	กลุ่มเห็นว่า (n = 70)					กลุ่มเกาะแก้ว (n = 24)												
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย			
n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
วิธีการเลือกกรรมการ	24	34.4	37	52.9	9	12.9	-	-	9	37.5	14	58.3	1	4.2	-	-	-	-
บุคคลที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ	13	18.6	35	50.0	20	28.6	2	2.8	2	8.3	18	75.0	3	12.5	1	4.2	-	-
ความรับผิดชอบของกรรมการ	11	15.7	24	34.3	29	41.1	6	8.5	4	16.7	15	62.5	3	12.5	1	4.2	-	-
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกรรมการกับสมาชิก	18	25.7	32	45.7	20	28.6	-	-	7	29.2	14	58.3	2	8.3	1	4.2	-	-
บรรยากาศในการประชุม	22	31.4	29	41.4	18	25.7	1	1.4	2	8.3	17	70.8	3	12.5	2	8.3	-	-
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำงาน	20	28.6	30	42.9	20	28.6	-	-	2	8.3	17	70.8	4	16.7	1	4.2	-	-

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค
จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค
ทั้ง 2 กลุ่มพบว่าไม่มีความแตกต่างกันยกเว้นคะแนนความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่ม
ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก โดยแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 8

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของคะแนนความพึง
พอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค

การดำเนินงาน	ความพึงพอใจ				t (P<0.5)
	กลุ่มนาหัว		กลุ่มเกาะเต่า		
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
วิธีการเลือกกรรมการ	4.21	.65	4.33	.56	.85
บุคคลที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ	3.94	.94	4.16	1.12	.87
ความรับผิดชอบของกรรมการ	3.67	1.05	4.16	1.23	1.75
ความสัมพันธ์อันดีระหว่าง กรรมการกับสมาชิก	3.97	.74	4.37	.74	.88
บรรยากาศในการประชุม	4.12	.96	4.37	1.49	.75
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำงาน	4.0	.76	3.83	.63	-1.05
ความรับผิดชอบของสมาชิก	3.80	.82	3.70	.90	-.44
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการให้ ข้อมูลข่าวสารระหว่างกรรมการกับ สมาชิก	3.91	.77	3.54	.72	-2.14*
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการให้ ข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก	3.78	1.0	3.83	1.37	.16
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก	3.98	.84	3.16	.91	.85

* p<.05

6 ข้อมูลความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกรรมการกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า 9 คน กรรมการกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่า 8 คน รวมเป็น 17 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของกรรมการ ส่วนที่ 2 เป็นความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน และส่วนที่ 3 เป็นปัญหาอื่น ๆ แนวทางแก้ไข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกรรมการ

กรรมการกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ส่วนกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค ต. เกาะเต่าทุกคนมีอายุมากกว่า 50 ปี กรรมการของกลุ่มเลี้ยงโคทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา รับตำแหน่งเป็นกรรมการเนื่องจากสมาชิกเลือก ระยะเวลาที่เป็นกรรมการมากกว่า 3 ปี ไม่มีปัญหาในการเป็นกรรมการ และ ส่วนใหญ่ไม่ต้องการลาออกจากกรรมการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตาราง 9 ข้อมูลทั่วไปของกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค (คน)		
	ต.นาหว้า (n = 9)	ต.เกาะเต่า (n = 8)	รวม (n = 17)
1. อายุ			
ไม่เกิน 30 ปี	1	-	1
31 - 40 ปี	2	-	2
41 - 50 ปี	5	4	6
มากกว่า 50 ปี	1	7	8
2. ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา	7	4	11
มัธยมศึกษา	2	2	4
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	-	2	2

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค (คน)		
	ต.นาหว้า (n = 9)	ต.เกาะแก้ว (n = 8)	รวม (n = 17)
3. ตำแหน่ง			
ประธาน	1	1	2
รองประธาน	1	1	2
เลขานุการ	1	1	2
เหรัญญิก	1	1	2
อื่น ๆ	5	4	9
4. เหตุผลที่เป็นกรรมการ			
ตัดสินใจด้วยตนเอง	2	1	3
เพื่อน/ญาติขอรับรอง	2	1	3
สมาชิกเลือก	5	6	11
5. ระยะเวลาที่เป็นกรรมการ			
ไม่เกิน 1 ปี	2	1	3
1 ปี - 3 ปี	4	1	5
มากกว่า 3 ปี	3	6	9
6. ปัญหาในการเป็นกรรมการ			
ไม่มีปัญหา	6	8	14
มีปัญหา			
- การบริหารงานของกลุ่ม	1	-	1
- ขัดแย้งกับสมาชิก	2	-	2
7. ความต้องการลาออกตำแหน่งกรรมการ			
ไม่ต้องการลาออก	5	6	11
ต้องการลาออก			
- ไม่ได้ตั้งใจ ขัดแย้งกับสมาชิก	2	-	2

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค (คน)		
	ต.นาหว้า (n = 9)	ต.เกาะแต้ว (n = 8)	รวม (n = 17)
- อายุมาก และต้องการให้คนรุ่นใหม่เข้ามาทำงาน	1	-	1
- ต้องการเปลี่ยนให้คนอื่นมาทำงานบ้าง	1	1	2
- มีปัญหาสุขภาพ	-	1	1

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน

กรรมการกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า และกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแต้ว ทุกคนมีความเห็นเหมือนกันใน 5 เรื่องคือ คุณสมบัติของกรรมการทุกคนเหมาะสม การกำหนดหน้าที่กรรมการแต่ละตำแหน่งเหมาะสม การแบ่งงานในแต่ละกลุ่มงานเหมาะสม กลุ่มไม่มีปัญหาในการประชุม และบรรยากาศการทำงานดี

กรรมการกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า ทุกคนมีความเห็นว่าจำนวนกรรมการมีความเหมาะสม ขณะที่กรรมการกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแต้ว 2 คน มีความเห็นว่าจำนวนกรรมการน้อยเกินไป และส่วนใหญ่ของกรรมการทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่า กรรมการมีความเห็นขัดแย้งกันแต่ทำให้กลุ่มก้าวหน้า และวาระการทำงานของกรรมการเหมาะสม กรรมการได้รับการยอมรับจากสมาชิกมาก

กรรมการกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้าทุกคน มีความเห็นว่ากรรมการทุกคนควรได้รับค่าตอบแทนหรือ ผลประโยชน์แต่กรรมการกลุ่ม ต.เกาะแต้ว ทุกคนมีความเห็นว่ากรรมการทุกคนไม่ควรได้รับค่าตอบแทนหรือ ผลประโยชน์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตาราง 10 ความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ความคิดเห็น	จำนวนกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค (คน)		
	ต.นาหว้า (n = 9)	ต.เกาะแต้ว (n = 8)	รวม (n = 17)
1. คุณสมบัติของกรรมการทุกคน			
เหมาะสม	9	8	17
ไม่เหมาะสม	-	-	-
2. จำนวนคณะกรรมการ			
เหมาะสม	9	6	15
ไม่เหมาะสม (มีจำนวนน้อยไป)	-	2	2
3. การกำหนดหน้าที่ของกรรมการแต่ละ			
ตำแหน่ง			
เหมาะสม	9	8	17
ไม่เหมาะสม	-	-	-
4. การแบ่งงานในแต่ละกลุ่มงาน			
เหมาะสม	9	8	17
ไม่เหมาะสม	-	-	-
5. ปัญหาเกี่ยวกับการประชุม			
ไม่มีปัญหา	9	8	17
มีปัญหา	-	-	-
6. บรรยากาศการทำงานของกรรมการ			
ดี	9	8	17
ไม่ดี	-	-	-

ตาราง 10 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวนกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค (คน)		
	ต.นาหว้า (n = 9)	ต.เกาะเตี๋ย (n = 8)	รวม (n = 17)
7. ความขัดแย้งภายในคณะกรรมการ			
- ขัดแย้ง กลุ่มก้าวหน้า	5	8	13
- ขัดแย้ง กลุ่มไม่ก้าวหน้า	3	-	3
- ไม่ขัดแย้ง กลุ่มก้าวหน้า	1	-	1
- ไม่ขัดแย้ง กลุ่มไม่ก้าวหน้า	-	-	-
8. วาระการทำงานของกรรมการ (4 ปี)			
- เหมาะสม	8	8	16
- ไม่เหมาะสม	1	-	1
9. การยอมรับจากสมาชิก			
มาก	8	7	15
น้อย	1	1	2
ไม่ได้รับการยอมรับ	-	-	-
10. ค่าตอบแทน/ผลประโยชน์ของกรรมการ			
ควรได้รับ	9	-	9
ไม่ควรได้รับ	-	8	8

ส่วนที่ 3 ปัญหาอื่น ๆ

กรรมการกลุ่มเลี้ยงโคได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมา
ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไขดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตาราง 11 ความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<p>ต. นาหว้า</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วัวพอม ขาดอาหารเสริม ในฤดูแล้งมีหญ้าไม่เพียงพอ น้ำมีน้อย ปี พศ.2536 วัวตายไป 50-70 ตัว 2. สมาชิกบางคนไม่มีความรับผิดชอบใน การอยู่เวร 	<p>ขอความช่วยเหลือจากทางราชการ(ปศุสัตว์)</p> <p>มีการว่ากล่าวตักเตือน</p>
<p>ต. เกาะเต้ว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในฤดูฝนน้ำท่วมแปลงหญ้า 2. ในฤดูแล้งขาดแคลนน้ำ 	<p>ทำแปลงหญ้าให้สูงขึ้นหรือให้วัวกินหญ้าในที่สูง</p> <p>นำวัวไปเลี้ยงที่บริเวณอื่น</p>

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัย เรื่องการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชนโดยองค์กรประชาชน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มเลี้ยงโค 2 กลุ่มคือ กลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า อำเภอจนะ จังหวัดสงขลา กับกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยศึกษาเปรียบเทียบใน 3 ประเด็นหลักคือ

1. เพื่อเปรียบเทียบการจัดองค์กรของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มในประเด็นต่อไปนี้คือ
 - 1.1 ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกลุ่ม
 - 1.2 การกำหนดส่วนงานและการแบ่งงานภายในกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.2.1 วัตถุประสงค์ของกลุ่ม
 - 1.2.2 การแบ่งกลุ่มกันทำงาน
 - 1.2.3 การกำหนดความสัมพันธ์ภายในองค์กรซึ่งประกอบด้วย
 - 1.2.3.1 การคัดเลือกประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่ม
 - 1.2.3.2 ศึกษาการจัดตำแหน่งต่าง ๆ ในการบริหารกลุ่ม
 - 1.2.3.3 การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ
 - 1.2.3.4 การคัดเลือกหัวหน้ากลุ่มงานภายในกลุ่ม
 - 1.3 การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบภายในกลุ่มประกอบด้วย
 - 1.3.1 ประธานคณะกรรมการบริหารกลุ่ม
 - 1.3.2 รองประธานคณะกรรมการบริหารกลุ่ม
 - 1.3.3 ตำแหน่งต่าง ๆ ภายในกลุ่ม
 - 1.4 การพัฒนาองค์กรของแต่ละกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก
2. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ทั้ง 2 กลุ่ม ในประเด็นต่อไปนี้คือ
 - 2.1 ศึกษาการจัดการทุ่งหญ้าตามหลักวิชาการ
 - 2.2 ศึกษาลักษณะทุ่งหญ้าเดิมและการจัดการทุ่งหญ้าของทั้ง 2 กลุ่ม
 - 2.3 ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของการจัดการทุ่งหญ้าตามหลักวิชาการกับการจัดการทุ่งหญ้าของทั้ง 2 กลุ่ม ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 2.3.1 ลักษณะของทุ่งหญ้า
 - 2.3.2 อัตราส่วนของพื้นที่ทุ่งหญ้าต่อโค 1 ตัว
 - 2.3.3 วิธีการให้โคกินหญ้า
 - 2.3.4 การกำจัดวัชพืช
 - 2.3.5 การใส่ปุ๋ยในทุ่งหญ้า
 - 2.3.6 แหล่งน้ำ
 - 2.3.7 ปัญหาของการจัดการทุ่งหญ้า
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มในรูปของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ โดยศึกษาในประเด็น
 - 3.1 การลงทุนของกลุ่มที่เป็นการลงทุนจากสมาชิก
 - 3.2 การลงทุนของกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ
 - 3.3 ศึกษารายได้ของกลุ่ม
 - 3.4 ศึกษาค่าใช้จ่ายของกลุ่ม
 - 3.5 ศึกษาผลตอบแทนแก่สมาชิก
 - 3.6 ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่ม
 - 3.7 ศึกษาความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
 4. ข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัย

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. การจัดองค์กร

1.1 ในขบวนการการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงโคของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา กับกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีความแตกต่างกันในการริเริ่ม กล่าวคือ กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เกิดขึ้นจากการริเริ่มของเจ้าหน้าที่ประจำของทางหน่วยงานราชการคือ พัฒนาการประจำตำบลเป็นผู้ริเริ่ม ชักชวนราษฎรให้มาร่วมกลุ่มกัน พัฒนาการเป็นผู้มีบทบาทหลักในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) ในการบุกเบิกพื้นที่ ปรับพื้นที่ในขณะ

กลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เกิดขึ้นจากการริเริ่มของเจ้าหน้าที่ปกครองระดับตำบลคือ กำนันตำบลเกาะเต่า ร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ข้าราชการตำรวจ ครูพยาบาลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะเต่าเป็นหลัก โดยสรุปปัจจัยเอื้อที่ผลักดันให้เกิดกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มคือ

1.1.1 กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา การเกิดขึ้นของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีปัจจัยสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ

ประการที่ 1 ในพื้นที่ของตำบลนาหว้า มีพื้นที่ที่เป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์เป็นจำนวนมาก (6,908 ไร่) โดยเฉพาะที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ถูกขึ้นทะเบียนเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีถึง 3,500 ไร่ แม้ว่าในทางเป็นจริงที่เป็นอยู่จะมีราษฎรจำนวนหนึ่งได้เข้าไปบุกรุกถือครองในการปลูกยางพารา สวนผลไม้ มะม่วงหิมพานต์ ทำนา แต่ก็ยังมีที่รกร้างเป็นป่าละเมาะอยู่อีกมาก (ประมาณ 1,000 ไร่) ซึ่งราษฎรในพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะวัว ซึ่งเอื้อต่อการทำกิจกรรมกลุ่มที่รวมเอาสมาชิกมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะการจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมเลี้ยงวัว ซึ่งต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก

ประการที่ 2 ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกลุ่มเป็นกลุ่มเลี้ยงโคของตำบลนาหว้า คือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พยายามทำหน้าที่คัดค้านหาทางในการพัฒนาอาชีพให้กับราษฎร โดยเฉพาะกรณีของการเกิดกลุ่มเลี้ยงโคในตำบลนาหว้า สมาชิกของกลุ่มที่ร่วมกิจกรรมมาตั้งแต่แรก (ปี 2519) ต่างให้ความเห็นเหมือนกันว่า เกิดจากความพยายามของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะพัฒนาการประจำตำบลนาหว้าในช่วงนั้น (นายถวิล โคปาโล) ได้มีส่วนสำคัญในการชักชวน แนะนำให้ราษฎรเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเลี้ยงโคขึ้น จากคำบอกเล่าของสมาชิกกลุ่มหลายท่านลงความเห็นตรงกันว่า นายถวิล โคปาโล มีความกระตือรือร้น ขยันขันแข็งที่จะสละเวลาที่นอกเหนือจากเวลาราชการลงไปคลุกคลีกับสมาชิกในการทำงาน มีความสามารถเฉพาะตัวสูงในการประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ เช่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปศุสัตว์จังหวัด ปศุสัตว์อำเภอ เพื่อให้ลงมาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม

1.1.2 กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การเกิดขึ้นของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีปัจจัยสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ

ประการที่ 1 ในพื้นที่ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีที่ดินอันเป็นที่สาธารณะอยู่ 6 แปลง รวมพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ ซึ่งก็ตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกันกับที่ดินสาธารณะในเขตตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา กล่าวคือ มีราษฎรเข้าไปบุกรุกถือครองเพื่อการทำนา ทำสวนมะม่วงหิมพานต์ เกือบเต็มพื้นที่ แม้จะเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปในเขตตำบลใกล้เคียงว่าที่ดินแปลงต่าง ๆ เป็นที่ดินสาธารณะที่มีการขึ้นทะเบียน มีอาณาเขตแน่นอน แต่เมื่อถูกปล่อยให้ราษฎรก็บุกรุกเข้าไปทำกิน ในขณะเดียวกันในเขตตำบลเกาะเต่า ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสงขลา และอยู่ห่างจากเขตเทศบาลเมืองสงขลาเพียง 10 กิโลเมตร ทำให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่มีความต้องการที่จะใช้ประโยชน์จากที่ดินจำนวนมาก ๆ ต่างเล็งมายังพื้นที่สาธารณะในเขตตำบลเกาะเต่า เช่น เทศบาลเมืองสงขลา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ต่างได้ขอใช้ที่ดินในเขตตำบลเกาะเต่าเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน เช่น การทำที่ทิ้งขยะ บ่อบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองสงขลา การสร้างโรงเรียน (โรงเรียนเกาะเต่าพิทยาสรรค์) ของกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์บำบัดผู้ติดยาเสพติดของกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ทำให้ผู้ปกครองตำบลในสมัยนั้น(ก้านจ๋านงค์ นันทสาโร) มีความคิดที่จะหากิจกรรมของตำบลเพื่อจะได้รักษาพื้นที่สาธารณะของตำบลไว้ กลุ่มเลี้ยงโคจึงเป็นทางออกหนึ่ง เพราะนอกจากจะสามารถกันพื้นที่ของตำบลไว้ได้แล้วยังมีส่วนส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรในตำบล ได้แก่ อาชีพเลี้ยงโค ซึ่งเป็นอาชีพที่มีอยู่ดั้งเดิมภายในตำบลเกาะเต่าให้คงอยู่ได้ตลอดไป

ประการที่ 2 ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างของการก่อเกิดกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ก็คือการมีผู้นำในพื้นที่ ซึ่งผู้นำที่ไม่เป็นทางการอันประกอบด้วยข้าราชการตำรวจ ครูประชาบาล ข้าราชการเกษียณ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์การผลักดันให้เกิดกลุ่มเลี้ยงโคของตำบลเกาะเต่า จึงเกิดขึ้นจากผู้นำที่เป็นทางการในพื้นที่(ก้านจ๋าน) ร่วมกับผู้นำในพื้นที่ที่เป็นผู้ที่อยู่ในระบบราชการและเคยผ่านการทำงานในระบบราชการมาเป็นส่วนหนุนช่วยผลักดันให้เกิดขึ้น

โดยสรุปทั้ง 2 กลุ่ม มีปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดกลุ่มร่วมกันในประเด็นที่แต่ละพื้นที่มีที่ดินสาธารณะอันเป็นปัจจัยหลักอยู่เป็นจำนวนมาก แต่การก่อเกิดมีปัจจัยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เกิดจากปัจจัยหนุนจากภายนอกคือหน่วยงานราชการต่าง ๆ ส่วนกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เกิดจาก

ปัจจัยหนุนของผู้นำภายในชุมชนทั้งที่เป็นผู้นำทางการ (กำนัน) และผู้นำตามธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

1.2 การกำหนดส่วนงานและการแบ่งงานภายในกลุ่ม

1.2.1 วัตถุประสงค์ของกลุ่ม จากการศึกษารายงานการที่ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ของกลุ่มมีความเป็นมาแตกต่างกันทั้งในเชิงขบวนการและเนื้อหาของวัตถุประสงค์กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เกิดจากการระดมความคิดของสมาชิก ได้วัตถุประสงค์ 3 ข้อ ที่มีเนื้อหาไม่กว้างขวางไกลตัวของกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ 3 ข้อของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา คือ

1. ต้องการให้บริเวณทุ่งหญ้าเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์สาธารณะสำหรับกลุ่มให้สมาชิกได้รับประโยชน์
2. เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ โดยให้มีที่แหล่งหญ้าเพียงพอ ซึ่งเป็นรายได้แก่สมาชิก
3. รวมกลุ่มสมาชิกให้ทำงานร่วมกัน โดยรู้จักหน้าที่ของตนและหน้าที่ของกลุ่ม ซึ่งเป็นพื้นฐานประชาธิปไตยขั้นต้น

วัตถุประสงค์ของกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เกิดจากขบวนการทางความคิดของกลุ่มผู้นำที่มีพื้นฐานมาจากการมีการศึกษาในระบบ เช่น ข้าราชการตำรวจ ครูประชาบาล ทำให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่มีเนื้อหากว้าง ครอบคลุมประเด็นทั้งในระดับโครงสร้างใหญ่ของสังคมและใช้ถ้อยคำที่เป็นทางการ วัตถุประสงค์ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มี 5 ข้อ คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้บุคคลทุกระดับ ทุกศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
2. เพื่อสนับสนุนขั้นพื้นฐาน ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวพันธ์พื้นเมืองในพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว และพื้นที่ตำบลใกล้เคียง เปลี่ยนเป็นวัวพันธ์เนื้อ
4. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีผลิตผลและรายได้เพิ่มขึ้น
5. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลและมีคุณธรรม

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ที่แปรเป็นลายลักษณ์อักษรของทั้ง 2 กลุ่ม ใช้ขบวนการที่แตกต่างกัน จึงทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นเนื้อหาแคบหรือกว้างและมีจำนวนข้อแตกต่างกันจากเหตุที่กล่าวมา

1.2.2 การแบ่งกลุ่มกันทำงานภายในกลุ่ม จากการศึกษพบว่ากลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา แบ่งกลุ่มการทำงานออกเป็น 5 กลุ่มคือ

1. คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีจำนวน 19 คน
2. คณะกรรมการฝ่ายขายวัว มีจำนวน 7 คน
3. คณะกรรมการตีราคาวัว มีจำนวน 9 คน
4. จัดเวรยามคินละ 6 คน
5. จัดเวรทำงานออกเป็น 9 ชุดๆ ละ 8 - 15 คน ทำงานหมุนเวียนกัน

กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา แบ่งกลุ่มการทำงานออกเป็น 5 กลุ่มเช่นกันคือ

1. คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีจำนวน 9 คน
2. คณะกรรมการฝ่ายขายวัว มีจำนวน 5 คน
3. คณะกรรมการฝ่ายไก่ มีจำนวน 4 คน
4. จัดเวรยาม คินละ 2 - 3 คน
5. จัดเวรทำงานออกเป็น 14 ชุดๆ ละ 2 - 3 คน ทำงานหมุนเวียนกัน

จากการศึกษาพบว่า จากจำนวนสมาชิกที่มีจำนวนแตกต่างกัน(กลุ่มนาหว้า มีสมาชิก 74 คน กลุ่มเกาะเต่ามี 38 คน) ทำให้มีการจัดกลุ่มการทำงานต่างกันและประเด็นที่แตกต่างกันอีกอย่างคือการจัดเวรทำงาน กล่าวคือกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้ามีสมาชิก 74 คน แต่จัดเวรทำงานออกเป็น 9 ชุดๆ ละ 8 - 15 คน ในขณะที่กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่ามีสมาชิก 38 คนแต่จัดเวรทำงานออกเป็น 14 ชุดๆ ละ 2 - 3 คน จากการศึกษพบว่าสาเหตุสำคัญที่ทางกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า แบ่งกลุ่มทำงานออกเป็น 9 ชุดๆ ละ 8 - 15 คน เป็นเพราะพื้นที่ของกลุ่มที่มาก (715 ไร่) และไม่มีการจัดการทำงานร่วมกันทั้งกลุ่ม แต่กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่ามีระบบการทำงานรวมกลุ่มของสมาชิกทั้งหมด 38 คน เดือนละ 1 ครั้งหรืออาทิตย์ละ 1 ครั้ง และมีพื้นที่ไม่มาก (373 ไร่ 1 งาน)

1.2.3 การกำหนดความสัมพันธ์ภายในองค์กร

1.2.3.1 การคัดเลือกประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่ม จากการศึกษาระเบียบข้อบังคับของกลุ่มและจากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม ได้ผลของการศึกษาในประเด็นการคัดเลือกประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่มทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือทั้ง 2 กลุ่มเลือกประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ในวาระประชุมใหญ่ของสมาชิก ด้วยการเสนอชื่อและให้สมาชิกยกมือ แม้ตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มในหมวดที่ 6 ข้อที่ 9 ว่า คณะกรรมการบริหารกลุ่มจะต้องบริหารกลุ่มวาระละ 3 ปี และข้อบังคับของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้วในหมวดที่ 4 ข้อ 15 ที่ระบุให้คณะกรรมการบริหารของกลุ่มอยู่ในวาระได้ครั้งละ 1 ปี จากการศึกษาพบว่า การเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่มใช้การประชุมใหญ่ของสมาชิก และอยู่ในตำแหน่งครั้งละ 1 ปี ซึ่งกลุ่มนาหว้าแม้จะมีระเบียบข้อบังคับของกลุ่มให้คณะกรรมการบริหารอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 3 ปี แต่จากการศึกษาพบว่ามีการเปลี่ยนแปลง เลือกกรรมการบริหารกลุ่มชุดใหม่อยู่ในช่วงเวลา 1 ปี ถึง 1 ปีครึ่ง

1.2.3.2 การกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์กร จากการศึกษาพบว่า การกำหนดตำแหน่ง จำนวนของตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์กรของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน กล่าวคือกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีคณะกรรมการบริหาร 19 คน กำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ภายในคณะกรรมการบริหารดังนี้คือ

1	ประธานคณะกรรมการบริหาร	
2	รองประธาน	2 คน
3	ฝ่ายก่อสร้าง	1 คน
4	ฝ่ายจัดการและผู้ช่วย	2 คน
5	ฝ่ายบัญชีและผู้ช่วย	2 คน
6	ฝ่ายบริหาร	2 คน
7	ฝ่ายดำเนินงานทั่วไป	2 คน
8	ฝ่ายบริหารภายใน	6 คน
9	เลขานุการ	1 คน

กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม 9 คน กำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ภายในคณะกรรมการบริหารดังนี้คือ

1. ประธานคณะกรรมการบริหาร
2. รองประธาน 1 คน
3. เภรัญญิกฝ่ายวัวและผู้ช่วย 2 คน
4. เภรัญญิกฝ่ายไก่และผู้ช่วย 2 คน
5. เลขานุการ 1 คน

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของสมาชิกและคณะกรรมการบริหารทั้ง 2 กลุ่มได้ข้อสรุปว่า การจัดตำแหน่ง ภาระงานของคณะกรรมการเป็นฝ่ายต่าง ๆ ภายในกลุ่มแต่ละกลุ่ม ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้งจนได้ข้อสรุป ณ ปัจจุบันว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับภาระงาน ปริมาณงานที่แต่ละกลุ่มมี

1.2.3.3 การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหาร กลุ่มนาหัวระบุรีไว้ในระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มดำรงอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 3 ปี แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา มีการดำรงอยู่ในตำแหน่ง 1 - 2 ปี ส่วนการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารกลุ่มเกาะเต่า ระบุไว้ในข้อบังคับของกลุ่มให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มดำรงอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 1 ปี และมีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มปีละครั้งตามข้อบังคับของกลุ่ม

1.2.3.4 การคัดเลือกหัวหน้ากลุ่มงานภายในกลุ่ม จากการศึกษาพบว่า ขบวนการคัดเลือกหัวหน้าภายในกลุ่มทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน กล่าวคือกลุ่มนาหัวซึ่งมีสมาชิกกลุ่มงานละ 8 - 15 คนมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ

1. อยู่ในกลุ่มบ้านที่ใกล้เคียงกัน ก็รวมกันเป็นกลุ่ม
2. มีความสนิทสนมชอบพอกัน ไม่โกรธเคืองขัดแย้งกัน ขบวนการในการคัดเลือกหัวหน้ากลุ่มงานจึงผ่านขบวนการคัดเลือกกันเองภายในกลุ่มงานแต่ละกลุ่ม

ส่วนกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่ามีการแบ่งกลุ่มงานออกเป็น 14 กลุ่ม ในขณะที่จำนวนสมาชิกมีน้อยทำให้มีกลุ่มทำงานกลุ่มละ 2 - 3 คน อาศัยทั้งปัจจัยการอยู่ในละแวกใกล้เคียงกัน และความสนิทสนมกันเป็นเกณฑ์ ซึ่งไม่มีความแตกต่างกับทางกลุ่มเลี้ยงโคของตำบลนาหัว

1.3 การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบภายในกลุ่ม

1.3.1 ประธานคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ทั้ง 2 กลุ่ม มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของประธานคณะกรรมการบริหารกลุ่มไว้กว้าง ๆ จากการศึกษา สัมภาษณ์สมาชิกและกรรมการบริหารกลุ่ม ประมวลผลได้ว่าประธานคณะกรรมการบริหารกลุ่มมีหน้าที่ ความรับผิดชอบหลัก ๆ อยู่ 5 ประการ คือ

1. บริหารงานทั่วไปของกลุ่ม
2. วางแผนการดำเนินงาน ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก
3. ควบคุมดูแลกิจกรรมของกลุ่ม
4. ควบคุมให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม
5. เป็นประธานในที่ประชุม

1.3.2 รองประธานคณะกรรมการบริหาร จากการศึกษาพบว่ามีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของรองประธานคณะกรรมการบริหารไว้กว้าง ๆ เหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม กล่าวคือ รองประธานคณะกรรมการบริหารมีหน้าที่ช่วยเหลือประธาน หรือปฏิบัติหน้าที่แทนประธาน หรือตามที่ประธานมอบหมาย

1.3.3 ตำแหน่งต่าง ๆ ภายในกลุ่ม ในการกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ภายในกลุ่มมีความแตกต่างกัน กล่าวคือกลุ่มนาหว้า มีการกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ภายในกลุ่มออกเป็น 8 ตำแหน่ง กลุ่มเกาะเต่า มีการกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ออกเป็น 5 ตำแหน่ง

ตำแหน่งต่าง ๆ ภายในกลุ่ม 8 ตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มนาหว้า คือ

1. ฝ่ายก่อสร้าง มีหน้าที่ตรวจสอบหรือรับแจ้งการชำรุดเสียหายของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในกลุ่มเพื่อแจ้งให้คณะกรรมการบริหารหรือกลุ่มทำงานได้ทราบ
2. ฝ่ายสวัสดิการ ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานราชการ เช่น ปศุสัตว์อำเภอ เกษตรตำบล ในกรณีที่เกิดโรคภัยไข้เจ็บของวัวภายในกลุ่มหรือการประสานหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนกลุ่ม เช่นฉีดวัคซีนป้องกันโรค
3. เภรัญญิก ทำหน้าที่ทางการเงิน บัญชี ของกลุ่ม
4. ฝ่ายบริหาร ทำหน้าที่ร่วมกับประธาน รองประธานในการบริหารกลุ่ม
5. ฝ่ายดำเนินงานทั่วไป ทำหน้าที่ตามที่ประชุมมอบหมายเป็นเฉพาะเรื่อง
6. ฝ่ายบริหารภายใน ทำหน้าที่บริหารกลุ่มทำงานประจำวัน ภายในจำนวน 9 กลุ่ม

7. หัวหน้ากลุ่มงาน ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของสมาชิกในการทำงานในแต่ละวัน ที่ทางกลุ่มจะต้องรับผิดชอบ หรือได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารกลุ่ม
8. เลขานุการ ทำหน้าที่บันทึกการประชุมต่าง ๆ ของการประชุมกลุ่มเกาะเดี่ยว ได้กำหนดตำแหน่งต่าง ๆ และบทบาทหน้าที่ 5 ตำแหน่ง คือ
 1. เสร็จญุกฝ่ายวัว ทำหน้าที่ทางการเงิน บัญชี ของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเลี้ยงวัว
 2. เสร็จญุกฝ่ายไก่ ทำหน้าที่ทางการเงิน บัญชีของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเลี้ยงไก่
 3. ประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายต้อนรับ
 4. กลุ่มทำงานที่มี 14 กลุ่มๆ ละ 2-3 คนทำหน้าที่ภาระกิจประจำวันภายในของกลุ่ม
 5. เลขานุการ ทำหน้าที่บันทึกการประชุมและออกหนังสือนัดหมายการประชุมตามที่คณะกรรมการกลุ่มมอบหมาย

แม้การจัดตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน จากการศึกษพบว่าแต่ละตำแหน่งงานในแต่ละกลุ่ม มีภาระกิจแน่นอน และได้ปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่กันเป็นส่วนใหญ่ มีประเด็นของความแตกต่างอยู่ประการหนึ่งที่สำคัญกล่าวคือกลุ่มเกาะเดี่ยว มีความคล่องตัวสูงในการจัดปรับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการภายในกลุ่ม กล่าวคือมักพบว่าทางกลุ่มมักมีการตั้งบุคคล กลุ่มบุคคลเฉพาะกิจ ขึ้นมาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากภาระกิจประจำของกลุ่ม เช่น แต่งตั้งคณะบุคคลติดตามเรื่องงบประมาณจากทางหน่วยงานต่าง ๆ การประสานงานเฉพาะเรื่อง ซึ่งไม่พบลักษณะดังกล่าวในกลุ่มนาหว้า

1.4 การพัฒนาองค์กรของกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

จากการศึกษาพบว่าหน่วยงาน หรือองค์กรภายนอกที่มีส่วนสนับสนุนกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน กลุ่มนาหว้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเรียงตามลำดับจากมาก - น้อย ดังนี้คือ

1.4.1 กลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

1.4.1.1 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) จังหวัดสงขลา ได้มีส่วนสนับสนุนเครื่องจักรในการบุกเบิก และงบประมาณในการก่อสร้างอาคาร ขุดสระ = 430,000 บาท

1.4.1.2 สำนักงานปลัดตำรวจอำเภอจะนะ และสำนักงานปลัดตำรวจจังหวัดสงขลา ได้เข้ามาสนับสนุนในด้านความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการดูแลโค การฉีดวัคซีน ตลอดจนการให้การศึกษาด้านการจัดการจัดทัศนศึกษาให้แก่สมาชิกของกลุ่ม

1.4.1.3 สำนักงานพัฒนาอำเภอจะนะ โดยเฉพาะพัฒนากรตำบล มีส่วนสนับสนุนทางด้านการบริหารการจัดการองค์กรของกลุ่มและสนับสนุนงบประมาณ 50,000 บาท

1.4.1.4 สำนักงานเกษตรอำเภอจะนะ โดยเฉพาะเกษตรตำบล ได้มีส่วนเข้ามาดูแลให้การช่วยเหลือในการจัดการเกี่ยวกับการจัดการแปลงหญ้า การปรับปรุงดิน

1.4.1.5 สำนักงานกองทุนแห่งชาติ (กนช.) ได้สนับสนุนงบประมาณในการสร้างอาคาร ถังน้ำ ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในกลุ่มของปีงบประมาณให้กลุ่ม 223,511 บาท

1.4.1.6 คณะทรัพยากรธรรมชาติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ได้เข้ามาสนับสนุนทางด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการแปลงหญ้า การรักษาโรคโค

1.4.2 กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเรียงลำดับจากมากมาหาน้อย ดังนี้

1.4.2.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ได้เข้ามามีส่วนสนับสนุนเครื่องจักรในการบุกเบิกและสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้าง = 584,300 บาท

1.4.2.2 โครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) ได้เข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้าง อุปกรณ์ของกลุ่ม = 250,500 บาท

1.4.2.3 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) สนับสนุนพ่อพันธุ์ 2 ตัว

1.4.2.4 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา ได้เข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการซื้อเครื่องจักร (รถไถ) ให้กับทางกลุ่มในวงงบประมาณ 500,000 บาท

1.4.2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า ได้สนับสนุนงบประมาณ 50,000 บาท

จากการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกของทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน กล่าวคือกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า กลไกหลักในการประสานงานกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ภายนอกส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ เช่น พัฒนาการตำบล เกษตรตำบลปลัดตำรวจอำเภอ ส่วนกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่าดำเนินการโดยคณะกรรมการของกลุ่ม

เป็นหลัก ซึ่งทำให้การขอรับการสนับสนุนจากภายนอกทางกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่าทำได้ดีกว่า เช่น การแสวงหางบประมาณจากภายนอกมาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม

โดยสรุปการจ้ดองค์กรของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มในแง่ของการกำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบของทั้ง 2 กลุ่ม แม้จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับจำนวน สมาชิกและพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน และการริเริ่มก่อเกิดของกลุ่ม ที่มีความแตกต่างกันแต่เมื่อมีการดำเนินงานพบว่าสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มก็สามารถนำพากลุ่มระคับประคองให้กลุ่มสามารถดำเนินงานมาได้เกิน 10 ปี ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็ง มั่นคงของกลุ่มได้พอสมควร จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่ามีการจ้ดองค์กรที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้าด้วยปัจจัยหลักสำคัญ 2 ประการคือ

1.1 การริเริ่มก่อเกิดของกลุ่มเป็นการริเริ่มจากกลุ่มคนภายในพื้นที่ ที่ตระหนักต่อปัญหาและริเริ่มการพัฒนากลุ่มโดยขบวนการภายใน ที่ใช้บุคลากรหลากหลายอาชีพ ที่มีความรู้ ประสบการณ์หลากหลายมารวมมือกัน

1.2 กลุ่มมีขนาดเล็ก กล่าวคือมีพื้นที่น้อย มีสมาชิกไม่มากนักทำให้มีความคล่องตัวในการปรับตัว และมีการสื่อสารระหว่างกันในระยะสั้นต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่ม ได้อย่างทั่วถึงจับใจ

2. การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการการจัดการฟุ้งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของทั้ง 2 กลุ่ม โดยเปรียบเทียบกับการจัดการฟุ้งหญ้าตามหลักวิชาการ ปรากฏผลการศึกษาดังนี้คือ

2.1 จากการศึกษาการจัดการฟุ้งหญ้าตามหลักวิชาการ ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 6 ประการ(ดังตารางที่ 3)

2.2 จากการศึกษาการจัดการฟุ้งหญ้าของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม โดยข้อมูลส่วนนี้ได้จากการที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยได้เข้าไปสังเกตในพื้นที่ และการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์เรื่องการจัดการฟุ้งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า จำนวน 15 คน และสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่า จำนวน 15 คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

ตาราง 12

การจัดการพุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์	กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า	กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะแก้ว
1. วิธีการให้โคกินหญ้า	ตัดใบให้โคกินในคอกและ ปล่อยให้โคแทะเล็มเอง - ตัดให้กินในคอก	ปล่อยให้โคแทะเล็มเอง ส่วนใหญ่ขนากออกไปเลี้ยง นอกกลุ่ม - ตัดให้กินในคอก
2. การตัดหญ้า/ให้โคแทะเล็มหญ้า	แบบหมุนเวียน	แบบหมุนเวียน
3. ระยะห่างของการตัดหญ้า/ให้โค แทะเล็มหญ้า	ประมาณ 15 วัน	ประมาณ 30 วัน
4. ในกรณีที่เป็นหญ้าปลูกใหม่จะ เว้นระยะห่าง	ประมาณ 3 เดือน	ประมาณ 3 เดือน
5. อัตราส่วนของพื้นที่พุ่มหญ้าต่อ โค 1 ตัว	3 - 4 ไร่	1 - 2 ไร่
6. วัชพืชที่มีในพุ่มหญ้า	ไมยราบ สาบเสือ โคลงเคลง	ไมยราบ สาบเสือ โคลงเคลง ยูคาลิปตัส ผักหอม กระถินณรงค์
7. วิธีการกำจัดวัชพืช	ถางและขุดแบบถอน	ถาง ไถ และขุดแบบถอน
8. ความถี่ของการกำจัดวัชพืช	เดือนละ 2 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
9. การใส่ปุ๋ย	ปุ๋ยคอก ปุ๋ยยูเรีย	ปุ๋ยคอก ปุ๋ยยูเรีย
10. การใช้ปูนขาวก่อนการใส่ปุ๋ย เพื่อปรับระดับความเป็นกรด	ใช้บางครั้ง	ไม่ใช้เลย
11. แหล่งน้ำ	น้ำฝนตามฤดูกาล	น้ำฝนตามฤดูกาล
12. ปัญหาที่เคยประสบ	ขาดแคลนน้ำและหญ้าใน ฤดูแล้ง น้ำท่วมในฤดูฝน	ขาดแคลนน้ำและหญ้าใน ฤดูแล้ง น้ำท่วมในฤดูฝน
13. วิธีแก้ปัญหาขาดแคลนหญ้า	ใช้ฟางข้าว ช้างข้าวแทนหญ้า	ขอหญ้าฟ่อนจากทางราชการ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการทุ่งหญ้าตามหลักวิชาการกับการจัดการทุ่งหญ้าของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าการจัดการทุ่งหญ้าของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม ยังไม่มีความสามารถที่จะจัดการทุ่งหญ้าตามหลักวิชาการได้ อันนำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนหญ้าสำหรับการเลี้ยงโค ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ทั้ง 2 กลุ่ม ไม่สามารถจัดการทุ่งหญ้าให้พอเพียง หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทุ่งหญ้าได้มากกว่าที่เป็นอยู่ ก็เพราะปัญหาหลัก 3 ประการ คือ

2.1 พื้นที่ภูมิประเทศของกลุ่มทั้ง 2 กลุ่มเป็นดินทรายมีปุ๋ยธรรมชาติน้อย การจัดการทุ่งหญ้าต้องใช้ความรู้และงบประมาณสูง

2.2 ขาดการสนับสนุนทางด้านความรู้และงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านจัดการทุ่งหญ้าอย่างพอเพียง โดยเฉพาะระบบชลประทาน ต้องใช้งบประมาณมากเกินไปกำลังความสามารถของกลุ่ม

2.3 ทั้ง 2 กลุ่ม นำมูลโคซึ่งเป็นปุ๋ยที่ดีที่สุดออกจำหน่ายเป็นรายได้ของกลุ่ม มีการนำมูลโคมาทำปุ๋ยในการปรับปรุงแปลงหญ้าน้อยมาก

3. จากการศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม ในรูปของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ในช่วงเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2526 - 2536) ผู้ศึกษาวิจัยเน้นการศึกษาเอกสารทางบัญชีการเงินของทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งระบบการจัดการเอกสารของทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความสมบูรณ์เพียงพอ มีการจดบันทึกทางบัญชี-การเงิน ปะปนกับเอกสารอื่น ๆ โดยเฉพาะในช่วง 5 ปีแรก (2526-2531) และมีเอกสารทางบัญชี-การเงินที่เป็นระบบหมวดหมู่มากขึ้นในช่วงของปี 2531-2536 ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากสมาชิกและกรรมการที่ดำรงตำแหน่งในช่วงเวลาดังกล่าวสรุปผลของการศึกษาได้ดังนี้

3.1 การลงทุนของกลุ่มที่เป็นการลงทุนของสมาชิก ผู้ศึกษาพบว่าการลงทุน ที่เป็นการลงทุนของสมาชิก แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

3.1.1 การลงทุนที่เป็นแรงงาน ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มสมาชิกได้ลงทุนในแง่แรงงานในการทำงานร่วมกันในช่วงบุกเบิกในรูปของการขุด ถาง ปร่าบพื้นที่ และในช่วงของการดำเนินกิจกรรมประจำวันของกลุ่ม ที่สมาชิกทุกคนหมุนเวียนกันมาทำงานให้กับกลุ่ม ซึ่งถือเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งของกลุ่ม

3.1.2 การลงทุนที่สามารถตีเป็นมูลค่าทางการเงิน ซึ่งสมาชิกได้นำมาลงทุนร่วมกันคือการนำวัวมาเข้าเป็นของกลุ่มร่วมกันโดยกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้าได้กำหนดวัวที่สมาชิกนำเข้ากลุ่มไว้ว่า

ต้องมีน้ำหนักประมาณตัวละ 80 กิโลกรัม ซึ่งมีราคาตกประมาณตัวละ 5,000-5,500 บาท กลุ่มเกาะเต่ากำหนดราคาวัวที่สมาชิกนำเข้ากลุ่มไว้ว่าต้องมีราคาประมาณตัวละ 3,000 บาท ซึ่งถือเป็นการลงทุนของสมาชิกที่สามารถตีเป็นมูลค่าทางการเงินได้

3.1.3 การลงทุนที่เป็นตัวเงินประกอบด้วยค่าสมัครการเข้าเป็นสมาชิก ในช่วงแรกซึ่งทั้ง 2 กลุ่มกำหนดค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันคือกลุ่มนาหว้ากำหนดค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกเริ่มต้นคนละ 30 บาท กลุ่มเกาะเต่า 20 บาท การลงทุนที่เป็นตัวเงินในกรณีที่สมาชิกไม่มีวัวนำเข้ากลุ่มให้กระจายเป็นหุ้น ซึ่งกลุ่มนาหว้ากำหนดจำนวนหุ้นที่สมาชิกต้องลงออกเป็น 55 หุ้น ๆ ละ 100 บาท ซึ่งใกล้เคียงกับค่าประมาณการของมูลค่าวัวที่สมาชิกคนอื่น ๆ นำเข้ากลุ่ม กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่ากำหนดหุ้นละ 30 บาท คนละ 100 หุ้น ซึ่งใกล้เคียงกับค่าประมาณของมูลค่าวัวที่สมาชิกคนอื่น ๆ นำเข้ากลุ่มคือ 3,000 บาท จากการศึกษาพบว่าการลงทุนที่เป็นตัวเงินใน 2 รูปแบบดังกล่าวแล้ว ทั้ง 2 กลุ่มยังมีการลงทุนที่เป็นตัวเงินเป็นครั้งคราวตามมติของที่ประชุมกลุ่ม เมื่อทางกลุ่มหมดเงินในการจัดการกลุ่มโดยเฉพาะในช่วงแรก ๆ ของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่ม และพบว่ากลุ่มเกาะเต่า มีการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อขยายกิจกรรมเสริมภายในกลุ่ม โดยเฉพาะการเลี้ยงไก่พันธ์เนื้อ สมาชิกทุกคนต้องร่วมลงทุนกันคนละ 3,000 บาท นอกจากนี้ต้นทุนที่เป็นตัวเงินจากสมาชิกของกลุ่มอีกรูปแบบหนึ่งก็คือค่าปรับ จากการทำงานของสมาชิก

ผู้ศึกษาวิจัยศึกษารวบรวมการลงทุนของสมาชิกที่เป็นตัวเงินและมูลค่าของวันที่สามารถตีค่าเป็นตัวเงิน ของทั้ง 2 กลุ่ม ตั้งแต่จัดตั้งกลุ่มถึงปี 2536 พบว่ากลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจະนะ จังหวัดสงขลา สมาชิกร่วมลงทุนที่เป็นเงินและวัวที่มีมูลค่าเป็นเงินประมาณ 462,000 บาท และกลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สมาชิกร่วมลงทุนที่เป็นเงินและวัวมูลค่าประมาณ 268,760 บาท

3.2 การลงทุนของกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ

3.2.1 การลงทุนของหน่วยงานต่าง ที่อยู่ในรูปของการสนับสนุนทางด้านอุปกรณ์ เครื่องจักร การให้ความรู้การรักษาโรค

3.2.2 การสนับสนุนงบประมาณที่เป็นเงินให้กลุ่มนำไปดำเนินการพัฒนา
กลุ่มในรูปของการสร้างอาคาร ขุดสระ ทำถ้ำน้ำ ทำรั้ว

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมจากเอกสารของแต่ละกลุ่ม การ
สัมภาษณ์ โดยเฉพาะในประเด็นการสนับสนุนที่เป็นเงินที่แต่ละกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วย
งานต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ.2526 - 2536 ได้ดังนี้

กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจະนะ จังหวัดสงขลา ได้รับการ
สนับสนุนทางการเงินในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มดังนี้

- จากสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) สงขลา = 430,000 บาท
- จากสำนักงานกองทุนแห่งชาติ (กนช.) = 223,511 บาท
- จากสำนักงานพัฒนาการอำเภอจະนะ = 50,000 บาท
- รวม = 703,511 บาท

กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้รับการ
สนับสนุนทางการเงินในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มดังนี้

- จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา = 584,300 บาท
- จากโครงการสร้างงานในชนบท = 250,500 บาท
- จากงบประมาณของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร = 500,000 บาท
- จากงบประมาณพัฒนาตำบล = 50,000 บาท
- รวม = 1,384,800 บาท

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่ามีศักยภาพสูงกว่ากลุ่มนาหว้าในการ
ดึงงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนกลุ่มมีสาเหตุสำคัญคือ กลุ่มเลี้ยงโค
ต.เกาะเต่า มีองค์ประกอบของบุคลากรที่หลากหลาย เช่น ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการในพื้นที่ ข้าราชการเกษียณ ทำให้รู้ช่องทางในการขอรับการสนับสนุนจากภายนอกได้กว้างขวางกว่า และมี
ความรู้ในการทำโครงการต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน ที่ทางกลุ่มจะขอรับการสนับสนุน
แต่ทางกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้ามีปัจจัยดังกล่าวน้อยกว่า ส่วนใหญ่ต้องอาศัยหน่วยงานราชการใน
พื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเมื่อมีการปรับเปลี่ยนข้าราชการในพื้นที่ การได้

บุคคลใหม่มาทำหน้าที่แทนของหน่วยงานราชการในพื้นที่ ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ และขึ้นอยู่กับความสนใจความตั้งใจของบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นหลัก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการแสวงหาช่องทางในการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

3.3 รายได้ของกลุ่ม จากการศึกษาดูทางเอกสารของกลุ่มและการสัมภาษณ์ในประเด็นรายได้ของกลุ่มปรากฏดังนี้

3.3.1 กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เริ่มมีรายได้เข้าสู่กลุ่มที่ถูกบันทึกไว้ในเอกสารของกลุ่มว่าทางกลุ่มเริ่มมีรายได้เข้าสู่กลุ่มครั้งแรกจากการขายวัวในปี 2527 จำนวน 51,076 บาท สรุปรายได้ของกลุ่มจากปี พ.ศ. 2527 - 2535 จำนวน = 1,412,114 บาท เงินกองกลางของกลุ่ม จำนวน 79,286 รวม = 1,491,400 บาท (ตารางที่ 4)

3.3.2 กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เริ่มมีรายได้เข้าสู่กลุ่มที่ถูกบันทึกไว้ในเอกสารของกลุ่มในปี 2528 จากการขายวัว จำนวน 16,232 บาท สรุปรายได้ของกลุ่มจากปี 2528 - 2536 จำนวน = 982,513 บาท เงินกองกลางของกลุ่ม = 167,432 บาท รวม = 1,149,945 บาท (ตารางที่ 5)

ในช่วงระยะเวลา 10 ปี ที่ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานในรูปของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในประเด็นของรายได้เข้าสู่กลุ่มของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 ปรากฏว่า กลุ่มนาหว้ามีรายได้เข้าสู่กลุ่มมากกว่ากลุ่มเกาะแก้วจำนวน 341,455 บาท แต่ผลการศึกษาแนวโน้มของรายได้ในช่วง 3 ปีหลัง(2534 - 2536)ปรากฏว่ากลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้ามีแนวโน้มของรายได้เข้าสู่กลุ่มลดลง แต่กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้วมีแนวโน้มของรายได้เข้าสู่กลุ่มเพิ่มขึ้น (ดูรายละเอียดในตารางที่ 4.5) ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาในกลุ่มในแง่ของการเพิ่มรายได้ของกลุ่ม ซึ่งมีประเด็นที่ผู้ศึกษาวิจัยพบว่าเป็นปัจจัยสำคัญของความแตกต่างของรายได้ที่เกิดขึ้น มี 2 ประการคือ ประการที่ 1 กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า และกลุ่มเกาะแก้วมีปัญหาาร่วมกันในประเด็นของการที่ไม่สามารถจัดการทุ่งหญ้าให้ตอบสนองต่อการเลี้ยงโค ให้เพิ่มผลิตผลขึ้นได้ ทำให้รายได้จากการขายโคมีลักษณะคงที่หรือลดจำนวนลง ประการที่ 2 กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้วมีการพัฒนาพื้นที่ที่ว่างเปล่าโดยการลงทุนเลี้ยงไก่เนื้อ ซึ่งได้รับผลตอบแทนเพิ่มจากผลตอบแทนจากการขายโค

3.4 ค่าใช้จ่ายของกลุ่ม จากการศึกษาดูทางเอกสารของกลุ่มเลี้ยงโค และการสัมภาษณ์ สามารถสรุปรวบรวมค่าใช้จ่ายของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มได้ดังนี้

3.4.1 กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า มีการบันทึกค่าใช้จ่ายของกลุ่มครั้งแรกในปี 2527 ว่ามีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น 340 บาท และจากการศึกษาค่าใช้จ่ายของกลุ่มนาหว้าจากปี 2527 - 2535 (ปี 2536 ยังไม่มีการสรุป) มีค่าใช้จ่ายของกลุ่ม = 222,832 บาท ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายการบริหารกิจการภายในของกลุ่ม เช่น ค่าซื้อวัสดุ อุปกรณ์ การซ่อมแซม ฯลฯ

3.4.2 กลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่า มีการบันทึกค่าใช้จ่ายของกลุ่มครั้งแรกในปี 2528 จำนวน 3,352 บาท และจากการศึกษาจากบันทึกค่าใช้จ่ายของกลุ่มเกาะเต่าจากปี 2528 - 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น = 264,525 บาท ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการบริหารกิจการภายในของกลุ่มเช่น ค่าซื้อวัสดุ อุปกรณ์ การซ่อมแซม ฯลฯ

จากการศึกษาพบว่าการคำนวณค่าใช้จ่ายของทั้ง 2 กลุ่ม ที่ถูกบันทึกไว้ในหมวดค่าใช้จ่ายขาดความสมบูรณ์ในวิธีการคิด กล่าวคือแต่ละกลุ่มไม่ได้นับงบประมาณที่เป็นเงินที่ได้รับจากหน่วยงานภายนอกมาเป็นค่าใช้จ่ายของกลุ่มซึ่งในทางเป็นจริงงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนเป็นเงิน และนำมาเป็นค่าก่อสร้างอาคาร ซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในกลุ่มถือเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงและเป็นเม็ดเงินที่แน่นอน จากการสรุปรวบรวมจากเอกสารที่ได้จากการศึกษา พบว่าค่าใช้จ่ายของกลุ่มที่เป็นจริงควรประกอบด้วยค่าใช้จ่ายที่เกิดจากเงินทุนของสมาชิก และเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอก จะปรากฏประมาณการค่าใช้จ่ายของแต่ละกลุ่มดังนี้คือ กลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้ามีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินทุนของสมาชิกจำนวน 222,832 บาท บวกกับงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานภายนอกจำนวน 703,511 บาท รวมประมาณค่าใช้จ่ายของกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้าเป็นเงิน 926,343 บาท และค่าใช้จ่ายของกลุ่มเกาะเต่าที่เป็นเงินของกลุ่มจำนวน 264,525 บาท บวกกับงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานภายนอกจำนวน 1,384,300 บาท รวมประมาณค่าใช้จ่ายของกลุ่มเกาะเต่า เป็นเงิน 1,648,825 บาท

3.5 ผลตอบแทนแก่สมาชิก ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาการจ่ายผลตอบแทนแก่สมาชิกที่เป็นตัวเงินแก่สมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม ปรากฏดังนี้คือ

3.5.1 กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลนาหว้า อำเภอจະนะ จังหวัดสงขลา ได้มีการจ่ายผลตอบแทนให้แก่สมาชิกในครั้งแรกในปี 2527 จำนวน 48,800 บาท โดยสมาชิกได้ผลตอบแทนเฉลี่ย 560 บาท ต่อคน และจากการศึกษาผลรวมของผลตอบแทนที่ทางกลุ่มจ่ายปันผลคืนให้กับสมาชิกจากปี 2527 - 2535 จำนวนทั้งหมด = 1,109,996 บาท ซึ่งโดยเฉลี่ยสมาชิกได้ผลตอบแทน = 1,499 บาท / คน / ปี

3.5.2 กลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้มีการจ่ายผลตอบแทนให้แก่สมาชิกครั้งแรกในปี 2528 จำนวน 12,880 บาท โดยสมาชิกได้ผลตอบแทนเฉลี่ยคนละ 280 บาท และจากการศึกษาผลรวมของผลตอบแทนที่ทางกลุ่มจ่ายปันผลคืนให้กับสมาชิกจากปี 2528 - 2536 จำนวนทั้งหมด = 547,556 บาท ซึ่งโดยเฉลี่ยสมาชิกได้ผลตอบแทน = 1,440 บาท / คน / ปี

จากการศึกษาพบว่าหากมองในแง่ของผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับจากการลงทุนการร่วมกันทำงานในแง่ของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวเงินซึ่งสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มได้รับเฉลี่ยคนละ 1,400 บาท / ปี หากคิดเป็นรายเดือนสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มจะมีรายได้จากกลุ่มเฉลี่ยคนละ 116 บาท / คน / เดือน เมื่อเปรียบเทียบกับการที่สมาชิกของทั้ง 2 กลุ่มจะต้องมาทำงานในกลุ่มเฉลี่ย 2 - 3 วัน / คน / เดือน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดสงขลา ในช่วงปี 2527 - 2536 เฉลี่ยวันละ 120 - 150 บาท / วัน จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม มารวมกลุ่มกัน เป็นกลุ่มเลี้ยงโคได้รับผลตอบแทนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกำไรจ้าง ขายเป็นงานในกิจกรรมอื่น ๆ

3.6 ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่ามีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ด้าน จากทั้งหมด 11 ด้าน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกิจกรรมการรวมกลุ่มเลี้ยงโคเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้แปลกแยกจากการประกอบอาชีพเดิม และสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกซึ่งเป็นเกษตรกร นอกจากนี้แล้วการทำกิจกรรมของกลุ่มยังทำให้สมาชิกได้มีโอกาสพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุส่งเสริมให้สมาชิกส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มอยู่ในระดับมาก

สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้ามีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มแตกต่างจากสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่าใน 4 ด้าน โดยมีความพึงพอใจระดับมากและปานกลางเท่า ๆ กันจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบของสมาชิก และมีความพึงพอใจระดับปานกลางจำนวน 3 ด้าน คือด้านความรับผิดชอบของกรรมการ ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น/การให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก และด้านผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้ามีอายุน้อย โดยร้อยละ 67.2 มีอายุไม่เกิน 29 ปี ในขณะที่สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้วมีอายุ 50 - 59 ปี และไม่มีสมาชิกที่อายุน้อยกว่า 30 ปี การมีอายุน้อยส่งผลต่อวุฒิภาวะและความรับผิดชอบ จึงทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มแตกต่างกันใน 4 ด้านดังกล่าว

อย่างไรก็ตามเมื่อนำคะแนนความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค แต่ละกลุ่มมาหาค่าเฉลี่ย และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธีการทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียวคือ ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างกรรมการกับสมาชิก ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมดไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านอายุของสมาชิกดังกล่าวแล้วข้างต้น โดยสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้ามีอายุตั้งแต่ไม่ถึง 20 ปี จนถึงอายุ 59 ปี ซึ่งส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 30 ปี แต่สมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้วมีอายุตั้งแต่ 30 ปี ถึง 70 ปี ขึ้นไป สมาชิกที่มีช่วงอายุแตกต่างกันย่อมแตกต่างกันในเรื่องการไปมาหาสู่กับบุคคลอื่นเพื่อพบปะสังสรรค์หรือพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้นจึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างกรรมการกับสมาชิกของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน

3.7 ความคิดเห็นของกรรมการเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

กรรมการกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน โดยกรรมการทุกคนมีความคิดเห็นตรงกันใน 5 เรื่องคือ คุณสมบัติของกรรมการทุกคนเหมาะสม การกำหนดหน้าที่กรรมการแต่ละตำแหน่งเหมาะสม การแบ่งงานในแต่ละกลุ่มงานเหมาะสม กลุ่มไม่มีปัญหาในการประชุม และบรรยายกาศในการทำงานดี นอกจากนี้กรรมการส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นคล้ายกันใน 4 เรื่อง คือ วาระการทำงาน ของกรรมการ จำนวนกรรมการ กรรมการมีความเห็นขัดแย้งกันแต่ทำให้กลุ่มก้าวหน้าและกรรมการได้รับการยอมรับจากสมาชิกมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากกรรมการของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่เข้ามาเป็นกรรมการเนื่องจากได้รับเลือกจากสมาชิก (ตารางที่ 8) แสดงว่าเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นกรรมการจึงได้รับเลือกจากสมาชิก และเมื่อได้เข้ามาเป็นกรรมการ

แล้ว กรรมการของทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเป็นกรรมการและไม่ต้องการลาออกจากการเป็นกรรมการ (ตารางที่ 8)

อย่างไรก็ตามกรรมการกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานแตกต่างกัน 1 เรื่องคือ ค่าตอบแทนต่อผลประโยชน์ของกรรมการ โดยกรรมการทุกคนของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้ามีความเห็นว่ากรรมการควรได้รับค่าตอบแทนต่อผลประโยชน์ แต่กรรมการทุกคนของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่ามีความเห็นว่ากรรมการไม่ควรได้รับค่าตอบแทนต่อผลประโยชน์ ทั้งนี้เพราะกรรมการส่วนใหญ่ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้ามีอายุตั้งแต่ ไม่เกิน 30 ปี จนถึง 50 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงานต้องประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว แต่กรรมการส่วนใหญ่ (7 คน จาก 8 คน) ของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะเต่ามีอายุมากกว่า 50 ปี ซึ่งอาจพ้นจากการรับผิดชอบภาระต่าง ๆ ในครอบครัวจึงไม่มีความจำเป็นในเรื่องการใช้จ่ายเงินมากนัก ความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวของทั้ง 2 กลุ่มจึงแตกต่างกัน

นอกจากปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกรรมการดังที่กล่าวมาแล้ว ในประเด็นปัญหา อุปสรรคในด้านการจัดการแปลงหญ้าให้พอเพียงกับจำนวนวัวที่มีอยู่ หรือเพื่อการขยายการเลี้ยงโคให้มากขึ้น ทั้ง 2 กลุ่มไม่สามารถดำเนินการได้ ด้วยอุปสรรคทางด้านพื้นที่ ระบบชลประทาน ความรู้ใหม่ ๆ และงบประมาณในการจัดการทุ่งหญ้าของกลุ่มให้มีความเหมาะสมต่อการเลี้ยงโคให้ได้ดี ให้มีประสิทธิภาพ และได้รับผลตอบแทนที่สูงได้

4. ข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัย

4.1 ผู้ศึกษาพบว่ามิติหนึ่งที่สำคัญของการเกิดขึ้นของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม คือการคิดถึงสิทธิของชุมชนที่จะเข้าไปดูแล จัดการทรัพยากรของชุมชนในที่นี้คือที่ดินสาธารณะที่มีอยู่ในชุมชน กิจกรรมกลุ่มเป็นช่องทางเดียวที่ชุมชนสามารถมีอำนาจต่อรองให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ในทรัพยากรที่ดินได้อย่างชอบธรรม และเป็นการป้องกันการบุกรุกจากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ให้เข้าไปยึดครองที่ดินสาธารณะของชุมชนได้ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับการเกิดขึ้นของกลุ่มเลี้ยงโคตำบลทุ่งหว้า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาในปี 2534

4.2 ขบวนการกลุ่มหรือกิจกรรมกลุ่ม นำไปสู่อำนาจการต่อรองทางสังคม จากการศึกษพบว่ากลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม ได้ใช้ "กลุ่ม" เป็นเครื่องมือในการต่อรองทางสังคมอยู่บ่อย ๆ เช่นการต่อรองกับนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น อย่างสมาชิกสภาจังหวัดหรือระดับชาติ เช่นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการขอรับการสนับสนุนทั้งในแง่ของงบประมาณ และอุปกรณ์ต่าง ๆ

ให้กับกลุ่มหรือต่อรองกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อปัญหาหรือความต้องการของกลุ่ม หากกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีผู้นำที่ผ่านขบวนการเรียนรู้มามาก สามารถต่อรองได้มาก

4.3 ขบวนการหรือกิจกรรมกลุ่มนำไปสู่การลดความขัดแย้งภายในสังคมของชุมชนได้ระดับหนึ่ง จากการศึกษาผู้ศึกษาได้รับทราบว่าปัญหาที่สำคัญของชุมชนคือการขโมยวัว ในชุมชนที่ใกล้เคียงที่มีสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ มาร่วมกลุ่มกับกลุ่มเลี้ยงโคปัญหาการขโมยวัวลดลง การที่สมาชิกภายในกลุ่มมีเครือข่ายของสมาชิกกลุ่ม ที่เพิ่มเติมจากเครือข่ายญาติ พี่น้อง ที่มีอยู่เดิมของแต่ละคน การช่วยกันปกป้องดูแลซึ่งกันและกันนำไปสู่ความสงบสุขในบรรดาสมาชิกกลุ่มและชุมชนโดยรวม

4.4 ในการเกิดขึ้นของการจัดการทรัพยากรโดยประชาชนในกรณีของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่ม ในเบื้องต้นจะพบกับความขัดแย้งสูง ที่ดินเป็นปัจจัยที่สำคัญที่คนส่วนใหญ่ต้องการยึดครอง ครอบครองเป็นเจ้าของ และพบว่าที่ดินในชุมชนส่วนใหญ่มีผู้ยึดครอง ครอบครองอยู่แล้วทั้งสิ้น การคลี่คลายปัญหา ความขัดแย้งในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องยาก ต้องใช้ความละเอียดอ่อน ความรอบคอบของผู้นำ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะเข้าไปดำเนินการในกิจกรรมกลุ่มในเชิงการใช้ที่ดินในชุมชน(แม้จะเป็นที่ดินป่าสงวน ที่ดินสาธารณะก็ตาม) จากการศึกษาพบว่าการเกิดขึ้นของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มล้วนผ่านความขัดแย้งที่รุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับการเกิดขึ้นของกลุ่มเลี้ยงโคบ้านบ่ออิฐ กลุ่มเลี้ยงโคตำบลทุ่งหวัง อ.เมือง จ.สงขลา ทุกกลุ่มล้วนผ่านความขัดแย้งที่รุนแรงทั้งสิ้น เช่น การทำร้ายร่างกาย การฆ่า การทำลายทรัพย์สิน ตลอดจนถึงการฟ้องร้องเป็นคดีในศาล ผู้ศึกษาวิจัยประเมินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมีกลุ่มเลี้ยงโคที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินจำนวนหลายร้อยไร่ ในอนาคตหากทุกฝ่ายโดยเฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ ของทางราชการไม่เข้ามาหนุนช่วยผลักดันกันอย่างจริงจัง โอกาสที่จะเกิดกลุ่มเลี้ยงโค โดยการผลักดันจากของกลุ่มประชาชนภายในชุมชนจะเป็นไปได้ได้น้อยมาก

4.5 แม้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สมาชิกของกลุ่มเลี้ยงโคทั้ง 2 กลุ่มจะได้รับน้อยมาก แต่สมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม มีความพึงพอใจต่อกลุ่มสูงมาก ผู้ศึกษาพบว่าการเข้าร่วมของสมาชิกของกลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่ ไม่ได้มุ่งผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากนักการเลี้ยงโคเป็นเพียงอาชีพเสริมไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชนเช่นตำบลเกาะเต่า ซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะเต่า ประชากรในตำบลส่วนมากทำนา ทำสวนและรับจ้าง การอยู่ไม่ห่างจากตัวอำเภอเมืองสงขลามากนัก (ประมาณ 10 กิโลเมตร) การมาร่วมกันในกลุ่มเลี้ยงโคจึงเปรียบเสมือน เวทีเล่น

ทนาการภายในชุมชนเท่านั้นเอง ส่วนพื้นที่ตำบลนาหว้า อำเภอจนะซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มเลี้ยงโค ต.นาหว้า ประชากรในตำบลส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้และทำนา เป็นอาชีพหลัก การมารวมกลุ่มกันเลี้ยงโค จึงมีบรรยากาศและความคาดหวังต่อกลุ่มไม่แตกต่างจากกลุ่มเลี้ยงโค ต.เกาะแก้วผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นประเด็นรอง มิติของความสัมพันธ์อันดีกันภายในกลุ่มมีความสำคัญมากกว่าความคาดหวังผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

โดยสรุป จากสมมุติฐานที่ผู้ศึกษาวิจัยตั้งไว้ว่ากลุ่มเลี้ยงโคมีความแตกต่างกันในเรื่องการจัดองค์กร และการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์น่าจะมีผลการดำเนินงานที่แตกต่างกัน จากการศึกษากลุ่มเลี้ยงโคตำบลนาหว้า อำเภอจนะ และกลุ่มเลี้ยงโคตำบลเกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา พบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันในเชิงคุณภาพความเข้มแข็งในเรื่องของการจัดการองค์กร แต่ไม่มีความแตกต่างกันในประเด็นของการจัดการทุ่งหญ้า การจัดการทุ่งหญ้าให้มีประสิทธิภาพตามหลักวิชาการยังเกินกำลังความสามารถของทั้ง 2 กลุ่ม แต่ในแง่ของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่าการจัดองค์กรที่มีองค์ประกอบของผู้หน้าที่หลากหลาย การปราศจากการครอบงำซึ่งมาจากบุคคลภายนอก ทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ อันนำไปสู่แนวโน้มของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจได้ดีกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มเลี้ยงโค หรือการเลี้ยงโคสอดคล้องกับวิถีของเกษตรกรไทยมาช้านาน การเลี้ยงใช้ต้นทุนต่ำ เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานในการดูแลรักษา เพราะโคเป็นสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับอาชีพเกษตรกรไทย เนื้อโคยังเป็นอาหารหลักที่สำคัญในการบริโภคและขายเป็นรายได้ รัฐควรสนับสนุนการเลี้ยงโคของเกษตรกรทั้งในแง่บุคคลหรือกลุ่มอย่างจริงจังมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. ในหลาย ๆ พื้นที่ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดมีพื้นที่รกร้างว่างเปล่า เสื่อมสภาพและบางพื้นที่มีการระบุขึ้นทะเบียนเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์สาธารณะของหมู่บ้าน ของตำบล ซึ่งจากรายงานการสำรวจการเปลี่ยนแปลงทางการเกษตร พ.ศ. 2531 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่าประเทศไทยมีทุ่งหญ้าที่ขึ้นทะเบียนเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์มีจำนวน 131,480 แปลง จำนวนพื้นที่ 2,325,028 ไร่ ทั่วประเทศ หากมีการสนับสนุนให้มีการใช้ที่ดินทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ดังกล่าว ในการจัดตั้งกลุ่ม

เลี้ยงโคขึ้น จะสามารถเพิ่มการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรและ เป็น รายได้เสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรได้

3. ในขบวนการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงโค ต้องอาศัยปัจจัยหลักที่สำคัญ 2 ประการคือ ประการที่ 1 ขบวนการส่งเสริมให้เกิดขบวนการกลุ่มภายในชุมชนก่อนการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการ การ ส่งเสริมขบวนการเรียนรู้ให้กับหมู่สมาชิก ในประเด็นสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการกลุ่มโดย เฉพาะในประเด็นการจัดองค์กร การบริหารการจัดการองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรง อยู่และการพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ ประการที่ 2 ในกระบวนการจัดการทุ่งหญ้า ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเลี้ยงโค จำเป็นต้องใช้เครื่องจักร เทคโนโลยี องค์ความรู้ในการจัด การทุ่งหญ้า การจัดระบบชลประทาน การจัดทำแปลงหญ้า การใช้ปุ๋ยที่เหมาะสม ซึ่งเป็นข้อจำกัด ของเกษตรกร รัฐควรเข้าไปสนับสนุนให้ความรู้ และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ

4. เมื่อมีขบวนการกลุ่มเกิดขึ้นและดำเนินกิจกรรม การจัดระบบการหนุนเสริมในด้าน การบริหารการจัดการทั้งระบบการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะระบบที่เกี่ยวข้องกับการ เงิน บัญชี จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการฝึกอบรมสมาชิกให้มีความรู้ในด้านดังกล่าว ตลอดจน การจัดระบบดังกล่าวให้สามารถปฏิบัติได้ ตรวจสอบได้ โดยหมู่สมาชิกของกลุ่ม

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นมิติความพึงพอใจในขบวนการกลุ่มของกลุ่ม เลี้ยงโค หรือกลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างทั้งในเชิงความสัมพันธ์ของวิถีการผลิต วิถี ชีวิต วัฒนธรรม ที่สามารถนำมาเชื่อมโยง หนุนเสริมให้ขบวนการกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรเติบโต เข้มแข็ง ในขณะเดียวกันก็ให้มีศักยภาพที่จะได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม ในการ ดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้น ๆ ด้วย

บรรณานุกรม

เกื้อ ตระกูลกำจาย. 2536. เปรียบเทียบการจัดป่าชายเลนโดยองค์กรของรัฐกับองค์กรชาวบ้าน
ในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต** สาขาการจัดการ
สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่

เฉลิมพล แซมเพชร. 2526. ฟุงหญ้าเลี้ยงสัตว์. **กสิกร** ปีที่ 56 ฉบับที่ 4

ตรีพล เจาะจิตต์. 2527. **การเลี้ยงสัตว์ใหญ่** กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย

ธีระพล อรุณกสิกร. 2535. สถาพร ลิ้มมณี และ ไพฑูรย์ นาคฉำ **สรุปสาระสำคัญ**
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน

นิวัติ เรืองพานิช. 2535. **วิทยาศาสตร์ฟุงหญ้า**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะวนศาสตร์.

ประเวศ วะสี. 2536. **การพัฒนาสถาบันเกษตรกร**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ประหยัด ปานดี. 2529. การใช้ทรัพยากรที่ดินเพื่อการจัดการฟุงหญ้าเลี้ยงสัตว์ **วารสาร-**
ภูมิศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 3

พานิช ทินนิมิตร. 2525 **โภชนาศาสตร์สัตว์ประยุกต์** สงขลา : ภาควิชาสัตวศาสตร์
คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พรใจ เต็มวารี. 2534. "วิกฤตการณ์ที่ดินเกษตรกรรมในยุคที่ดินมีราคา" ในเอกสารประกอบ
การประชุมเวทีชาวบ้าน 34 , หน้า 365 - 492 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. "นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุคทศวรรษ
การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย" การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
(ตรีทอง หงษ์วิวัฒน์. บก.) ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
- ภรณ์ กীরติบุตร. 2529. การประเมินประสิทธิผลองค์การ กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- วุฒิชัย จำรงค์. 2520. แนวความคิดเรื่องพฤติกรรมองค์การ กรุงเทพฯ : รวมสาส์น
- วรเวทย์ ชำรงธัญลักษณ์. 2529. "องค์กรประชาชนกับงานพัฒนา กรณีของสำนักงานการปฏิรูป
ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม", ทางเลือกการพัฒนา. 2 (เมษายน-มิถุนายน) 21-30
- ศูนย์ประสานงานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และ
สังคมแห่งชาติ 2533 แผนพัฒนาชนบทในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7
พ.ศ. 2533 - 2539 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด
- สานิตย์ บุญชู. 2532. การปฏิรูปที่ดิน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- สายัณห์ ทัดศรี. 2522. หลักการทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
แห่งประเทศไทยจำกัด
- สุชานต์ บุญยากร. 2529. "องค์กรประชาชนกับงานพัฒนา : ความเคลื่อนไหวทางแนว
ความคิดในภาครัฐบาล", ทางเลือกการพัฒนา. 2 (เมษายน-มิถุนายน 2529), 1-9
- สุชาติ ทวีสิทธิ์. 2526. "การสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรประชาชนด้วยกลยุทธ์การวิจัย
แบบมีส่วนร่วม" การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. (เยาวรัตน์ ปรีกษ์ขาม
และสมใจ ประมาณผล บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุข
อาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

- สุรศักดิ์ คชภักดี. 2538. **การพัฒนาชนบท : ปัญหาและแนวทางแก้ไขทางด้านปศุสัตว์.**
 กรุงเทพฯ : สมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทย.
- โสภณ ทองปาน. 2536. **นโยบายเกษตรไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลิศชัย
 การพิมพ์
- สำนักงานส่งเสริมการเกษตร 2535 **แนวทางการพัฒนาการเกษตรภาคใต้** กรมส่งเสริมการ
 เกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2529. **องค์กรประชาชน : การเคลื่อนไหวทาง
 แนวความคิดของภาครัฐบาล. วารสารทางเลือกในการพัฒนา 1,4 (มกราคม - มีนาคม
 2529)**
- สรสิทธิ์ วัชรโยธยาน 2535. "ปัญหาเรื่องดินกับการเกษตรกรรม. ใน **สิ่งแวดล้อม 35
 เอกสาร** ประกอบการสัมมนา เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ของประเทศไทย
- อภิชัย พันธเสน 2536 "สภาพดิน - น้ำ - ป่า 36 และชื่อเรียกร่อง" ใน **สิ่งแวดล้อม 36
 ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เอกสารประกอบการสัมมนาการ
 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ครั้งที่ 4
 หน้า 201 - 205 สถาบันสิ่งแวดล้อม**
- อุทัย หิรัญโต. 2528. **สารานุกรมศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์ (การบริหารรัฐกิจ)**
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

- Dubin , Amitai. 1968. **Human Relation in Administation.** Third Edition.
Englewood Cliffs , New Jersey : Prentice - Hall
- Etzioni, Amitai. 1964. **Modern Organization.** Eaglewood Cliffs,
New Jersey : Prentice - Hall
- Fayol , Henri. 1949. **General and Industrial Management.** Translated by
Constance Stores, London : Sir Isaac Pitman & Sons
- Gulick, Luther and Lyndall Urwick. 1937. **Papers on the Science of
Administration.** New York : Institute of Public Administration
- Katz, Danial and Robert L. Kahn. 1966. **The Social Psychology of
Organization** New York : John Wiley & Sons
- Naomi I. Brill. 1978. **Working with People.** Second Editor. New York :
Longman.
- Leonard, William P. 1962. **The Management Audit.** Englewood Cliffs. New
Jersey. Prentice - Hall
- March, James G. and Herbert A. Simon. 1958. **Organization.** New York :
John Wiley
- Newman ; Summer and Warren. 1962. **The Process of Management.** Second
Edition. Englewood Ciffs, N.J. : Printice - Hall

Taylor, Frderick W. 1911. **The Principles of Scientific Management.**

New York. : Harper & Brother, 1911

Weber , Max. 1947. **The Theory of Social and Economic Organization.**

Translated by A.M. Henderson and Talcott Parson. New York : The
Free Press

ภาคผนวก 1

ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มเลี้ยงโคบ้านทุ่งทราย

ต.นาหว้า อ.จະนะ จ.สงขลา

ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ผ่านการเห็นชอบของสมาชิกในการประชุมใหญ่ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2525 มีดังนี้คือ

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

กลุ่มนี้มีชื่อเก่า "กลุ่มเลี้ยงโคทุ่งทราย" ใช้ชื่อย่อว่า ก.ค.ท. สำนักงานตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ต.นาหว้า อ.จະนะ จ.สงขลา

คำว่า กลุ่ม ในข้อบังคับนี้ ให้หมายถึง กลุ่มเลี้ยงโคทุ่งทราย

วัตถุประสงค์

1. ให้สมาชิกได้รับการศึกษา เรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อนสมาชิก และพัฒนาชุมชน เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว โดยดำเนินงานตามแบบประชาธิปไตย

2. ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กลุ่มมีแนวนโยบายดังนี้

- เพื่อให้ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 715 ไร่ เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์สาธารณะสำหรับกลุ่มใช้ประโยชน์

- เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก
- รวบรวมกลุ่มสมาชิกทำงานร่วมกัน โดยรู้จักหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ของกลุ่มซึ่งเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยขั้นต้น

- ให้สมาชิกมีผลประโยชน์ในกลุ่มโดยการขายโค และผลประโยชน์อื่น ๆ ได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมกัน

หมวดที่ 2 สมาชิกภาพ

1. สมาชิกได้แก่บุคคลที่มีคุณสมบัติดังนี้

- ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ที่ 1, 2, 3 และ 4 ต.นาหว้า อ.จະนะ จ.สงขลา ไม่น้อยกว่า 12 เดือน
- มีนิสัยดีงาม ไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี รู้ เข้าใจ และเห็นชอบด้วยหลักการของกลุ่ม
- พร้อมที่จะปฏิบัติตามของกลุ่มอย่างเคร่งครัด
- คณะกรรมการมีมติเห็นชอบให้รับเป็นสมาชิกกลุ่ม
- มีผู้รับรองเข้าเป็นสมาชิก 3 คน และเขียนใบสมัครยื่นต่อคณะกรรมการ
- เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิก

- หากสมาชิกมีระเบียบของกลุ่ม มีโอกาสแก้ตัวได้ไม่เกิน 3 ครั้ง มิฉะนั้นสมาชิกทั้งหมดจะพิจารณาให้พ้นจากสภาพสมาชิกกลุ่มได้ด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3

2. สภาพการเป็นสมาชิกสิ้นสุดลงเมื่อ

- ตาย (ในกรณีที่พ่อหรือแม่เป็นสมาชิกตาย ให้ลูกเป็นสมาชิกแทนได้)
- ลาออก และได้รับการอนุมัติ
- ย้ายภูมิลำเนา
- ไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกลุ่ม
- วิกลจริต หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ (ให้ลูกเป็นสมาชิกต่อได้)
- ต้องคำพิพากษา ให้เป็นบุคคลล้มละลาย หรือให้ลงโทษจำคุก เว้นแต่ผิดฐานลหุโทษหรือมีความผิดโดยการกระทำอันประมาท

3. การลาออกจากสมาชิกกลุ่ม

- ยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการ ให้พิจารณาภายใน 60 วัน นับตั้งแต่ได้รับหนังสือ
- ต้องชำระหนี้สิน ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่ยังมีพันธะต่อกลุ่ม

4. การคืนเงินหรือทรัพย์สิน สำหรับผู้พ้นจากสมาชิก ในกรณีที่เป็นไปตาม ข้อ 2.1-2.6 ภายใน 60 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการลาออก

5. หมวดเงินทุนของกลุ่ม

รายได้

- 5.1 เงินรายได้จากการนำโคเข้ามาปล่อย เป็นค่าบำรุงหญ้า
- 5.2 ค่าผสมพันธุ์สำหรับโคภายนอก ครั้งละ 50 บาท
- 5.3 ค่าขายมูลโค
- 5.4 จากค่าเช่า
- 5.5 จากค่าปรับในกรณีสมาชิกไม่ร่วมทำกิจกรรมของกลุ่ม เป็นเงินครั้งละ 20 บาท
- 5.6 ค่าปรับในกรณีสมาชิกนำสัตว์ผิดประเภทไปปล่อยในทุ่งหญ้า
 - สัตว์ใหญ่ 200 บาท/ตัว/ครั้ง
 - สัตว์เล็ก 50 บาท/ตัว/ครั้ง
- 5.7 ค่าปรับในกรณี บุคคลภายนอกขโมยตัดหญ้า คิดค่าเสียหายครั้งละ 200 บาท

5.8 การเสียเงินทุกครั้งให้นำไปเสียกับเหรียญโดยตรงและขอใบเสร็จทุกครั้งที่มีการจ่ายเงิน

5.9 เหรียญมีอำนาจเก็บเงินสดไว้กับตัว หรือกลุ่มได้ไม่เกิน 1,000 บาท เงินที่เกินอำนาจให้นำไปฝากธนาคารในนามกลุ่ม ให้กรรมการลงลายมือชื่อในสมุดฝากเงินไม่น้อยกว่า 3 คน และในการถอนบัญชี กรรมการผู้ที่มีอำนาจต้องลงลายมือชื่อ 2 ใน 3 จึงจะถอนเงินได้

5.10 คณะกรรมการมีอำนาจจ่ายเงินเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มโดยไม่ต้องผ่านการอนุมัติของที่ประชุมใหญ่ ไม่เกินครั้งละ 200 บาท และมีหลักฐานแจ้งสมาชิกให้ทราบภายหลัง

5.11 ให้เหรียญ แจงรายรับ และรายจ่ายของกลุ่มเดือนละ 1 ครั้งโดยมีประธานและรองประธานลงชื่อรับทราบ

5.12 การขายมูลโค ให้เหรียญมีอำนาจในการขายเพียงคนเดียว

6. การประชุมสามัญ

6.1 ให้คณะกรรมการนัดประชุมใหญ่สมาชิกเดือนละ 1 ครั้ง

6.2 กรรมการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง

7. การประชุมใหญ่วิสามัญ โดยมติของคณะกรรมการหรือสมาชิกเรียกร้องให้มีการประชุมหรือมีเหตุการณ์ที่สำคัญ

8. การแจ้งกำหนดการประชุมเมื่อมีการประชุมใหญ่สามัญหรือวิสามัญชั่วคราวให้เลขานุการแจ้งวันเวลา สถานที่ และเรื่องที่ประชุมให้สมาชิกทราบล่วงหน้าก่อนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3-5 วัน ในกรณีที่มีการประชุมนั้นฉุกเฉินก็แล้วแต่ความเหมาะสม

9. วาระการประชุมใหญ่สามัญ

- ประธานกล่าวเปิดการประชุมแจ้งเรื่องในที่ประชุมทราบ
- พิจารณารายงานการประชุมครั้งที่แล้ว
- พิจารณาเรื่องราวที่ค้างมาจากการประชุมครั้งที่แล้ว
- เหรียญกรายงานฐานะการเงินของกลุ่ม
- พิจารณาเรื่องอื่น ๆ
- สรุปและปิดประชุม

10. องค์ประชุมในการประชุมใหญ่สมาชิก สมาชิกทุกคนมีสิทธิ์เข้าร่วมได้ทุกครั้ง ต้องมีสมาชิกมาประชุมกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

หมวดคณะกรรมการกลุ่ม

1. ในการดำเนินงานของกลุ่ม ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการบริหารกลุ่ม โดยการเลือกจากสมาชิกกลุ่มขึ้นมาเป็นตัวแทนในการบริหารกลุ่มจำนวน 11-19 คน
2. คณะกรรมการมีอายุได้คราวละ 3 ปี
3. การออกจากตำแหน่งกรรมการจะสิ้นสุดลงเมื่อ
 - ถึงคราวออกตามวาระ
 - ลาออกโดยทำหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการและได้รับอนุมัติแล้ว
 - ขาดจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม
 - ขาดการประชุมกรรมการสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีแจ้งเหตุผลที่สมควรให้ที่ประชุมทราบ
 - ที่ประชุมใหญ่มีมติถอดถอนทั้งคณะหรือรายตัว

จำแนกหน้าที่ของคณะกรรมการ

ประธาน

รองประธาน

เหรัญญิก

หมวดเรื่องวัวกลุ่ม

วิธีเลือกวัวเข้ากลุ่ม

1. กำหนดให้เอาวัวที่คลอดลูกแล้ว จำนวน 1 ตัว อย่างน้อย
2. วัวกำลังตั้งท้องใหม่ ๆ
3. ลูกวัวผสมพันธุ์ในทุ่งหญ้าที่อายุไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และที่สมบูรณ์ไม่เป็นโรค
4. ไม่แก่เกินไป ให้กรรมการพิจารณาอีกครั้ง
5. ถ้าสมาชิกจ่ายเป็นเงิน ราคา ? บาทแล้วเอาเงินนี้ไปซื้อวัวนอกในราคาจริง

วิธีการขายวัวกลุ่ม

1. ตั้งกรรมการขาย 7 คน จากสมาชิกในกลุ่มกรรมการชั่วคราว แต่ละคราวไป ให้ประมูลราคาสูงสุดแล้วขายไปเลย (แต่ละคราวในการขาย เฉพาะกรรมการขาย)
2. ขายแล้ว หักเปอร์เซ็นต์ไม่เกิน 5% ที่เหลือแบ่งให้สมาชิกเท่า ๆ กัน ในจำนวนที่ขายปีละ 2 ครั้ง

3. เรื่องกู้เงิน ให้กู้ได้เมื่อจำเป็นเพียง 90% ของเงินทุน

ระเบียบการขายว้าว

- ให้คณะกรรมการบริหารเป็นผู้เสนอเรื่องขอขายว้าว เพื่อขออนุมัติในที่ประชุมแต่ละครั้ง
ไป

- ถือเอาเสียงข้างมากในที่ประชุมในการตัดสินใจ

- สมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ทำหน้าที่พิจารณาข้อเสนอ และต้องกำหนดประเภทของว้าวที่จะขายแน่นอน เช่น แม่ว้าวแก่ ว้าวที่ไม่สมบูรณ์ ว้าวมีประวัติแห้งลูก เลี้ยงลูกไม่ดี หรืออื่น ๆ

- เมื่อที่ประชุมมีมติให้ขาย ต้องกำหนดจำนวนให้แน่นอน กรรมการขายไม่มีสิทธิ์ขายเกิน
ต้องนัดประชุมใหม่ หากขายไม่ครบให้ประมูลในเดือนต่อไป

- คณะกรรมการดำเนินการขายตามมติที่ประชุมเท่านั้น

- การตั้งกรรมการขายว้าว และตีราคาว้าว ให้ชุดทำงานทั้ง 9 กลุ่ม เลือกมากกลุ่มละ 1 คน

- การขายว้าวทุกประเภท (ยกเว้นว้าวที่ตายด้วยโรคระบาด) ให้ขายในรูปประมูลราคา โดย

ปฏิบัติดังนี้

ก. ให้กรรมการทั้ง 9 คน (ที่ได้มาจากแต่ละกลุ่ม) ตีราคา

ข. กรรมการทั้ง 9 คน ต้องตีราคาในอัตราที่ขายจริง

ค. ผู้ซื้อต้องประมูลราคากันอีกครั้ง (ราคาที่ประมูลได้ต้องไม่ต่ำกว่าราคาที่ตีไว้)

ง. หากราคาที่กรรมการตั้งไว้แพงเกินไปไม่มีใครกล้าซื้อ คณะกรรมการฝ่ายตีราคา

ต้องประชุมกันอีกครั้งว่าจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่

- กรณีที่ว้าวตาย (ไม่ใช่โรคระบาด) ให้คณะกรรมการตีราคา ทั้ง 9 พิจารณาว่าควรทำ
อย่างไร หากไม่ขายก็แบ่งให้สมาชิกทุกคน (ควรคิดเป็นราคาหุ้นไป)

- ว้าวที่ตายและสงสัยว่าเป็นโรคระบาด รีบติดต่อปศุสัตว์อำเภอ และหมอนั่นที่

- ผู้ที่ขโมยว้าวตาย (แม้จะฝังแล้วก็ตาม) ปรับตามราคาว้าวที่ยังมีชีวิต

- การขายว้าว ขายปีละ 2 ครั้ง หรืออาจขายได้หากเห็นว้าวมากเกินอัตรา และให้ตัดสำรอง
ไว้สำหรับสมาชิกเมื่อคราวจำเป็นเกิดขึ้น เช่น ประมูลไว้ 10 ตัว สำหรับประจำเดือน เมื่อไม่หมดให้
ประมูลใหม่ต่อไป คือว้าวประจำเดือน แต่ว้าวที่ตัดนี้สำหรับสมาชิกเท่านั้น ที่เหลือให้ขายพ่อค้าตาม
ราคาประมูล

- การขาย ตกลงราคา ต้องมีกรรมการที่เป็นตัวแทนของสมาชิกทั้ง 9 กลุ่ม มาร่วมด้วยทุกครั้ง

- เหม็ญญิกต้องออกไปเสร็จทุกครั้งที่ย้ายวัว
- ผู้รับซื้อต้องขนย้ายวัวในเวลากลางวันเท่านั้น (08:00-17:00 น.)
- ผู้รับซื้อต้องชำระเงินเรียบร้อยก่อนขนย้าย
- การจับวัวขาย และขึ้นรถ ให้หัวหน้าชุดทำงาน จัดสมาชิกในกลุ่มมาทำหน้าที่กลุ่มละ 1

คน หรือจ้างตัวละ 20 บาท

- การดูแลวัวที่เจ็บป่วยให้อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะหากมีอาการผิดปกติให้แจ้งประธาน

- เมื่อปศุสัตว์ฉีดยาวัว ชุดเวรทั้ง 6 คน และสมาชิกที่รับหน้าที่ช่วยต้อนวัวเข้าคอกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน

ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน

หน้าที่ที่จะต้องทำในการอยู่เวร

1. สมาชิกที่มีหน้าที่เข้าอยู่เวร ต้องลงชื่อในสมุดเวรทุกคน และทุกครั้ง เมื่อเข้าอยู่เวรแต่ละครั้งไป
2. เวรแต่ละชุดเจ้าหน้าที่รับตลอด 20 ชั่วโมง ต้องมีอำนาจเหนือกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในเรื่องดูแลรักษาทรัพย์สินทั้งหมดของกลุ่มและจะบันทึกเหตุการณ์ เช่น สมาชิกพาวัวเข้า-ออก รวมทั้งทรัพย์สินอื่น ๆ ด้วย
3. ชุดอยู่เวรจะต้องดูแลรับผิดชอบ ในเรื่องซ่อมคอกวัวด้วยเมื่อเห็นว่าคอกวัวชำรุดหรือหักพังด้วยเหตุใดก็ตาม ให้ชุดอยู่เวรทุกคนทำการซ่อมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยก่อนที่จะส่งเวร หากยังไม่เรียบร้อย ให้เวรชุดใหม่บันทึกไว้ในสมุดเวรว่าคอกวัวพังในเวรชุดไหน
4. สมาชิกที่ขาดเวรกลางวันหรือ กลางคืน ปรับ 20 บาทขาดทั้งวันปรับ 40 บาท เงินค่าปรับเป็นรายได้ของผู้อยู่เวรชุดนั้น (หรือหากไม่ปรับ ตกลงกันเอง)
5. เมื่อถึงเวลา 18:00 น.แล้ว ปรากฏว่าเวรชุดใหม่ไม่มีใครมารับเวร ให้เวรชุดเก่าแจ้งให้ประธานทราบ

ภาคผนวก 2

ข้อบังคับ กลุ่มเลี้ยงโค

หมวดทั่วไป

- ข้อ 1 ข้อบังคับนี้ ให้ชื่อว่า ข้อบังคับกลุ่มเลี้ยงโค หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
- ข้อ 2 ให้ใช้ข้อบังคับนี้ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2531 เป็นต้นไป
- ข้อ 3 ตั้งแต่วันใช้ข้อบังคับนี้ ให้ยกเลิก ข้อบังคับ ปีพุทธศักราช 2526 และข้อบังคับอื่น หรือ คำสั่งอื่นที่ขัดแย้งกับข้อบังคับนี้

หมวด 1

ข้อ 4 ความหมายของคำว่ากลุ่มเลี้ยงโค

กลุ่มหมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันทำกิจกรรมนี้ โดยยอมรับความคิดเห็นจากเสียงข้างมากจากสมาชิก เป็นเสียงชี้ขาดในการปฏิบัติงาน แต่ต้องเป็นเหตุผลที่ไม่ผิดกฎหมายและกระทบกระเทือนความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ โดยยึดถือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นหลัก

ข้อ 5 ความมุ่งหมาย

- 5.1 เพื่อส่งเสริมให้บุคคลทุกระดับ ทุกศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 5.2 เพื่อสนับสนุนขั้นพื้นฐานในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 5.3 เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวพันธุ์พื้นเมือง ให้พื้นที่ตำบลเกาะแก้วและพื้นที่ตำบลใกล้เคียงเปลี่ยนเป็นวัวพันธุ์เนื้อ
- 5.4 เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีผลิตผลและรายได้เพิ่มขึ้น
- 5.5 เพื่อส่งเสริมให้สมาชิก ได้แสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลและมีคุณธรรม

หมวด 2

ข้อ 6 สมาชิก คุณสมบัติของสมาชิก

- 6.1 ต้องเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลเกาะแก้ว โดยยึดถือทะเบียนบ้านเป็นหลัก
- 6.2 ถ้าบุคคลที่ย้ายมาจากท้องถิ่น ต้องย้ายเข้ามาอยู่ในตำบลเกาะแก้ว ไม่น้อยกว่า 6 เดือน สุริยะคติ

- 6.3 ต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ อายุต้องไม่ต่ำกว่า 20 ปี
 - 6.4 ต้องไม่เป็นบุคคลวิกลจริต และอวัยวะพิการที่ไม่สามารถปฏิบัติงานในด้านการใช้กำลัง
 - 6.5 ต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติเป็นไทย
 - 6.6 ต้องเป็นบุคคลที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัคร
 - 6.7 ต้องนำวามอบให้คณะกรรมการ คนละ 1 ตัว ตามหลักเกณฑ์ดังนี้
 - 6.7.1 ต้องเป็นวัวตัวเมีย
 - 6.7.2 ต้องเป็นวัวที่มีอายุไม่น้อยกว่า 3 ปี
 - 6.7.3 ต้องเป็นวัวที่ออกลูกแล้วไม่เกิน 3 ตัว
 - 6.7.4 ต้องไม่เป็นวัวพิการ
 - 6.7.5 ต้องเป็นวัวที่มีกรรมสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย
 - 6.8 ประธานกรรมการอนุมัติให้เข้าเป็นสมาชิกได้
 - 6.9 เสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 10 บาท
 - 6.10 สมาชิกที่ขอเข้าใหม่ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก 3 ใน 4
- ข้อ 7 การขาดจากการเป็นสมาชิก
- 7.1 ย้ายออกจากพื้นที่ ตำบลเกาะแก้ว อ.เมือง จ.สงขลา
 - 7.2 ถึงแก่กรรม
 - 7.3 ให้ออกจากกลุ่มเลี้ยงวัวโดย
 - 7.3.1 ละเลยไม่ปฏิบัติงานในกลุ่ม เกินกำหนด 3 เดือนติดต่อกัน โดยไม่ได้ร้องขอและแจ้งข้อขัดข้องต่อคณะกรรมการดำเนินการ
 - 7.3.2 เป็นผู้ไม่ส่งเสริมและขัดขวางในการพัฒนา ปรับปรุงกลุ่มให้เจริญขึ้น
 - 7.3.3 เป็นผู้วิกลจริต
 - 7.4 ลาออกจากกลุ่ม
 - 7.5 ไม่ปฏิบัติและฝ่าฝืนข้อบังคับกลุ่ม ประธานตักเตือน 3 ครั้ง
- ข้อ 8 การถือหุ้น
- 8.1 กำหนดหุ้นละ 3,000 บาท (วัวตัวเมีย 1 ตัว)
 - 8.2 การถือหุ้นให้สมาชิกถือหุ้น สมาชิกถือหุ้นได้ไม่ต่ำกว่า 1 หุ้น และไม่เกิน 2 หุ้น ต่อ

- 1 ครอบครัวยุ (ตามทะเบียนบ้าน)
- 8.3 การโอนหุ้น จะโอนหุ้นที่ตนถืออยู่ให้กับสมาชิกหรือบุคคลที่ไม่เป็นสมาชิกไม่ได้
- 8.4 การโอนหุ้น ต้องโอนให้กับกลุ่มเลี้ยงโคเท่านั้น
- 8.5 กรรมการบริหารเป็นผู้พิจารณาจะโอนหุ้นให้กับบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือจะพิจารณาไม่โอนให้กับบุคคลใดก็ได้ กลุ่มจะจ่ายให้ตามจำนวนตามมติของที่ประชุมสามัญ สมาชิกจะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย เพิ่มขึ้นที่นอกเหนือจากมติที่ประชุมสามัญไม่ได้ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ
- 8.6 กรรมการโอนหุ้นให้กับทายาทได้
- ข้อ 9 การปฏิบัติงานของสมาชิก จะต้องปฏิบัติดังนี้
- 9.1 ทุก ๆ อาทิตย์ เวลา 9.00 น. - 16.00 น. สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติงานที่กลุ่ม
- 9.2 การนำวัวไปเลี้ยง สมาชิกต้องรับผิดชอบในการนำวัวไปเลี้ยง ตามตารางที่เลขานุการกลุ่มจัดขึ้น โดยความเห็นชอบในที่ประชุม
- 9.3 การอยู่เวรยาม สมาชิกที่รับผิดชอบเลี้ยงวัวในวันต่อไปต้องรับเวรยามในเวลา 17.30 น. โดยปฏิบัติดังนี้
- 9.3.1 ตรวจนับวัวให้ครบตามจำนวน
- 9.3.2 นำวัวเข้าโรงเรือนให้เรียบร้อย
- 9.3.3 เข้าเวรรักษาความปลอดภัยตลอดคืน
- 9.3.4 ให้รับรายงานประธานกรรมการหรือกรรมการคนหนึ่งคนใดให้ทราบโดยด่วน ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ซึ่งจะทำให้กลุ่มได้รับอันตรายเสียหายเกิดขึ้น
- 9.3.5 ในกรณีที่เกิดการละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติในที่ประชุมของกลุ่มทำให้เกิดการเสียหายแก่บุคคลภายนอกหรือกลุ่มไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้อยู่เวรยามเลี้ยงวัวเป็นผู้ชดเชยค่าเสียหายทั้งสิ้น
- 9.4 ปฏิบัติงานตามคำสั่งประธานกลุ่มในกรณีที่ต้องทำโดยเร่งด่วน เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียหายกับกลุ่ม

หมวด 3

ข้อ 10 ทุนในการดำเนินงานของกลุ่ม

- 10.1 ได้จากสมาชิกถือหุ้นจำนวน 39 หุ้น
- 10.2 ได้จากค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 10 บาท
- 10.3 ได้จากเงินงบประมาณแผ่นดิน
- 10.4 ได้จากผู้บริจาค (ถ้ามี)

ข้อ 11 รายได้ของกลุ่ม

- 11.1 ได้จากการจำหน่ายวุ้น
- 11.2 ได้จากการจำหน่ายมูลวัว
- 11.3 ได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อื่น ๆ
- 11.4 ได้จากค่าปรับสมาชิกไม่มาปฏิบัติงานตามข้อบังคับ

ข้อ 12 รายจ่ายของกลุ่ม

- 12.1 จ่ายในวันประชุมสามัญประจำปี ปีละ 1 ครั้ง
- 12.2 คณะกรรมการมีอำนาจหักเงินปันผลไว้ใช้จ่ายในวันประชุมสามัญประจำปีดังนี้
 - 12.2.1 เป็นค่าเครื่องดื่ม (น้ำ) หรืออาหารของสมาชิก
 - 12.2.2 เป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงซ่อมแซมกลุ่มเลี้ยงวัวไม่เกิน 10% ของกำไรสุทธิ
 - 12.2.3 เป็นค่าตอบแทนกรรมการไม่ 5% ของกำไรสุทธิ
 - 12.2.4 จ่ายเป็นเงินรับรองตามความจำเป็นและจ่ายจริง
 - 12.2.5 สมาชิกที่ลาออกก่อนวันประชุมสามัญประจำปีไม่มีสิทธิได้รับเงินปันผลในปีนั้น

หมวด 4

ข้อ 13 คณะกรรมการดำเนินการมีไม่น้อยกว่า 7 คน และไม่เกิน 13 คน ประกอบด้วย

- 13.1 ประธานกรรมการ
- 13.2 รองประธานกรรมการ 1 คน
- 13.3 เลขานุการและผู้ช่วย 2 คน
- 13.4 เภรัญญิกและผู้ช่วย 2 คน
- 13.5 กรรมการไม่เกิน 6 คน

ข้อ 14 คณะกรรมการมาจาก

- 14.1 สมาชิกเป็นผู้เลือก โดยเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่
- 14.2 สมาชิกเป็นผู้เลือกประธานกรรมการ
- 14.3 รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก ประธานกรรมการเป็นผู้เลือกจากกรรมการ
- 14.4 ผู้ช่วยเลขานุการ และเหรัญญิก เลขานุการและเหรัญญิก : เป็นผู้เลือกจากคณะกรรมการ

ข้อ 15 คณะกรรมการดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี

ข้อ 16 การออกจากตำแหน่งของคณะกรรมการ

- 16.1 ถึงคราวออกตามวาระ
- 16.2 ลาออกโดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ
- 16.3 ที่ประชุมไม่ไว้วางใจเป็นรายบุคคลหรือคณะ
- 16.4 ขาดจากสมาชิกภาพ

ข้อ 17 เมื่อตำแหน่งว่างลงในระหว่างปี ให้ตั้งซ่อมและให้ดำรงตำแหน่งตามวาระของกรรมการชุดนั้น

ข้อ 18 อำนาจหน้าที่ของประธานกรรมการ

- 18.1 มีอำนาจเก็บเงินไว้ได้ไม่เกิน 5,000 บาท เงินที่เก็บต้องนำฝากธนาคารหรือกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ โดยมีเหรัญญิกและกรรมการร่วมด้วย
- 18.2 อนุมัติเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นกับกลุ่มครั้งละ 5,000 บาท
- 18.3 พิจารณาอนุมัติบุคคลเข้าเป็นสมาชิกและให้พ้นจากสมาชิกตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ

หมวด 5

ข้อ 19 สิทธิของสมาชิก

- 19.1 มีสิทธิได้รับเงินปันผลประจำปี
- 19.2 มีสิทธิเข้าประชุมใหญ่สามัญประจำปี อภิปรายและแสดงความคิดเห็นได้
- 19.3 มีสิทธิขอคูเอกสารของกลุ่มได้
- 19.4 มีสิทธิออกเสียงในที่ประชุม ผู้ไม่เข้าร่วมประชุมไม่มีสิทธิออกเสียง

- 19.5 ให้สมาชิกออกเสียงเลือกตั้งและลงมติไม่ไว้วางใจคณะกรรมการเป็นรายบุคคลหรือ
ทั้งคณะที่ทำผิดระเบียบของกลุ่ม
- 19.6 มีสิทธิให้มีการประชุมสามัญ โดยทำเป็นหนังสือและต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า
1 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 20 หน้าที่ของสมาชิก

- 20.1 เข้าประชุมใหญ่สามัญและวิสามัญ
- 20.2 ปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม
- 20.3 รับทราบรายงานกิจการประจำปี

ข้อ 21 การประชุม

- 21.1 การประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๆ ละ 1 ครั้ง คณะกรรมการบริหารเป็นผู้กำหนด
- 21.2 การประชุมใหญ่วิสามัญโดยคณะกรรมการเห็นสมควรให้ประชุม
- 21.3 การประชุมใหญ่วิสามัญตามข้อ 19.6

ข้อ 22 อำนาจหน้าที่ของที่ประชุม

- 22.1 รับทราบสมาชิกเข้าใหม่และลาออก
- 22.2 เลือกตั้งถอดถอนคณะกรรมการดำเนินการ
- 22.3 แต่งตั้งผู้ตรวจสอบกิจการของกลุ่ม
- 22.4 พิจารณาจัดสรรกำไรของกลุ่ม
- 22.5 พิจารณาค่าตอบแทนของคณะกรรมการ
- 22.6 อนุมัติเงินงบประมาณรายจ่ายของกลุ่ม
- 22.7 วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม

ข้อ 23 การจัดสรรกำไร

- 23.1 จ่ายเป็นเงินปันผลแก่สมาชิก
- 23.2 จ่ายเป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการ
- 23.3 เป็นทุนสำรองที่ได้จาก 10% จากข้อ 12.2.2 ถือเป็นเงินรายได้ของกลุ่มและสามารถ
ดำเนินการดังนี้
- 23.3.1 จ่ายเป็นค่าพัฒนาปรับปรุงกลุ่ม
- 23.3.2 จ่ายเป็นค่าสาธารณประโยชน์

23.3.3 จ่ายเป็นค่าสวัสดิการอื่น ๆ

หมวด 6

- ข้อ 24 การลงโทษสมาชิก และคณะกรรมการที่ไม่ปฏิบัติหรือละเว้นตามข้อบังคับนี้ให้สมาชิกประชุมสามัญประจำปีเป็นผู้วินิจฉัย ตามความสำคัญ ตามกรณี
- ข้อ 25 ผู้ถูกลงโทษตามข้อ 24 ถือว่าการลงโทษนั้นถูกต้องตามข้อบังคับ และไม่สามารถฟ้องร้อง เรียกร้องสิทธิอื่นใดไม่ได้ทั้งสิ้น
- ข้อ 26 สมาชิกของกลุ่ม ได้พิจารณาข้อบังคับของกลุ่มเข้าใจโดยตลอดแล้วตกลงยอมรับข้อบังคับฉบับนี้ตลอดไปจนกว่าเปลี่ยนแปลง
- ข้อ 27 การแก้ไข เปลี่ยนแปลงข้อบังคับเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเอื้อประโยชน์กับสมาชิกพิจารณาเปลี่ยนแปลงได้ ในวันประชุมสามัญประจำปี และต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมด

ภาคผนวก 3

แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐาน
ของกลุ่มเลี้ยงโค

1. ตำบล.....อำเภอ.....
2. จำนวนเนื้อที่ของทุ่งหญ้า.....ไร่
3. จำนวนควัวเรือน.....ควัวเรือน
4. จำนวนประชากร.....คน
เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค.....คน (1 คน : 1 ควัวเรือน)
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค.....คน
5. เริ่มก่อตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
จำนวนกรรมการเมื่อเริ่มก่อตั้ง.....คน
จำนวนสมาชิกเมื่อเริ่มก่อตั้ง.....คน
6. รายละเอียดของการริเริ่มก่อตั้ง
 - 6.1 บุคคล/กลุ่มผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่ม.....
 - 6.2 ที่มีของแนวคิดในการก่อตั้งกลุ่ม.....
.....
 - 6.3 การได้มาซึ่งกรรมการชุดแรก.....
.....
 - 6.4 การจัดการองค์กร.....
.....
 - 6.5 งบประมาณ.....
.....

6.6 การสนับสนุนของทางราชการ.....
.....

6.7 ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินการ.....
.....

6.8 วิธีการแก้ไขปัญหา และผลที่เกิดขึ้น
.....
.....

7. รายละเอียดเกี่ยวกับทุ่งหญ้าเดิม

7.1 ประเภทของทุ่งหญ้า.....

7.2 ชนิดของหญ้า.....

7.3 ลักษณะเดิมของดิน.....
.....

7.4 การชลประทาน.....
.....

7.5 ลักษณะภูมิประเทศ.....
.....

ภาคผนวก 4

แบบสัมภาษณ์

[] []

เรื่อง การจัดองค์กรของกลุ่มเลี้ยงโค

1 2

ส่วนที่ 1 = ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. อายุ.....ปี
3. เพศ.....
4. ศาสนา.....
5. ระดับการศึกษา.....
6. ตำแหน่ง / สถานภาพในหมู่บ้าน.....
7. ตำแหน่ง / สถานภาพในกลุ่มเลี้ยงโค.....
8. เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคตำบล.....อำเภอ.....

ส่วนที่ 2 = ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กร

1. การกำหนดส่วนงานและการแบ่งงาน
 - 1.1 กลุ่มเลี้ยงโคมีวัตถุประสงค์อย่างไร.....
.....
.....
 - 1.2 กลุ่มเลี้ยงโคแบ่งกลุ่มงานอย่างไร มีกลุ่มงานอะไรบ้าง.....
.....
.....
 - 1.3 การแบ่งคนในแต่ละกลุ่มงาน ทำอย่างไร แต่ละกลุ่มงานมีจำนวนสมาชิกเท่าใด.....
.....
.....

2. การกำหนดความสัมพันธ์ในองค์กร

2.1 การคัดเลือกประธานกลุ่มเลี้ยงโค และกรรมการกลุ่ม ทำอย่างไร

.....
.....
.....

2.2 มีตำแหน่งอะไรบ้าง.....

2.2.1 ตำแหน่งที่ปรึกษา.....

.....

2.2.2 ตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน.....

.....

2.3 การคัดเลือกหัวหน้ากลุ่มงาน และสมาชิกกลุ่มงาน ทำอย่างไร

.....

2.4 แต่ละตำแหน่งมีจำนวนสมาชิกในความรับผิดชอบเท่าใด

.....

2.5 แต่ละตำแหน่งมีวาระการทำงานเท่าใด

.....

.....

2.6 ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเลี้ยงโค เป็นอย่างไร

2.6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างประธาน กับกรรมการเป็นอย่างไร

.....

2.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการ กับกรรมการเป็นอย่างไร

.....

2.6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการกับสมาชิกเป็นอย่างไร

.....

3. การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ

3.1 การกำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในกลุ่มเลี้ยงไก่อย่างไร

.....
.....
.....

3.2 หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลที่กำหนดไว้ มีอะไรบ้าง

ประธานกลุ่ม.....

.....
.....
.....

กรรมการกลุ่ม.....

.....
.....
.....

หัวหน้ากลุ่มงาน.....

.....
.....
.....

สมาชิกกลุ่ม.....

.....
.....
.....

4. การมอบหมายงานและการกระจายอำนาจ ในความคิดเห็นของสมาชิก / กรรมการ

4.1 อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ.....

4.2 การทำงานรวมอำนาจหรือกระจายอำนาจ (การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ).....

.....
.....
.....

5. การพัฒนาองค์กร

5.1 ที่ผ่านมามีท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรม / ศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม

[] ไม่เคย

[] เคยเข้าร่วมมือฝึกอบรม / ศึกษาดูงาน

5.2 ขบวนการในการคัดเลือกสมาชิกหรือกรรมการของกลุ่มไปอบรม / ศึกษาดูงานทางกลุ่ม

มีวิธีการอย่างไร.....

5.3 หากท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน (โปรดให้รายละเอียด)

ครั้งที่ 1.....

ครั้งที่ 2.....

ครั้งที่ 3.....

ครั้งที่ 4.....

ครั้งที่ 5.....

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5.4 ท่านคิดว่ากลุ่มควรได้รับการพัฒนาในด้านใด โดยเรียงลำดับจากความต้องการจากมากไปหาน้อย

1.....

2.....

3.....

4.....

5.5 มีหน่วยงานอะไรบ้างที่เข้ามาสนับสนุนกลุ่มตั้งแต่เริ่มต้นกลุ่มมา

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

เวลาที่สัมภาษณ์.....

ภาคผนวก 5

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

[] [] []

การจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

1 2

ส่วนที่ 1 = ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. อายุ.....ปี
3. ตำแหน่ง / สถานภาพในหมู่บ้าน.....
4. ตำแหน่ง / สถานภาพในกลุ่มเลี้ยงโค.....
5. เป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยง โคตำบล.....อำเภอ.....

ส่วนที่ 2 = ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

1. การให้โคกินหญ้าใช้วิธีใด
 ตัดไปให้กินในคอก ปล่อยให้โคแทะเล็มเอง
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
2. การตัดหญ้า / ให้โคแทะเล็มหญ้าใช้วิธีใด
 แบบหมุนเวียน ไม่ใช่แบบหมุนเวียน (โปรดระบุ).....
3. การตัดหญ้า / ให้โคแทะเล็มหญ้า เว้นระยะห่างแต่ละครั้งกี่วัน
 ไม่ต่ำกว่า 30 วัน ไม่ต่ำกว่า 40 วัน
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. กรณีที่เป็นหญ้าปลูกใหม่ จะตัดหญ้า / ปล่อยให้โคแทะเล็ม หลังจากปลูกหญ้ากี่วัน
 ไม่ต่ำกว่า 50 วัน ไม่ต่ำกว่า 80 วัน
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
5. อัตราส่วนของพื้นที่ทุ่งหญ้าต่อโค 1 ตัว เป็นเท่าใด
 1 - 2 ไร่ 3 - 4 ไร่ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
6. ในทุ่งหญ้ามียัชพืชหรือไม่
 มี (โปรดระบุ).....
 ไม่มี (ข้ามไปข้อ 9)
7. การกำจัดวัชพืชทำโดยวิธีใด
 ถาง ขุดแบบถอน อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. ความถี่ของการกำจัดวัชพืชมากน้อยเท่าใด

สัปดาห์ละครั้ง เดือนละครั้ง อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. กรณีปลูกหญ้าใหม่ และมีบางพื้นที่หญ้าไม่ขึ้น หรือขึ้นประมาณ ได้แก้ไขอย่างไร

ปล่อยให้เลย ๆ ปลูกหญ้าแซมเพิ่มเติม อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

10. มีการใส่ปุ๋ยในทุ่งหญ้าหรือไม่

ใส่ปุ๋ย ไม่ใส่

11. มีการใช้ปูนขาวเพื่อปรับระดับความเป็นกรดก่อนการปุ๋ยหรือไม่

ใช้บางครั้ง ใช้ทุกครั้ง ไม่ใช้เลย

12. มีการใส่ปุ๋ยชนิดใด

ปุ๋ยคอก ปุ๋ย NPK อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

13. การตัดสินใจเลือกชนิดของปุ๋ยที่ใช้ ขึ้นอยู่กับใคร

ประธานกลุ่ม คณะกรรมการ สมาชิกส่วนใหญ่
 เจ้าหน้าที่ทางการ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

14. หญ้าในทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ได้นำจากแหล่งใด

นำฝนตามฤดูกาล นำบ่อ / นำบาคาล

15. ทุ่งหญ้าเคยประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือไม่

เคย (โปรดระบุ)..... ไม่เคย
 แก้ไขปัญหา โดย.....

16. ทุ่งหญ้าเคยประสบปัญหาน้ำท่วมก่อนหรือไม่

เคย (โปรดระบุ)..... ไม่เคย

17. กลุ่มเลี้ยงโคเคยประสบปัญหาในการจัดการทุ่งหญ้าหรือไม่

เคย (โปรดระบุ)..... ไม่เคย

แก้ไขปัญหา โดย.....

.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

เวลา.....

ภาคผนวก 6

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นของกรรมการกลุ่มเลี้ยงโค [] [] []

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค 1 2 3

- คำชี้แจง =
1. แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ส่วนคือ
 - ส่วนที่ 1. เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2. เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค
 2. โปรดขีด ✓ ในช่อง [] หรือ เติมข้อความในช่องว่างหน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริง มากที่สุด

ส่วนที่ 1 = ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	ส่วนนี้สำหรับผู้วิจัย
1. ท่านมีอายุ.....ปี.....เดือน	[] 4
2. ท่านมีตำแหน่งเป็น.....	[]
[] 1. ประธาน [] 2. รองประธาน	5
[] 3. เลขานุการ [] 4. เภรัญญิก	
[] 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	
3. ท่านตัดสินใจยอมรับตำแหน่งนี้เนื่องจากเหตุผลใด	[]
[] 1. ตัดสินใจด้วยตนเอง [] 2. เพื่อน /ญาติที่นอกร่อง	6
[] 3. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	
4. ท่านดำรงตำแหน่งนี้มาเป็นเวลานาน.....ปี.....เดือน	[] 7
5. ท่านมีปัญหาในการดำรงตำแหน่งนี้หรือไม่	[]
[] 1. มี (โปรดระบุ).....	8
[] 2. ไม่มี	
6. ท่านต้องการลาออกจากตำแหน่งนี้หรือไม่	[]
[] 1. ต้องการ เหตุผล.....	9
[] 2. ไม่ต้องการ เหตุผล.....	

ส่วนที่ 2 = ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม	ส่วนนี้สำหรับผู้วิจัย
1. ท่านคิดว่ากรรมการทุกคนที่ได้รับคัดเลือกมีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่ ☐ 1. เหมาะสม เหตุผล..... ☐ 2. ไม่เหมาะสม เหตุผล..... แนวทางแก้ไข.....	[] 10
2. ท่านคิดว่าจำนวนของคณะกรรมการมีความเหมาะสมหรือไม่ ☐ 1. เหมาะสม เหตุผล..... ☐ 2. ไม่เหมาะสม เหตุผล..... แนวทางแก้ไข.....	[] 11
3. ท่านคิดว่าการกำหนดหน้าที่ของกรรมการแต่ละตำแหน่งเหมาะสมหรือไม่ ☐ 1. เหมาะสม เหตุผล..... ☐ 2. ไม่เหมาะสม เหตุผล..... แนวทางแก้ไข.....	[] 12
4. ท่านคิดว่าการทำงานในแต่ละกลุ่มงานมีความเหมาะสมหรือไม่ ☐ 1. เหมาะสม เหตุผล..... ☐ 2. ไม่เหมาะสม เหตุผล..... แนวทางแก้ไข.....	[] 13
5. ท่านคิดว่าคณะกรรมการกลุ่มเชียงใหม่มีปัญหาเกี่ยวกับการประชุมหรือไม่ ☐ 1. มี เหตุผล..... แนวทางแก้ไข..... ☐ 2. ไม่มี.....	[] 14
6. ท่านคิดว่าบรรยากาศการทำงานของคณะกรรมการเป็นอย่างไร ☐ 1. ดี ☐ 2. ไม่ดี เหตุผล..... แนวทางแก้ไข.....	[] 15

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม	ส่วนนี้สำหรับผู้วิจัย										
7. ท่านคิดว่าคณะกรรมการมีความคิดเห็น ขัดแย้งกันหรือไม่ จึงทำให้กลุ่มเลี้ยง ไก่ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร	[] 16										
[] 1. ขัดแย้ง กลุ่มก้าวหน้า เพราะ.....											
[] 2. ขัดแย้ง กลุ่มไม่ก้าวหน้า เพราะ.....											
[] 3. ไม่ขัดแย้ง กลุ่มก้าวหน้า เพราะ.....											
[] 4. ไม่ขัดแย้ง กลุ่มไม่ก้าวหน้า เพราะ.....											
8. ท่านคิดว่าวาระการทำงานของคณะกรรมการมีความเหมาะสมหรือไม่	[] 17										
[] 1. เหมาะสม เหตุผล.....											
[] 2. ไม่เหมาะสม เหตุผล.....											
แนวทางแก้ไข.....											
9. ท่านคิดว่าการทำงานของคณะกรรมการ ได้รับการยอมรับจากสมาชิกมากน้อยเท่าใด	[] 18										
[] 1. มาก											
[] 2. น้อย เหตุผล.....											
แนวทางแก้ไข.....											
10. ท่านคิดว่าผู้ที่ เป็นกรรมการควร ได้รับค่าตอบแทน/ผลประโยชน์ เป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือไปจากสมาชิกคนอื่น ๆ หรือไม่	[] 19										
[] 1. ควรได้รับ เหตุผล.....											
[] 2. ไม่ควรได้รับ เหตุผล.....											
.....											
11. นอกเหนือจากปัญหาข้างต้นท่านคิดว่ากลุ่มมีปัญหาอื่น ๆ อีกหรือไม่	[] 20										
[] 1. ไม่มี											
[] 2. มี											
<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; border: none;">ปัญหา</td> <td style="width: 50%; border: none;">แนวทางแก้ไข</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">ก.....</td> <td style="border: none;">.....</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">ข.....</td> <td style="border: none;">.....</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">ค.....</td> <td style="border: none;">.....</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">ง.....</td> <td style="border: none;">.....</td> </tr> </table>	ปัญหา	แนวทางแก้ไข	ก.....	ข.....	ค.....	ง.....	
ปัญหา	แนวทางแก้ไข										
ก.....										
ข.....										
ค.....										
ง.....										

ภาคผนวก 7

แบบสอบถาม

ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโค
ต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค

[] [] [] []
1 2 3 4

- คำชี้แจง : 1. แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1. เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนที่ 2. เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของท่านต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค
2. โปรดขีด ✓ ในช่อง [] หรือ เติมข้อความในช่องว่างหน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 = ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ส่วนนี้สำหรับผู้วิจัย
1. ท่านมีอายุ.....ปี.....เดือน	[] [] 5 6
2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....	[] 7
3. ตำแหน่ง/สถานภาพ ของท่านในหมู่บ้าน [] 1. ลูกบ้าน [] 2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน [] 3. ผู้ใหญ่บ้าน [] 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	[] 8
4. ตำแหน่ง/สถานภาพของท่านในกลุ่มเลี้ยงโค [] 1. สมาชิกกลุ่ม [] 2. หัวหน้ากลุ่มงาน [] 3. กรรมการกลุ่มเลี้ยงโค [] 4. ประธานกลุ่มเลี้ยงโค	[] 9
5. ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคมาเป็นเวลานาน.....ปี.....เดือน	[] [] 10 11
6. ท่านมีหุ้นในกลุ่มเลี้ยงโค จำนวน.....หุ้น	[] [] 12 13
7. ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคเนื่องจากเหตุผลใด [] 1. ตัดสินใจด้วยตนเอง [] 2. เพื่อน /ญาติพี่น้องชักชวน [] 3. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	[] 14
8. ท่านต้องการลาออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงโคหรือไม่ [] 1. ต้องการ เหตุผล..... [] 2. ไม่ต้องการ เหตุผล.....	[] 15

ส่วนที่ 2 : ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโค

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					ส่วนนี้สำหรับผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ท่านมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงโคเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้						
1. วิธีการเลือกกรรมการ						[] 16
2. บุคคลที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ						[] 17
3. ความรับผิดชอบของกรรมการ						[] 18
4. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกรรมการกับสมาชิก						[] 19
5. บรรยากาศในการประชุมกลุ่มเลี้ยงโค						[] 20
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำงาน						[] 21
7. ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่มทำงาน						[] 22
8. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น / การให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างกรรมการกับสมาชิก						[] 23
9. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น / การให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก						[] 24
10. ความสัมพันธ์อันดีซึ่งก่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิก						[] 25
11. ผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับ						[] 26
12. อื่นๆ (โปรดระบุ).....						[] 27

ภาคผนวก 8

รายงานการสำรวจการเปลี่ยนแปลงทางเกษตร พ.ศ.2531 ทั่วประเทศ
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตาราง : จำนวนและเนื้อที่ของ จำแนกตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ภาค และ จังหวัด	เนื้อที่ ของ ทั้งหมด	การใช้ประโยชน์ที่ดิน													
		การเกษตร					การใช้ประโยชน์อื่น								
		พื้นที่ ทั้งหมด	พื้นที่ ชลประทาน	พื้นที่ ชลประทาน ไม่เพียงพอ	พื้นที่ ชลประทาน ไม่เพียงพอ ไม่ใช้	พื้นที่ ชลประทาน ไม่เพียงพอ ไม่ใช้ ไม่ใช้	พื้นที่ ทั้งหมด	พื้นที่ ชลประทาน	พื้นที่ ชลประทาน ไม่เพียงพอ	พื้นที่ ชลประทาน ไม่เพียงพอ ไม่ใช้	พื้นที่ ชลประทาน ไม่เพียงพอ ไม่ใช้ ไม่ใช้				
- ทั่วประเทศรวม	109,149,504	3,797,169	62,921,633	1,715,826	24,854,144	472,639	836,634	1,242,181	13,776,882	131,480	945,277	245,974	2,325,028	1,927,048	3,489,906
- ภาคกลาง	23,289,797	516,970	11,604,979	283,536	7,349,797	69,422	299,823	249,442	2,760,702	16,114	165,175	27,195	321,496	306,797	787,007
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	49,425,853	1,877,134	33,943,908	899,523	10,920,128	279,583	245,769	248,678	807,793	94,624	635,773	139,622	1,246,951	986,364	1,625,531
- ภาคใต้	13,972,879	392,664	3,294,888	26,053	82,522	29,024	49,757	524,667	9,421,037	10,766	49,653	47,239	489,898	264,284	585,124
- ภาคเหนือ	22,461,975	1,010,401	14,078,040	506,713	6,501,697	94,610	241,285	219,394	787,356	9,976	94,676	31,918	266,683	369,603	492,244
- จังหวัดสงขลา	1,769,283	61,089	453,994	2,080	3,499	4,263	5,453	55,070	1,200,445	986	6,113	4,643	37,429	33,914	60,350

ภาคผนวก 9

กลุ่มเกษตรกร
แยกประเภทตามอาชีพ
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสงขลา

อำเภอ/ ตำบล	ทำนา		ทำสวน		เลี้ยงโค		เลี้ยงหมู		เลี้ยงไก่	
	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก
เมือง										
ทุ่งหวัง	1	70			2	150	1	14		
เกาะแต้ว					2	74	1	11		
พะวง					1	20	1	14		
นาทวี										
นาหมอศรี			1	58			2	23		
ประกอบ			1	56			1	22		
ท่าประดู่					1	34	3	48		
ปลักหนู			1	248	1	14	1	4		
คลองทราย					1	26	2	32		
นาทวี							3	24	2	31
สะท้อน							2	10		
ฉาง							2	14		
หาดใหญ่										
ฉลุง			1	59						
คลองแห	1	19								
งหวะ										
ขุนตัดหวาย	1	46					1	3		
สะกอม	1	94								
นาท้ว					1	85				
คลองเปี้ยะ			1	102	1	80				
สะพานไม้แก่น					2	109				
คู					1	21	3	16		
น้ำขาว							1	3		

อำเภอ/ ตำบล	พำนา		ท่าสวน		เลียงโค		เลียงแพะ		เลียงนก	
	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก
ระโนด										
ระวะ	1	164			1	9				
ท่าบอน	1	142								
พังยาง	1	204			1	32				
คลองแดน	1	331			2	50				
ระโนด	1	26			1	7				
วัดสน	1	177			1	7				
บ้านใหม่	1	244								
รัตภูมิ										
ควนรู	1	146								
กำแพงเพชร	1	126			1	18				
ท่าชะมวง					1	56	1	21		
เขาพระ							1	8		
สนับทึบ										
บ้านโหนด			1	88						
เขาแดง			1	86	1	30				
จะแหน					1	30	1	13		
สนับทึบ					2	38				
ทุ่งพอ					1	80	1	5		
เปียน					1	20				
สะเดา										
ปริก			1	95	3	80				
สำนักแต้ว			1	135	1	30	1	3		
ทุ่งหมอ			1	8	1	38	1	3		
สะเดา			1	91						
สำนักขาม							2	95	1	3
ปาดังเบซาร์							3	66		
ท่าโพธิ์					1	10	1	12	2	6
พังลา					1	5	2	36		

อำเภอ/ ตำบล	ท่าฉาง		ท่าสวน		เลียงโต		เลียงเพ		เลียงเกาะ	
	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก	จำนวนกลุ่ม	สมาชิก
กิ่ง อ.กระแสดำเนิน										
เชิงแส	1	192			1	25				
โรง เกาะใหญ่	1	182	1	59						

จาก : สถิติการเกษตรของจังหวัดสงขลา ปี 2534
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวก 10

บัญชีแสดงรายชื่อกลุ่มผู้เลี้ยงโค

สำนักงานปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสงขลา

อำเภอ (วันที่สำรวจ)	ชื่อกลุ่ม	ที่ตั้ง		พื้นที่ หมู่ที่	ที่ตั้ง ตำบล	พื้นที่ แปลงโค	สมาชิก เป็นราย	จำนวน สมาชิก	การเลี้ยงโค	
		หมู่ที่	ตำบล						กลุ่ม	จำนวนโค (ไร่)
กิ่งอำเภอคลองทอยโป่ง (29 กันยายน 2535)	1.) กลุ่มเลี้ยงโค ตำบลคลองทอยโป่ง			7	คลองทอยโป่ง	2529	X	28	200	-
อำเภอสวาย้อย (21 เมษายน 2535)	1.) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคบ้านทุ่งพล	1	เขาแดง	1	เขาแดง	2534	X	30	120	-
	2.) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคบ้านมณี	4	จันทน	4	จันทน	2534	X	30	600	-
	3.) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคบ้านทุ่งโนน	6	สวาย้อย	6	สวาย้อย	2533	X	13	-	20
	4.) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคบ้านไร่	5	สวาย้อย	5	สวาย้อย	2532	X	25	120	-
	5.) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคบ้านสน	2	ทุ่งพอ	2	ทุ่งพอ	2532	X	80	120	-
	6.) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคบ้านเปียน	1	เปียน	1	เปียน	2535	X	20	120	-
อำเภอนาทวี (25 พฤษภาคม 2535)	1.) กลุ่มเลี้ยงโคทาประชู่	1	ทาประชู่	1	ทาประชู่	2533	X	34	200	78
	2.) กลุ่มเลี้ยงโคปลักหนู	2	ปลักหนู	2	ปลักหนู	2533	X	14	180	12
	3.) กลุ่มเลี้ยงโคคลองทราย	1	คลองทราย	1	คลองทราย	2534	X	26	50	12

อำเภอ (จังหวัดราชบุรี)	ชื่อกลุ่ม	ที่ตั้ง		รหัสไปรษณีย์	จุดลงทะเบียน	จำนวนสมาชิก	การรับแจ้ง	
		หมู่ที่	ตำบล				แบบลงทะเบียน (ไร่)	สำนักงาน
อำเภอเสนา (29 เมษายน 2535)	1.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมอำเภอเสนา 2.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมบ้านใหม่ 3.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมบ้านห้วยคู 4.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมบ้านทุ่งออก 5.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมบ้านหน้าคอก 6.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมบ้านคลองทราย	-	ปริก, พังลา	2534	X	5	-	90
		1	ปริก	2533	X	60	-	-
		4	สำนักแก้ว	2533	X	30	-	-
		2	ปริก	2533	X	15	-	-
		6	ท่าโพธิ์	2533	X	10	-	-
		2	ทุ่งหมอ	2533	X	38	-	10
อำเภอเมือง (3 กรกฎาคม 2535) (18 พฤษภาคม 2535) กำลังดำเนินการ (7 เมษายน 2535)	1.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคแพนงพัฒนา 2.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคพันธุ์เกาเขแก้ว 3.) กลุ่มผู้เลี้ยงโค ตำบลทุ่งวัง 4.) กลุ่มผู้เลี้ยงโค ตำบลพะวง 5.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคเขียง	7	พะวง	2535	X	25	-	25
		2,3,4	เกาเขแก้ว	2526	X	38	250	-
		2,3,4	ทุ่งวัง	2535	X	130	300	-
		5,7,3	พะวง	2535	X	20	-	20
		4,6	ทุ่งวัง	2532	X	18	-	20

อำเภอ (วันที่สำรวจ)	ชื่อกลุ่ม	หมู่ที่	ที่ตั้ง		รหัสไปรษณีย์	จุดพิกัด	จำนวนสมาชิก	การดำเนินงาน	
			ตำบล	ตำบล				แปลงหญ้า (ไร่)	ส่วนบุคคล
อำเภอระโนด (27 เมษายน 2535)	1.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านหน้าเมือง 2.) กลุ่มผู้เลี้ยงโค 3.) กลุ่มผู้เลี้ยงโค 4.) กลุ่มผู้เลี้ยงโค 5.) กลุ่มผู้เลี้ยงโค 6.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคแดงสวน	3	พังยาง		2532	X	32	-	23
		2	แดนสวน		2533	X	8	-	12
		1	ระวะ		2532	X	9	-	15
		2	ระโนด		2533	X	7	-	5
		2	วัดสน		2533	X	7	-	-
		1	แดนสวน		2535	ถ ๗ 1/35	42	-	17
อำเภอรัตภูมิ (25 พฤษภาคม 2535)	1.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อนิคม 2.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมมณฑลพานิช	7	ท่าชะมวง		2531	X	56	-	56
		4	กำแพงเพชร		2531	X	18	-	18
อำเภอฉะเชิงเทรา	1.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านตุ 1.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านชิงแส	5	กู		2535	X	21	-	33
		3,4	ชิงแส		2535	X	25	-	20
อำเภอเทพา (25 พฤษภาคม 2535)	1.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคทุ่งนารี 2.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคท่ามะชะ 3.) กลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านลำไพล	1	เกาะชะบ้ำ		2529	4/2534	37	300	-
		6	สะกอม		2530	X	27	35	-
		1	ลำไพล		2535	X	40	-	30

อำเภอ (วันที่สำรวจ)	ชื่อกลุ่ม	ที่ตั้ง		ปีที่จัดตั้ง	ขนาดสมาชิก	จำนวนสมาชิก	การเสริมแรง	
		หมู่ที่	ตำบล				แปลงหญ้า (ไร่)	สิ่งปลูกสร้าง
กิ่งอำเภอหนองหม่อม (25 พฤษภาคม 2535)	1) กลุ่มผู้เลี้ยงโค	4.7	ทุ่งฉลื่น	2533	X	30	-	20
	2) กลุ่มผู้เลี้ยงโค	2	ทุ่งฉลื่น	2535	X	35	1	27
อำเภอคานนัง (25 พฤษภาคม 2535)	1) กลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านคลองช้าง	9	บางศรีเรียง	2527	X	35	220	4
	2) กลุ่มผู้เลี้ยงโคบ้านโหละหม่น	10	บางศรีเรียง	2535	X	30	-	50

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นายบรรจง นະเส
วันเดือนปีเกิด 14 มกราคม 2500
สถานที่เกิด ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (การปกครองท้องถิ่น)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2524
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2541

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

- 2524 - 2528 เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาชุมชนประมงบ้านปากบางนาทับ ตำบลนาทับ
อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
- 2528 - 2538 ผู้ประสานงานโครงการพัฒนาชุมชนประมงขนาดเล็ก จังหวัดสงขลา
- 2539 - ปัจจุบัน ผู้อำนวยการโครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและพื้นที่ลุ่มน้ำ
ภาคใต้
57/215 เทศบาลนครไทย ตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
โทรศัพท์ (074) 448356